

Torsdagen den 7 maj

Kl. 12.00–19.03

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:534

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:534 Fler stora event i Sverige

av Rikard Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 6 maj 2015

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:536

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:536 Konsekvenser för landsbygden av höjd skatt på bensin och diesel

av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 maj 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:537

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:537 Regeringens ekonomiska politik
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 maj 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:542

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:542 Traineejobb
av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 maj.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 6 maj 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:545

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:545 Diskriminering av äldre på
arbetsmarknaden

av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 maj.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 6 maj 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:547 Ungdomsgaranti utan effekt
av Tina Ghasemi (M)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen. Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 6 maj 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:552

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:552 Dialog mellan arbetsmarknadsministern och företag

av Elisabeth Svantesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 maj.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 6 maj 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

§ 2 Svar på interpellation 2014/15:504 om laddstolparnas framtid

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Rickard Nordin har frågat energiministern på vilket sätt han och regeringen arbetar med att realisera satsningen på 10 000 laddstolpar i landet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Eldrivna fordon kommer att spela en mycket viktig roll för att uppnå fossilfria vägtransporter. För att möjliggöra elektrifiering så behöver vi också se över incitamenten och behoven av investeringar i såväl fordon som olika typer av infrastruktur. Laddstolpar är viktiga, men är bara en del av det som behövs.

Regeringen satsar 1,9 miljarder kronor till 2018 på ett nytt program med lokala klimatinvesteringar. Satsningen inkluderar stöd för laddinfrastruktur för elfordon. Det innebär att det finns större möjlighet för investeringar i laddinfrastruktur än det som riksdagen beslutade om i december. Utformningen av stödet sker på ett mer flexibelt sätt som bättre tillmötesgår de olika behoven på lokal och regional nivå. Bidrag ska gå till de åtgärder där investerade medel ges störst klimatnytta på kort och lång sikt. För närvarande pågår ett arbete i Regeringskansliet med att ta fram

det detaljerade regelverket för stödet, och ambitionen är att fatta beslut så snart som möjligt efter riksdagens behandling av vårandringsbudgeten i juni. Jag ser fram emot många förslag till effektiva åtgärder och att komma igång med denna viktiga satsning.

Regeringen vill lansera ett bonus–malus-system från den 1 januari 2017. Regeringen ser också positivt på de andra förslagen från utredningen Fossilfrihet på väg och överväger vilka åtgärder som behövs exempelvis för att nationellt samordna arbetet med minskad klimatpåverkan från transporter, elektrifiering av vägar, laddinfrastruktur och biodrivmedel.

Anf. 2 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet Romson!

Men frågan är: Hur många laddstolpar blir det egentligen? Regeringen har valt att lägga in en konkret budgetpost och slå ihop den med en betydligt mycket större och luddigare anslagspost. Jag är nyfiken på hur man tänker när man lägger in satsningen på laddstolparna i samma anslag som kollektivtrafik, gångvägar, cykelvägar, fjärrvärme, biogas och annat. Vad är det som gör att det kommer att bli en laddinfrastruktur för dessa pengar? Varför hade man inte kunnat ha kvar satsningen separat såsom riksdagen beslutade i december, i stället för att baka in laddstolparna i ett större och betydligt luddigare anslag?

Detta skapar ytterligare osäkerhet för marknaden som, om något, behöver tydlighet. Det finns också en otydlighet när det gäller skattebefrielse där man har vänt sig till EU och fortfarande inte fått något besked. Det finns en otydlighet när det gäller förnybara drivmedel. Vad kommer att hända med skatten på dem? Det handlar om vem som har ansvar för den nyss nämnda utredningen, och vart kommer den egentligen att ta vägen? Vilka regler ska vi ha för förmånsbilar? Det behövs inte ytterligare osäkerhet när det gäller att ställa om vår fordonsflotta till att gå på förnybara bränslen.

Regeringens förslag löser inte heller detta moment 22: Det kommer inte några större mängder bilar om vi inte har någon infrastruktur, och infrastrukturen kommer inte om vi inte har stora mängder bilar. Det var just det som alliansregeringen och Centerpartiet åtgärdade i och med att vi avsatte pengar till 10 000 laddstolpar, och det var tydligt att pengarna skulle gå till just detta. Då får man också med sig marknadens aktörer på att göra investeringar, och det blir en betydligt bättre övergripande struktur på saker och ting.

Min fråga till statsrådet Romson är återigen: Hur många laddstolpar blir det egentligen? Kan regeringen visa att det kommer att bli några laddstolpar och att pengarna inte kommer att användas till andra saker som också är lovvärda och som man givetvis ska satsa på? Men i det här fallet var det laddstolpar som vi valde att fördela ett speciellt anslag till.

Hur många laddstolpar blir det egentligen, Åsa Romson?

Anf. 3 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag är glad över att ledamoten Nordin håller med om att det är viktiga satsningar att investera i minskat klimatutsläpp som vi kan göra i hela Sverige.

Det är mindre bra att Centerpartiet och den allians som han företräder inte föreslår några sådana pengar i sina budgetmotioner. Samarbetsreger-

ingen har lagt fram ett betydligt större paket med den typen av satsningar på klimatsmarta investeringar som stat, regioner och kommuner kan göra i samarbete med privata aktörer. Det ska också utvärderas vilken klimatnytta som investeringarna leder till.

Jag delar ledamoten Nordins uppfattning att laddinfrastruktur, elektrifiering inom transportbranschen och en större andel elfordon är ett sådant viktigt steg. Det är antagligen där som vi ser nästa reella steg för att få fossilfriare fordon och mindre utsläpp från transportbranschen. Det gäller också att Sverige kan få igång produktion av förnybara bränslen, vilket också sker här och var i landet.

Det är utifrån att den här utvecklingen har skett på många ställen i Sverige utifrån konkreta lokala initiativ, men också utifrån konkreta lokala samarbeten mellan privata aktörer och kommuner eller regioner som statens utformning av stödsystem ska möta konkreta behov. På det viset får vi ut så mycket klimatnytta som det bara går för pengarna.

Jag är helt övertygad om att det kommer att vara gott om investeringar för elektrifiering, laddstolpar och för ökad eldriven transportflotta. Men det här är ett större och mer flexibelt stöd än det som allianspartierna trumfades igenom med hjälp av Sverigedemokraterna i riksdagen i december som är preciserat till 10 000 laddstolpar, oavsett om de skulle användas eller inte, oavsett om de var efterfrågade eller inte. Men det var det som var allianspartiernas mål. Jag tror att det är vettigare att staten ger ett smörjmedel för att utöka de satsningar och projekt som redan finns runt om i landet. De kan snabbast leverera det stöd till en fossilfriare fordonsflotta som gör störst klimatnytta för Sverige och för världen.

Anf. 4 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag noterar att Åsa Romson fortfarande inte har något svar på frågan om hur många laddstolpar detta kommer att innebära. Den här satsningen innehåller ju andra saker som inte har det minsta med fossiloberoende fordonsflotta att göra. Det handlar exempelvis om fjärrvärme. De 1,9 miljarderna skulle kunna gå till fjärrvärme. Det handlar inte om speciellt mycket för att få en fossiloberoende fordonsflotta. Man kan byta ut den svarta kolatomen antingen från olja till el eller till en grön kolatom som kommer från biobränsle.

Åsa Romson talar om det konkreta behovet, men det är ju ett systemtänk. Jag undrar vilka kommuner som är intresserade av att gynna de stora strukturella behoven, snarare än att uppfylla behovet hos invånarnas behov i den egna kommunen. Det är klart som attan. Om jag är en kommun som får pengar att bestämma över, då ser jag ju till att laddstolparna hamnar där mina kommuninvånare behöver dem bäst. Men saken är ju den att det inte är så som vi planerar infrastruktur i Sverige. Vi planerar stora vägar utanför mindre samhällen och utanför större städer av en anledning. Det är ju för att vi inte vill ha trafik inne i städerna.

Det finns en anledning till att man diskuterar olika trafiklösningar för att komma utanför de stora städerna. Om kommunerna nu ska lägga laddinfrastrukturen lägger de laddstolparna så att invånarna når dem bäst, det vill säga inne i städerna. Vi behöver laddstolparna på bensinmackarna, vägkrogarna och på ställen där privata investerare dessutom skulle vara med och ta ett betydligt större ansvar.

Det geniala med Alliansens och Centerpartiets lösning är att vi ser till att vi får en rejäl medfinansiering och puttar lite på den redan befintliga strukturen så att bilisterna inte behöver åka in i städerna och ladda sina elbilar utan kan göra det längs riksvägen eller Europavägen som de befinner sig på. Det ger dessutom betydligt mer effektiva transporter.

Åsa Romson och Miljöpartiet verkar ha förlorat hela strukturtänkandet och lutar mer på det offentliga än på marknadens aktörer. Det tror jag är helt fel väg att gå. Jag vill inte ha kommuner som i framtiden agerar bensinmack. Det klarar marknaden av på egen hand. Det är där vi ska satsa. Det är där vi ska hjälpa genom att göra de nödvändiga investeringarna, inte som nu lägga beslutsmakten i kommunerna som inte klarar av ett helhetstänkande. I så fall behöver man samordna det stöd som Åsa Romson talar om, men några sådana förslag har jag inte sett att statsrådet kommit med.

Återigen konstaterar jag att alliansregeringen och Centerpartiet levererade konkreta resultat medan Miljöpartiet och den nuvarande regeringen bakar in saker för att kunna dubbelräkna pengarna så att de kan säga att de satsar på kollektivtrafik, laddstolpar, fjärrvärme och biogas i ett. Det betyder att vi får en större osäkerhet på marknaden och mindre investeringar från privata aktörer. Då får vi också en långsammare utveckling mot minskade klimatförändringar.

Anf. 5 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag måste säga att det är ganska fascinerande att debattera en stor klimatsatsning, som klickar in ett statligt medfinansieringsstöd till kommunala och regionala planer och strategier, med en centerpartist i Sveriges riksdag som förfäktar att det vore helt fel väg att gå. Vi ska alltså inte satsa på klimatet, inte satsa på de lokala och regionala strategierna för att få bäring och kunna leverera. Det har inte varit min uppfattning att Centerpartiet ser så lite av vad som händer ute i Sveriges avlånga land att jag skulle få en sådan här debatt.

Låt oss vara väldigt tydliga. De pengar som regeringen redan 2015 avsätter för lokala klimatinvesteringar, inklusive laddinfrastruktur och stöd för elektrifiering i transportbranschen, är dubbelt så mycket som de pengar som Centerpartiet lyckades krama ur allianskollegorna i en budgetmotion i höstas.

För kommande år, fru talman, ligger nivåerna betydligt högre, nämligen 600 miljoner kronor per år i ett stöd som till en ansenlig mängd kommer att vara en viktig del i de fortsatta klimatinvesteringarna i Sverige. Det tror jag är prognosen med tanke på hur mycket både ledamoten Nordin och jag tror på elektrifiering och på laddinfrastruktur i transportbranschen, som ju är en viktig klimatåtgärd eftersom den är effektiv när det gäller att minska utsläppen.

Om det inte vore så skulle jag glatt erkänna att vi från statens sida ska stödja sådant som minskar klimatutsläppen, detta oavsett om någon tekniker någonstans på ett statligt departement i Stockholm kommer fram till att han eller hon vill sätta en bock för varje laddstolpe där staten varit med och finansierat privata företag när de byggt det svenska vägnätet. Där tror jag att vi har större potential till ett system som inte får kraft av de skattepengar som skattebetalarna anförtror staten. Då riskerar vi inte att

bidra med subventioner till en redan fungerande affärsmodell hos privata entreprenörer.

Jag tror mycket på samverkan, både lokalt och regionalt, med privata aktörer. De utvärderingar som gjorts av det tidigare finansieringsstödet för klimatinvesteringar som Sverige haft visar, glädjande nog, att många centerstyrda kommuner gjort mycket bra investeringar och fått igång biogasutvecklingen i Sverige. Det är inget jag tänker hymla med. Jag tycker att det är bra att de stöden har getts, och nu växlar vi upp dem ytterligare en programnivå, vilket kommer att vara viktigt. En viktig del som väntar om hörnet är ökningen av elektrifieringen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ledamoten Nordin med tanke på det resultat på nationell nivå som stödet till elektrifiering av fordonsbranschen fick av alliansregeringen under dess åtta år vid makten, det vill säga noll kronor i stöd till den sektorn. Det gjordes en utredning. Det var en bra utredning med många goda förslag. Den nuvarande regeringen avser att gå vidare med förslagen. Men vad, och hur många laddstolpar, genererade egentligen åtta års allianssamarbete?

Nu kommer vi att kraftigt kunna stödja och finansiera klimatsmart infrastruktur lokalt. Det är vida viktigare än att kunna sätta en knapp för varje laddstolpe som subventionerats av staten.

Anf. 6 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Åsa Romson behöver nog lyssna lite bättre, för ingen här har argumenterat för att vi inte ska göra klimatsatsningar. Jag var väldigt tydlig med att det är den gröna kolatomen som ska ersätta den svarta.

Åsa Romson säger att regeringen satsar dubbelt så mycket. Hur får hon ihop det? Den förra regeringens 75 miljoner för i år, som klubbades igenom av riksdagen, blev 125 miljoner i den rödgröna regeringens budget. Den matematiken får jag inte att gå ihop. Om man säger dubbelt upp, lovar Åsa Romson då 20 000 laddstolpar? Är det det som Åsa Romson nu säger i kammaren? Jag har fortfarande inte hört om några garantier om en enda laddstolpe.

Det stora problemet är att man misstar sig om pengarna i statens budget, det vill säga att den som satsar mest pengar behöver inte vara den som får bäst utfall på marken och bäst utfall på sina politiska reformer. Det tycker jag är det kanske allra största problemet. Pengarna ska vara riktade på ett riktigt och bra sätt. Med våra 75 miljoner får vi dessutom en stor medfinansiering från privata aktörer, vilket gör att den totala satsningen blir mycket större än den som regeringen nu aviserar.

Vi växlar upp pengarna på ett sätt som den nuvarande regeringen inte klarar av att göra, åtminstone inte vad jag kan se utifrån vår budget. Man tycker att kommunerna ska stå för den övergripande infrastrukturen. Det tror jag är helt fel väg att gå, för då får vi ingen samordning, inget systemtänkande och ingen styrning över huvud taget av var laddstolparna kommer att finnas.

Jag tycker att det är ett tråkigt besked från regeringen att man valt att baka in en mycket bra budgetpost i en större och mycket luddigare budgetpost. Det skapar ytterligare osäkerhet för dem som faktiskt vill ta investeringsbeslut och se till att vi kommer framåt i dessa frågor. Det gäller inte bara politiker utan också privata företag som vill vara med på banan. Det spolierar regeringen med sina satsningar.

Anf. 7 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Tack för en engagerad debatt om behovet av att elektrifiera en större del av den svenska transportbranschen! En infrastruktursatsning som innebär en ytterligare utbyggnad av laddstolpar kan vara av klimatgodo och ge en stor klimatvinst. Jag är glad att ledamoten Nordin och jag är överens om det.

Man kan alltid diskutera på vilket sätt man ska utforma statligt stöd. Jag konstaterar att de utvärderingar vi har av det tidigare statliga stödet i form av medfinansiering, det vill säga att man skalar upp finansieringen från både privata och kommunala aktörer, visar att det varit en effektiv modell för att få klimatsatsningar. Jag är glad att Centerpartiet håller med om det även om de nu inte har avsatt pengar för det i sina budgetmotioner.

Centerpartiet säger nej till lokala klimatinvesteringar i den budget som riksdagen har att hantera i vår. Däremot säger de ja till laddstolpar, och det är bra. Det gör branschen också. Jag har haft samtal med branschen, och de känner sig inte alls osäkra på att regeringen kommer att möjliggöra stöd till en smart laddinfrastruktur. Men den ska naturligtvis vara strategisk och samordnas.

Jag tycker att den ska samordnas både lokalt och nationellt. Lokalt har man kunskap och kännedom om, inte minst, den intressanta elektrifiering vi även kan få av tung trafik. Citybussar är till exempel inte alls en ointressant nisch för elektrifiering. Kan det stödet vara tillräckligt flexibelt och, som ledamoten Nordin säger, skalas upp med både privata och offentliga medel tror jag att vi kan få ut väldigt mycket klimatnytta av det, till godo för moderna transportörer i Sveriges land och till godo för en innovativ transportmarknad som kan bli mer elektrifierad.

Låt oss därför återkomma till kammaren 2018 och se hur stor effekt vi faktiskt har fått av de större pengar som regeringen nu anslår.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 3 Svar på interpellation 2014/15:521 om klimatinvesteringar i kommuner och regioner

Anf. 8 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Ledamoten och åhörarna! Det här är en klimatdebatt på ungefär samma tema som den förra. Jag är glad att vi har kunnat samla dem i kammaren i dag.

Riksdagsledamot Johan Hultberg har ställt ett antal frågor till mig om det klimatinvesteringsstöd som regeringen avser att inrätta. Frågorna handlar om vilka utsläppsminskningar som förväntas, kostnaden per minskat ton, vilka åtgärder som kommer att ge störst effekt, hur bedömningen av åtgärder kommer att gå till och hur regeringen kommer att säkerställa programmets kostnadseffektivitet. Det är glädjande att Johan Hultberg är mån om att minska vår klimatpåverkan och är engagerad i debatten.

Mellan åren 1990 och 2013 minskade Sveriges nationella utsläpp med 22 procent. Det är ett väldigt bra steg på vägen, men vi kan också konstatera att den stora utmaningen ligger framför oss. FN:s klimatpanel visar att vi globalt behöver nå nollutsläpp någon gång mellan 2050 och 2100 för att

hålla uppvärmningen under två grader på jorden. Sverige behöver vara ledande i den omställningen. Det kräver ett omfattande arbete inom flera samhällssektorer, bland annat energisektorn och transportsektorn, och inom samhällsplaneringen. Engagemang på inte bara statlig utan även regional och kommunal nivå samt i den privata sektorn är centralt i det här arbetet. Omställning och förändring kräver omfattande framtidsinvesteringar i Sverige.

Naturvårdsverkets slutredovisning av klimatinvesteringsprogrammen, Klimp, från 2013 baserades på programmens faktiska kostnader och utsläppsminskningar. Naturvårdsverket redovisar att statens kostnader, inklusive de administrativa kostnaderna, för Klimp i genomsnitt var ca 25 öre per kilo koldioxidreduktion. Förutsatt att kostnaden för staten för utsläppsminskningar ligger på samma nivå som för Klimp skulle regeringens nya satsning på lokala klimatinvesteringar till 2018 uppskattningsvis generera utsläppsminskningar om 14 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Vi ska naturligtvis lära oss av tidigare stöd och eftersträva att ständigt bli effektivare. Erfarenheterna och kunskaperna har ökat, och landets aktörer är i dag bättre förberedda för att vidta effektiva åtgärder. Det gör också att den administrativa kostnaden kan förväntas minska. Investeringar i det tidigare programmet som gett tydliga utsläppsminskningar gäller bland annat biogasproduktion för transportsektorn. I det kommande programmet antas att bland annat utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon kommer att bidra till innovation och minskade klimatutsläpp.

För närvarande pågår ett arbete med att ta fram det detaljerade regelverket avseende stödet. Det innebär att utforma kriterier och bedömningsgrunder som gör att bidrag går till de åtgärder där investerade medel ger störst klimateffekt på kort och lång sikt. Regeringen ser fram emot många spännande förslag och effektiva åtgärder att komma igång med i denna viktiga satsning.

Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Klimatutmaningen är en enorm utmaning som vi står inför. Som ministern lyfter fram har Sverige kommit relativt långt. Vi har lyckats minska våra utsläpp med 22–23 procent sedan 1990, samtidigt som vi haft en stark ekonomisk tillväxt, vilket gör Sverige till ett föregångsland.

Men klimatutmaningen är så stor att vi inte har råd att möta den med ineffektiva styrmedel. Vi har egentligen inte råd att vidta åtgärder som inte ger bra valuta för pengarna. Det är detta, fru talman, som min interpellation handlar om.

Ministern sa att det är glädjande att jag vill minska vår klimatpåverkan. Jag kan upplysa ministern om att jag inte bara vill minska vår klimatpåverkan. Jag är också, tyvärr uppenbarligen till skillnad från regeringen, mån om att vi ska göra det på ett kostnadseffektivt sätt, så att vi visar respekt för skattebetalarnas pengar, utformar vår politik på grundval av forskning och beprövad erfarenhet och försöker dra lärdom av de stödssystem och de styrmedel som vi har använt oss av tidigare.

Fru talman! Ministern ägnar en ganska stor del av sitt svar åt att argumentera för varför vi behöver vidta åtgärder för att minska utsläppen. Den argumentationen är egentligen helt överflödigt i detta sammanhang.

Ministern och jag är helt överens om att vi behöver vidta ytterligare åtgärder, att vi behöver fortsätta att minska våra utsläpp. Men min interpellation handlar inte om huruvida vi behöver vidta ytterligare åtgärder eller inte, utan den handlar om effektiviteten i den föreslagna åtgärden. Vad ministern behöver argumentera om och svara på är om den åtgärd som regeringen nu föreslår, ett nytt klimatinvesteringsprogram, är rätt väg att gå, om det är väl använda skattepengar.

Regeringen har i vårbudgeten presenterat att man vill använda nära 2 miljarder till klimatinvesteringsprogram under tre och ett halvt år. Då tycker jag att det är rimligt att regeringen presenterar en ordentlig analys av på vilket sätt det här systemet ska vara utformat för att inte dras med alla de problem och brister som tidigare stödsystem haft.

Fru talman! Forskningen om klimatpolitiska styrmedel visar tydligt att stödsystem och subventioner generellt sett är väldigt ineffektiva. Det som är effektivare, och som vi också använder oss av i stor utsträckning i Sverige, är pris på utsläpp, koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter. Därför tycker jag, givet forskningen, att man som politiker måste ställa sig frågan om det verkligen är rätt att införa nya stödsystem. Här har regeringen uppenbarligen svarat ja på den frågan. Man tycker att det är rätt att gå fram med nya stödsystem.

Då måste man rimligen, tycker jag, ställa sig frågan hur vi kan utforma detta nya stödsystem för att komma till rätta med de brister som till exempel Klimp och LIP hade. Det är det som jag har ställt frågor om i min interpellation, men tyvärr får jag inga svar på detta av ministern, utan det enda svar jag får är hänvisningar till det gamla Klimpsystemet. Ska jag då tolka ministern som att regeringen inte alls avser att införa ett nytt stödsystem, utan avser att återinföra Klimpsystemet? Har inte regeringen någon uppfattning om hur de tidigare problemen med dubbelstyrning, överdrivna utsläppsminskningar och höga administrativa kostnader ska lösas?

Anf. 10 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Interpellanten påstår att interpellationen inte handlar om att vi behöver vidta mer åtgärder för att minska utsläppen. Men man måste tänka på konsekvensen av att Moderaterna inte föreslår några satsningar på ytterligare klimatåtgärder. Man säger nej till ytterligare klimatskatter. Man säger nej till de lokala klimatinvesteringsstöden. Man säger nej till att öka underhållet på tåg 2015, nej till stöd till kollektivtrafikutbyggnad, vilken skulle möta koldioxidutsläppen i många av våra städer, nej till ökad energieffektivisering och så vidare.

Min fråga till Johan Hultberg blir: Vilka instrument i form av bidrag, stödsystem eller skatter vill Moderaterna använda för att vidta åtgärder i Sverige för att minska utsläppen? Jag blir inte riktigt klar över det när jag ser hela den moderata politiken.

Jag har svarat väldigt utförligt och exakt på vilken klimatvinst lokala klimatinvesteringsstöd skulle ge; det beräknas till 14 miljoner ton. Den statliga kostnaden blir högst 25 öre per kilo koldioxidreduktion, troligen mindre, eftersom vi ska dra lärdomar och göra hemläxan. Vi ska bygga på befintliga strategier för hur vi kan minska byråkratin och så vidare samt självklart på utvärderingen av de tidigare lokala

klimatinvesteringsprogrammen. Därmed tror jag att vi kan få ned kostnaden.

Det som jag redovisat i svaret väldigt tydligt är vilken kostnad man hade för det tidigare programmet och vilka åtgärder vi ser framför oss för att kunna minska den kostnaden ytterligare per utsläppsgram. Men vi har samtidigt konstaterat att vi har enorma behov av att minska utsläppen och att det sker ett enormt arbete i Sverige på regional och lokal nivå. Här ska vi vara helt ärliga. Det är staten som ligger efter. Det är inte nationen och staten Sverige som har varit främst i ledet när det gäller klimatinnovationer i Sverige, utan det är städerna – några av våra stora städer, men också mindre städer. Det är kommuner som legat före. Det är regioner som har tagit stora steg och tagit på sig stora och ambitiösa målsättningar som de nu är i färd med att implementera.

Jag var senast i går nere i Skåne och Lund och hörde om lokala energibolag som tagit på sig att vara fossilfria till år 2020 och trafikregioner som går ihop och säger vad de kommer att klara att minska utsläppen med eftersom de nu ser att de kommer att få stöd i det arbetet av staten.

Regeringen har ett antal åtgärder och stöd som är effektiva och nödvändiga för att vi ska kunna minska klimatutsläppen i Sverige. De lokala klimatinvesteringsåtgärder byggda på erfarenheter från de tidigare programmen kommer att vara ett av de viktiga verktygen.

Om inte 25 öre per kilo koldioxidreduktion är kostnadseffektivt, vad är då kostnadseffektivt i Moderaternas Sverige? Svaret är att inte göra någonting alls och att säga nej till de klimatåtgärder som föreslås från regeringen.

Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Låt mig börja med att blicka tillbaka lite på de åtta år som Alliansen hade möjlighet att sitta i regeringsställning och ta ansvar för Sverige och också för Sveriges klimatpolitik. Jag tycker nog att vi hade en ganska framgångsrik tid vid makten.

Vi lyckades närapå dubbla utläppsminskningstakten jämfört de föregående åtta åren då ministerns parti var stödparti åt den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Vi fick fart på omställningen av fordonsflottan. Vi gick från att ha haft Europas näst efter Albanien mest bränsletörstiga och utsläppstunga bilpark till att få en riktig miljöbilsboom.

Det gjorde vi bland annat genom att höja skatten på diesel, att stärka koldioxidbeskattningen kopplat till fordonsbeskattningen, att satsa på att rusta upp järnvägen och mycket annat. Jag tycker nog att vi har ett ganska bra track record, om man får uttrycka sig så, när det kommer till klimatpolitiken, och vi gjorde det på ett relativt kostnadseffektivt sätt.

Det är just kostnadseffektivitet som interpellationen handlar om. Vi måste i klimatpolitiken ställa samma höga krav på oss själva och på politiken som vi gör inom andra politikområden. När det kommer till skolpolitiken skulle vi aldrig slumpa ut pengar till skolan och bara hoppas på goda resultat för att det är bra att satsa på skolan. Då gör vi först en gedigen analys. Vi rigger ett system som säkerställer att medlen går till den åtgärd som vi har tänkt oss, till exempel att höja lärartätheten eller vad det nu kan tänkas vara.

I det här fallet verkar det som att regeringen först har kommit fram till: Låt oss satsa 1,9 miljarder. Efter att man har kommit fram till det vill man ta fram ett förslag på vad pengarna ska användas till och hur de ska användas. Jag tycker att det logiska är att man börjar med att definiera vad man vill åstadkomma, vad man vill ge stöd till och därefter tar fram en budget.

Fru talman! Vi kan tala lite grann om Klimpsystemet. Ministern tycker uppenbarligen att det var ett väldigt välfungerande system som vi nu i någon mening ska återinföra. Enligt de uppgifter som rapporterats in till Naturvårdsverket minskade utsläppen tack vare klimatinvesteringsprogrammet Klimp med omkring 631 000 ton per år. Det var omkring hälften så mycket av de förväntade utsläppen.

Det berodde troligtvis bland annat på att hur stora utsläppsminskningar som åtgärderna skulle uppnå fick de som sökte stöden själva uppskatta. Det skapade ett incitament för dem som sökte att helt enkelt överdriva effekten. Min fråga är: Hur avser regeringen att utforma det nya systemet för att undvika att detta sker igen?

Tittar vi på de olika utvärderingar som har gjorts av Klimp talar alla utvärderingar om att det var stora problem med kostnadseffektiviteten. I min interpellation hänvisade jag till den utvärdering som Konjunkturinstitutet genomförde. I den kommer man fram till att 39 procent av bidragen skulle kunna fördelas mer kostnadseffektivt och därmed bidra till större utsläppsminskningar.

OECD gjorde en mycket gedigen genomgång av den svenska miljöpolitiken och var inne på samma spår. De skrev: Klimp har dock kritiserats för bristande kostnadseffektivitet. Ett centralt problem har varit avsaknad av additionalitet. Enligt vissa bedömningar skulle upp till 70 procent av investeringarna gjorts även utan subvention.

Om vi hade ett stödsystem där uppemot 70 procent av åtgärderna kanske hade genomförts även utan stödsystemet måste man verkligen ställa sig frågan: Ska vi återinföra den typen av stödsystem? Jag har inte fått något svar på hur det nya systemet ska komma till rätta med bristerna. Ministern har nu en chans att i sitt anförande svara på det.

Anf. 12 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Detta är en debatt som vi hade redan i höstas när samarbetsregeringen föreslog detta första gången. Det blev sedan avslaget av bland annat Moderaterna eftersom man notoriskt är emot den här typen av satsningar som minskar klimatutsläppen.

Det är väldigt bra att ledamoten nu säger att man är stolt över en allianspolitik som har höjt dieselskatter, ökat tåginvesteringarna och gett stöd för omställning av fordonsflottan. Men varför säger man då nej till att fortsätta att göra det?

Man säger nej till höjda dieselskatter. Man säger nej till de investeringar i tågunderhållet som vi vill göra för 2015. Man säger nej till att bland annat genom klimatinvesteringsstöd på lokal nivå stödja en omställning av fordonsflottan till en mer miljövänlig sådan.

När det gäller kostnadseffektiviteten gjordes den rapport från Konjunkturinstitutet som interpellanten hänvisar till innan Klimpprogrammet var klart. Det var prognoser man baserade sina siffror

på. Jag tycker inte att det är mer tillförlitligt. De siffror som jag redovisat här är från slutrapporterna.

Konjunkturinstitutet jämförde också kostnadseffektiviteten med priset på CDM-rättigheter, det vill säga när man köper utsläppsminskningar i andra länder. Man kan vilja göra sådana jämförelser. Man kan vilja att vi ska satsa allt vårt krut från svenska skattebetalares sida på att minska utsläppen enbart i utlandet. Vi ska inte göra några investeringar i att förbättra det svenska samhällets möjlighet att minska utsläppen.

Fru talman! Jag tror inte på en sådan utveckling. Jag tror att vi måste visa världen att också vi är beredda att ta vårt ansvar och att vi har potential, innovationskraft och möjligheter i Sverige att minska utsläppen. Det har svenska kommuner och regioner visat i många år. Den som har släpat efter är staten.

Stödet till klimatinvesteringar lokalt kommer att tagga effektiva projekt som man redan har börjat, och de kommer att skala upp dem. Man gör mycket mindre projekt när man inte kan få stöd. Det är möjligt att en liten del av projekten skulle bli av ändå men i mindre skala och med mindre effekt i form av klimatutsläppsminskningar.

Vi behöver inte mindre effekt i form av utsläppsminskningar. Vi behöver mer när vi ser forskarna rapportera hur tillståndet i det globala klimatsystemet ser ut. Klimathotet är reellt. Vi måste öka farten. Då kan man inte säga nej till alla de åtgärder där det lokala klimatinvesteringsstödet är en viktig del med hänvisning till att man inte har fått fullständig redovisning av hur systemet kommer att se ut.

Vi är förhindrade att göra ett fullgörande innan riksdagen har fattat beslut om pengarna. Man säger nej till 14 miljoner ton i utsläppsminskningar, som är den uppskattning vi kan göra av de utvärderingar vi har av det tidigare systemet. Vi jobbar för att minska byråkratin.

Inte minst bygger vi på tidigare erfarenheter. Vi vet nu tydligare, och det vet man också lokalt. Svenska kommuner samverkar bland annat i nätverket för klimatsmarta kommuner och så vidare. Man har nu en mycket bättre uppfattning om ungefär vilken effekt man får av olika åtgärder. Det betyder att man inte behöver ha samma osäkra underlag som man hade tidigare.

Vi bygger vidare på upparbetad kunskap och strategier som redan finns på plats. Det är hög tid att också staten kommer in och stöder ett ökat klimatarbete för minskade utsläpp i Sverige. Det står inte mot att vi ska hjälpa många andra länder med utsläppsminskningar. Men att stå i kammaren och hänvisa till att det skulle vara kostnadseffektivare att bara låta investeringarna ske i andra länder är att fördumma det svenska samhällets möjligheter att anta klimatutmaningen.

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Moderaterna säger inte nej till alla åtgärder. Men vi säger definitivt nej till ineffektiva åtgärder. Vi säger ja till att hålla hårt i skattebetalarnas pengar. Det är lite av ett signum för Moderata samlingspartiet och kommer fortsatt att vara. Att ta ansvar för skattebetalarnas pengar är någonting som vi håller väldigt högt. Som jag sa i min inledning måste vi ställa samma högra krav på effektivitet inom klimatpolitiken som vi gör för andra åtgärder. Tyvärr har ministern inte

lyckats övertyga mig om varför stödsystemet kommer att vara ett effektivt sätt att minska våra utsläpp.

Och jag har inte nämnt våra CDM-åtgärder i andra länder med ett enda ord och har inte sagt att det är den enda vägen att minska våra utsläpp. Det är någon egen tolkning som ministern gör. Men jag tycker det är viktigt att fråga sig om det här systemet är det bästa eller åtminstone ett bra system för att minska våra utsläpp. Man ska alltså använda 1,9 miljarder av skattebetalarnas pengar till något som man inte riktigt vet resultatet av.

Jag har inte krävt att ministern ska presentera ett fullständigt stödsystem här, med alla dess detaljer och regler. Men det enda jag har att gå på är den redovisning som har gjorts i vårbudgeten. Och den är på 22 ord, vilket jag tycker är en lite för liten analys och beskrivning av hur man ska använda 1,9 miljarder.

Vad hade pengarna kunnat användas till i stället? Det är pengar som skulle kunnat investeras i forskning, i ytterligare satsningar på järnvägen eller som hade kunnat användas för, låt oss säga, kostnadseffektiva klimatinvesteringar i andra länder. Som politiker måste man ställa sig frågan: Använder vi de här pengarna på det bästa, mest effektiva sättet?

Jag är tyvärr, givet historien och de utvärderingar som är gjorda, väldigt skeptisk. Den utvärdering som ministern hänvisar till, Naturvårdsverkets utvärdering, är också kritisk. I den pekar man på problemen med höga administrativa kostnader, dubbelräkning, dubbelstyrning och andra problem.

Anf. 14 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag vill tacka för ytterligare en debatt om hur vi kan bidra till att minska klimatutsläppet i Sverige.

Samarbetsregeringen tror definitivt att ett stöd till lokala klimatinvesteringar som kan skalas upp med lokala privata och offentliga medel är ett viktigt bidrag för att katalysera fram fler åtgärder som minskar utsläppen från Sverige. Jag är ledsen över att vi ännu inte har lyckats övertyga också de moderata ledamöterna om att det är ett bra system.

Det är glädjande att Johan Hultberg pläderar för att till exempel tågsatsningar är ett sätt att angripa klimatproblematiken. Ett bra tåg- och kollektivtrafiks system är ett sätt att ha väldigt koldioxideffektiva transporter. Men en stor fråga är då varför man redan för 2015 drar ned med 620 miljoner på underhållet av svensk järnväg om man samtidigt ser att det har en klimateffekt. Med de prioriteringarna får man inte en bra klimatpolitik. Man får också svårt att argumentera för att man faktiskt vill bidra till minskade utsläpp när man säger nej till många av de satsningar som regeringen gör.

Det handlar naturligtvis om att skattebetalarnas pengar ska prioriteras. Men ni har också minskat intäkterna till statens budget, Johan Hultberg. Ni väljer skattesänkningar före satsningar på att minska klimatutsläppen. Det tycker jag är tråkigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Hans Wallmark har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtar för att förhindra att konflikten i Ukraina blir en fryst konflikt där folkrätten inte värnas. Han har även frågat hur Sverige avser att agera i EU för att stärka stödet till Ukraina och om Sverige kommer att vara drivande i arbetet med att utforma en gemensam europeisk Ukrainastrategi, och i så fall på vilket sätt.

Som jag har framfört tidigare i denna kammare utgör den ryska aggressionen mot Ukraina den största utmaningen mot europeisk fred och säkerhet sedan kalla krigets slut. Regeringen vill möta denna utmaning tillsammans med våra partner inom Europeiska unionen, och Sverige agerar för ett enat EU som står upp för Ukrainas territoriella integritet och suveränitet. Det är genom ett sammanhållet EU som de europeiska länderna, i samverkan med USA, har såväl påverkansmöjligheter som motståndskraft. Detta är också den linje som regeringen har föredragit och fått stöd för i EU-nämnden när frågan har stått på EU:s utrikesministrars dagordning.

Tillsammans står vi bakom de diplomatiska ansträngningarna och den OSSE-ledda så kallade trilaterala kontaktgruppen, i syfte att säkra Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och att få till stånd en varaktig vapenvila i östra Ukraina. Sverige verkar för ett fullt genomförande av Minsköverenskommelserna och ger stöd till OSSE:s civila observatörsmission som ska övervaka implementeringen. Inom ramen för det löpande OSSE-arbetet i Wien för vi även en enträgen kamp till stöd för folkrätten, för Ukrainas suveränitet och för att stävja den ryska aggressionen.

Tillsammans ska vi också upprätthålla trycket på Ryssland att respektera gjorda åtaganden och leva upp till folkrättens förpliktelser. Sverige verkar för en fast och tydlig politik där krav på Ryssland följs av konsekvenser om dessa krav inte efterlevs. Existerande sanktionsregim bör därför förlängas till dess att Minsköverenskommelserna genomförts i sin helhet, och de åtgärder som EU har vidtagit, med anledning av den olagliga annekteringen av Krim, bör vidmakthållas så länge som denna varar.

Tillsammans med de andra medlemsländerna inom EU ska vi också fortsätta stödja Ukraina, såväl med de omedelbara behoven som med den långsiktiga strategin.

Vad gäller de omedelbara behoven välkomnar vi att EU-kommissionen har ökat sitt humanitära engagemang för Ukraina, liksom beslutet om ett tredje makrofinansierat stöd uppgående till 1,8 miljarder euro som antogs av Europeiska rådet den 31 mars.

EU:s mer långsiktiga stöd kanaliseras i första hand genom det östliga partnerskapet, med syfte att stödja Ukraina, och de andra länder längs med EU:s östra gräns som så önskar, på vägen mot reformer och europeisk integration. Det nyligen undertecknade associeringsavtalet, inklusive ett djupt frihandelsavtal, utgör här en vägkarta till stöd för Ukrainas EU-närmande. Och EU-kommissionen har inrättat en särskild Support Group for Ukraine för att hjälpa landet i arbetet med nödvändiga politiska och ekonomiska reformer. Det kommande toppmötet i Riga inom det östliga

partnerskapet erbjuder ett tillfälle att se över de framsteg som har uppnåtts i relationerna och gemensamt definiera det fortsatta samarbetet.

Bilateralt bidrar Sverige långsiktigt med ett reformstöd på 1,5 miljarder kronor till Ukraina fram till år 2020. Sverige är också en av de största humanitära givarna till Ukraina, med drygt 90 miljoner kronor hittills i humanitärt stöd till landet. När statsministern besökte Kiev tidigare i våras erbjöds Ukraina även ettilateralt lån på 100 miljoner dollar.

Statsministern var i Kiev även tydlig med att bekräfta Sveriges fortsatta politiska stöd för Ukrainas EU-närmande.

Låt mig avslutningsvis försäkra Hans Wallmark att Sverige även i fortsättningen kommer att vara pådrivande i utformningen av EU:s relationer med Ukraina, baserat på vårt starka och breda engagemang i och för landet och till folkrättens försvar.

Anf. 16 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag vill tacka fru utrikesministern för svaret.

Det här är en interpellation som vi av olika skäl har skjutit på i flera månader. Jag tror att jag väckte den för ungefär tre månader sedan. Tyvärr får jag säga att den är ständigt aktuell. Det finns alltså ingen anledning att beklaga att svaret kommer först nu. Frågeställningarna är dessvärre lika aktuella nu som då frågan formulerades.

Jag ställde frågan på grund av min misstanke om att det kommer att vara svårt för Ryska federationen att upprätthålla sin del av Minsk 2-avtalet. Och jag tycker att allt som hänt visar att det antagandet var korrekt. Det konstaterar jag med stor sorg i hjärtat.

Jag tror att Ryssland vill ha olika former av det som brukar kallas för frysta konflikter. De vill utöva påtryckningar mot länder i sitt närområde att inte göra säkerhetspolitiska, försvarspolitiska eller utrikespolitiska vägval som Ryssland ogillar, det vill säga vägar in mot EU och/eller Nato. Vi ser det i Georgien i form av Ossetien och Abchazien, vi ser det i Moldavien i form av Transnistrien och vi ser det nu i Ukraina – både genom den illegala annekteringen av Krim och de strider, rena angrepp, som nu rasar i östra Ukraina. Vi ser också hur militär, vapen och soldater förs in över gränsen. Och det är flagranta brott mot Minskavtalet.

Tyvärr är det Minskavtalet som vi talar om nu. För ett antal år sedan talade vi om Sarkozyplanen. Den kom som en lösning på Rysslands krig mot Georgien. I dag är det bortglömt. Faran med den här typen av avtal är att det är lätt hänt att man när ett år har adderats till ett annat har glömt vad det egentligen handlade om, om vi inte verkligen upprätthåller gränsen på marken och säger att villkoren måste uppfyllas. Därför är det viktigt att vi fortsätter att ha den här typen av fokus på det.

Fru talman! Jag är rädd för att utvecklingen, när stegen och fanorna i segerparaden i Moskva för att det har gått 70 år sedan freden inträdde har tystnat respektive stoppats in i förrådet, kan bli precis som när OS-elden släcktes i Sotji. Då inträder nästa fas. Det som jag ser som en fara och som jag också undrar om utrikesministern har någon syn på är att vapnen och militären kan sättas in igen efter ett sådant datum. Vi kan mycket väl gå rätt mörka händelser till mötes under maj och juni i form av Rigatoppmötet och vad som kommer att hända efter den avslutade segerparaden i Moskva. Det kan bli värre.

Jag har två frågor. Statsministern uttalade sig i Sydsvenska Dagbladet den 30 april. Han förde resonemang om fördelen med att vara allianslös. Han talade om att det är bra att det finns geografiskt fria ytor. Det var det han menade att Sverige och Finland var. Då måste jag ställa två följdfrågor till utrikesministern.

Ukraina hade möjlighet att bli Natomedlem, men avstod från det. I ljuset av det vi nu ser och de aggressioner Ryssland utövar mot Ukraina, kan man med facit i hand möjligtvis resonera att det var ett felaktigt vägval. Hade kanske Ukraina varit i en starkare position om landet hade valt det Natomedlemskap som det fanns option på? Nu avstod Ukraina.

Ukraina valde att avstå från sitt möjliga Natomedlemskap som landet hade option på, och det kan verkligen beskrivas som en geografiskt fri yta. Tycker utrikesministern att det går att säga något om erfarenheten av att ett land på det sättet har geografiskt fria ytor i närheten av Ryska federationen? Ryska federationen utövar maktspråk med hjälp av vapen, soldater och militär mot andra grannländer. Vi ser det i Georgien, Moldavien och nu i Ukraina.

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det är väl på sin plats att här i kammaren säga några ord om det aktuella och ytterst allvarliga läget på marken. Under april har vi sett en tydlig eskalering av stridigheter i östra Ukraina, bland annat i byn Shyrokyne strax utanför Mariupol. Det ger anledning till oro, och vi delar den oron. Jag har ingen annan åsikt än den Hans Wallmark har gett uttryck för.

Rapporteringen tyder på att det är framför allt de ryskstödda separatisterna som trappar upp sina attacker mot ukrainska posteringar, och de har då också använt artilleri. Sedan har vi sett, precis som har påpekats här, ett ökat inflöde av rysk materiel, inklusive stridsvagnar och raketartillerisystem.

Det är klart att alla parter i konflikten, inklusive Ryssland, måste se till att leva upp till åtagandena enligt Minsköverenskommelsen och säkra vapenvilan.

Dessutom kan det finnas anledning att upprepa ett antal skrämmande siffror. Konflikten har medfört – eller kriget, det är lika bra att kalla det för kriget – ett stort mänskligt lidande i Ukraina. Från mitten av april 2014 till och med den 9 april i år uppgick antalet döda och skadade till följd av konflikten till ca 6 000 respektive 15 000. Över 1,2 miljoner människor har registrerat sig som internflyktingar. Som så ofta är det barn och kvinnor som är särskilt utsatta.

Låt mig också, fru talman, få understryka vikten av EU:s sanktioner. De utgår från situationen på marken. Rysslands agerande är också avgörande för om de beslutade sanktionerna ska lättas eller stärkas. De senaste veckorna har vi sett en tydlig upptrappning av konflikten från de ryskstödda separatisterna.

EU enades i februari om ytterligare listningar och att också förlänga sanktionsregimen till september 2015. Det gäller listningar av individer och enheter. Ett principbeslut om att förlänga de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland så att de följer tidslinjen för genomförande av Minskavtalet fattades av Europeiska rådet i mars.

EU:s institutioner bör förbereda fördjupade ekonomiska sanktioner så att de snabbt kan införas om den ryskstödda offensiven eskalerar, som faktiskt både Hans Wallmark och jag fruktar. Vi är oroliga, och vi tycker oss se tecken på att en eskalering kan inträffa. Det är för att signalera till Moskva att EU står redo att agera och snabbt fatta beslut om så blir nödvändigt. Det är också vår linje i EU-sammanhang, och vi har sökt stöd hos EU-

nämnden för att kunna agera på det sättet. Vi ska vara förberedda, stå enade och ha en tydlig politik som innebär press på Ryssland. Vi ska hålla ihop.

När det gäller Ukrainas val av positioner i säkerhetspolitiken tycker jag inte att det är upp till mig att fatta beslut. Det viktiga är att landet kan och har rätt att fatta självständiga beslut. I övrigt tror jag att statsministern själv kan svara för sina uttalanden eller sina formuleringar.

Vi tror på samarbete med de övriga nordiska länderna, med de baltiska länderna, med EU och faktiskt också med Nato för att stå väl rustade. Vår säkerhetspolitiska linje ligger fast.

Anf. 18 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är precis som utrikesministern konstaterar. I samt finns det stor enighet oss emellan och också mellan partierna i Sveriges riksdag. De fruktansvärda siffror utrikesministern redogör för, fru talman, 6 000 respektive 15 000 döda hittills, är hemska. Det berättar en sak, nämligen att det är krig på vår kontinent.

Det leder till ett antal dramatiska slutsatser. Jag uppskattar och tycker att det är helt riktigt att den här regeringen, i likhet med den tidigare regeringen, i likhet med många andra europeiska regeringar, nu driver på för och att det finns en beredskap för fördjupade sanktioner. Det gäller om det blir så illa som jag befärrar, nämligen att när väl segerparaden är avslutad befinner vi oss i ungefär samma läge som när OS-elden släcktes i Sotji. Då är det inledningen på nästa fas i offensiven, och då är det bra att det finns beredskap för fördjupade sanktioner. Jag ser hela registret framför mig. Det handlar om ett totalt vapenembargo, att slå mot oligarkerna och om fortsatta fördjupade ekonomiska sanktioner inte minst mot olje- och gasbranschen.

Det handlar också om att på olika sätt markera vårt samfälliga stöd för Ukraina och Ukrainas folk. Till det kommer naturligtvis de ekonomiska problemen. Utrikesministern berörde det lite grann i sitt svar, och det tycker jag är utmärkt. Jag uppskattar också att Sverige är ett av de länder som tydligt har gett ett ekonomiskt stöd. Det är viktigt att fler länder gör så. I den delen finns ingen skillnad mellan den nuvarande regeringen och den nuvarande oppositionen.

Vi närmar oss också olika former av årsdagar. Den 17 juli är det ett år sedan Malaysia Airlines flight 17 sköts ned. Det är fråga om strider, konflikter och krig som får allt större ringar där fler dras in i malströmmen. Det kommer inte att sluta med 6 000 respektive 15 000 döda. Det är, tyvärr, det brutala konstaterandet.

Fru talman! Utrikesministern konstaterade att val av säkerhetspolitisk väg får varje land ansvara för. Jag delar den uppfattningen. Därför är min grundläggande synpunkt att om Ukraina skulle önska, och kan uppfylla villkoren, är det naturligtvis fritt fram för landet att söka Nato- eller EU-medlemskap. Det är därför så otäckt hur Ryssland använder den typen av frysta konflikter för att utöva påtryckningar mot grannländer att inte göra den typen av vägval som länderna själva har att göra.

Jag förstår att utrikesministern vill undvika att resonera om statsministerns tankar. Men låt mig återge Sydsvenska Dagbladet den 30 april. Statsministern säger att ett Natomedlemskap skulle inte tillföra någon säkerhet i närområdet utan tvärtom skapa mer osäkerhet. Det är bra att

Sverige och Finland är alliansfria. Då är två geografiska ytor fria. Detta måste sägas vara en del i den svenska säkerhetspolitiska doktrinen.

Funkar den? Ett land i vårt närområde, nämligen Ukraina, valde att avstå från möjligheten att få ett Natomedlemskap och valde i stället att bli denna geografiskt fria yta. Då är det intressant, fru talman, att höra, utan att utrikesministern behöver recensera vilket val Ukraina har gjort, hur man uppfattar en så kallad geografiskt fri yta i närheten av Ryska federationen när den visar prov på den typen av maktfullkomlighet.

Detta oroar mig, fru talman. Den typen av doktrin som vilar på så kallade fria geografiska ytor riskerar snarare att medverka till ökad osäkerhet än att leda till säkerhet för inblandade länder. Det är det avgörande argumentet också för den svenska Natodiskussionen.

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Hittills har vi varit överens, men nu tycker jag att analysen av säkerhetspolitiska val blev ytlig. Vi kan inte jämföra vår position, ställning och hållning med Ukraina.

Här finns ju en historia som är väldigt viktig att ta med i beräkningen när man tittar på det säkerhetspolitiska läget och den militära aggressionen från Rysslands sida.

Vi har valt väg. Vi har en säkerhetspolitisk syn, och vi har argumenterat för och diskuterat detta vid ett flertal tidigare tillfällen. Vi står fast vid den. Vi tror som sagt på samarbetet.

Vi tror också på att förstärka vår egen försvarsförmåga, som ju kraftigt har försämrats under de senaste åren. Det är det vi är i färd med att göra, och tack och lov finns nu en uppgörelse mellan fem partier om att förstärka försvarsbudgeten – med 10 procent, faktiskt – under de närmaste åren. Det är en viktig beståndsdel utöver att vi ska se till att samarbeta väl med såväl Nato som våra grannar, till exempel de baltiska och nordiska länderna. Det är tydligt, och det är viktigt att vi förblir klara över vad som är vår säkerhetspolitiska linje och inte börjar svaja om det i det här läget.

Sedan har naturligtvis Ukraina en helt annan historia och ett helt annat säkerhetspolitiskt läge. Det ska vara deras val. Därom är vi överens, men jag tycker att det blir en för ytlig debatt om man påstår att vi kan jämföras med Ukraina eller att vi skulle kunna göra exakt samma vägval.

Anf. 20 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det som händer nu och det som Ukraina och inte minst den illegala annekteringen av Krim visar är att den europeiska säkerhetsordningen som vi känner den från andra världskrigets slut fram till i dag är bruten. Vi ser nu hur europeiska gränser kan flyttas med vapenmakt och hot om våld. Det tror jag är någonting som i grunden berör oss djupt, både utrikesministern och undertecknad. Det är därför hela Ukrainafrågan handlar om europeisk säkerhet.

Därför, fru talman, tycker jag att det är viktigt att vi använder EU och EU:s mekanismer i form av olika sanktioner mot Ryssland. Det kommer sannolikt att behövas nu när det – tror jag – finns risk att vi kommer att se fördjupade strider mot Ukraina.

Jag tror också att det är viktigt att vi för vår egen del, som land, funderar på de säkerhetspolitiska vägval vi har att göra i den mycket osäkra miljö vi befinner oss i på en kontinent där vi nu upplever krig. Då menar

jag för min del att just Nato är en stor möjlighet för oss, för då har vi bindande säkerhetsgarantier och samverkar med 28 andra medlemsländer.

Det som oroar mig nu är att länder som är till synes geografiskt fria ytor utsätts för den här typen av massiva påtryckningar. Det är vad vi ser att Ryssland gör med de frysta konflikter som är på väg att upprättas i Ukraina och som tidigare har upprättats i Transnistrien mot Moldavien och i Abchazien och Ossetien mot Georgien. Det finns ett land som vill tvinga andra länder att inte göra det utrikes- och säkerhetspolitiska vägval som de eventuellt vill göra genom att försöka förhindra att de länderna söker sig mot EU och Nato. Det gör mig djupt orolig.

Tyvärr, fru talman, befinner vi oss i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge efter det som har skett mellan Ryssland och Ukraina efter de brutala aggressioner som Ryssland har uppvisat.

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Om det du sist sa och den delen av analysen är vi helt överens, bäste Hans Wallmark. Det är en stor inbyggd fara i den situation som vi just nu har.

Men kom ihåg att man även här kan säga att EU har testats den senaste tiden och att diplomati, diplomatiska ansträngningar och utrikespolitik blev till det som vi har haft att hålla oss till ända till i dag, nämligen en överenskommelse, att hitta en politisk lösning, att sitta ned och förhandla också med en sådan som Putin. Det var det som våra ledare i Frankrike och Tyskland tog på sig att göra, inte att omedelbart säga att här krävs en militär lösning eller tro att det är det som är lösningen. Vi måste göra ett till försök att använda den offentliga diplomatin och försöka få till stånd ett samtal och en uppgörelse, hur bräcklig den än kan synas vara. Det är det som är EU:s uppgift, liksom att ständigt värna också de metoderna. Därför har vi också slutit upp bakom det.

Nu handlar det om hur vi agerar när vi ser brott mot den här överenskommelsen. Vi måste se till att vi då håller ihop, är tillräckligt tydliga och har tillräckligt starka instrument för att också påverka. Men jag tror på det i lika hög grad som jag tror att vi behöver förstärka vårt eget försvar och vår egen försvarsförmåga.

Dessvärre tror jag att vi kommer att mötas igen i diskussioner om den här utvecklingen. Då får vi hoppas att det också finns någonting positivt att konstatera.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2014/15:396 om konsekvenser av försämrade diplomatiska relationer

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Karin Enström har frågat mig vad som nu görs för att bygga upp de diplomatiska relationerna med Saudiarabien och återfå förtroendet som trovärdig handelspartner.

Jag har i olika sammanhang den senaste tiden gjort klart att vi eftersträvar goda och respektfulla förbindelser med Saudiarabien. Det har jag även framfört här i kammaren den 20 mars. Samma budskap har på olika sätt förmedlats till Saudiarabien.

Vår relation har, som jag också framfört, viktiga såväl politiska som ekonomiska dimensioner. Sverige är en trovärdig handelspartner, och vi ser betydande möjligheter att utveckla vårt ekonomiska samarbete också med Saudiarabien.

Sedan regeringens särskilda sändebud Björn von Sydows resa till Riyadh den 27 mars har vi fått tydliga budskap från Saudiarabien om normaliserade relationer. Den saudiske ambassadören har återvänt till Sverige.

Anf. 23 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern! Till god ton i en interpellationsdebatt hör ju att riksdagsledamoten tackar statsrådet för svaret. Men, fru talman, det här var nog ett av de kortaste interpellationssvar jag har hört.

Jag väckte den här interpellationen för snart två månader sedan eftersom jag var uppriktigt oroad över hur regeringen hanterat Sveriges diplomatiska relationer med omvärlden. Det fanns goda skäl att ställa de här frågorna, och det finns också goda skäl att få ordentliga svar från den rödgröna regeringen. Nu har tiden gått, och det borde finnas mycket att säga om hur regeringen och utrikesministern har arbetat för att stärka våra diplomatiska relationer.

Jag tycker inte att jag har fått ett uttömmande svar på hela den här frågeställningen. Ja, utrikesministern beskriver vad som har sagts i kammaren. Det har jag lyssnat noga på i ett antal debatter. Men det är inte riktigt bara det min fråga handlar om.

Anledningen till min oro är det som hände under våren – frågan om samförståndsavtalet med Saudiarabien och händelserna kring den tiden i mars – men också höstens hantering av erkännandet av Palestina.

För att ta de senaste händelserna utmärktes vårens process av olika besked från olika företrädare för regeringen. En redan i grunden komplicerad process blev onödigt rörig. Efter många turer beslutade regeringen att säga upp samarbetsavtalet. Sedan vet vi att ett antal händelser inträffade: Utrikesministern fick inte hålla tal vid Arabförbundets möte. Det kom enig kritik mot utrikesministern från Arabförbundet. Saudiarabien kallade hem sin ambassadör. Kort därefter kallade Förenade Arabemiraten hem sin ambassadör. Besked gavs också att det inte skulle ställas ut några affärsresevisum.

Det här var bara ett par månader efter att Israel kallat tillbaka sin ambassadör och utrikesministern tvingats ställa in sin resa till Israel. Regeringen hade alltså inom loppet av ett par månader försämrat Sveriges relationer med både Israel och länderna i Arabförbundet. Det är det som är grunden till min fråga.

Sverige är och ska fortsatt vara en stark och tydlig röst för mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati i världen. Vi har länge varit tydliga med vad vi tycker om situationen. Utrikesministern har varit tydlig med det här i kammaren också efter att det här hände.

Men frågan det nu handlar om är den politiska och diplomatiska hanteringen. Det är inte en lätt uppgift att hålla samtalsvägar öppna och skapa relationer till de regimer och länder som vi inte delar värderingar med. Men där är vikten av att vi kan hålla en god samtalsstön och en dialog öppen desto större, för det är där vi verkligen vill kunna göra skillnad.

Vi behöver alltså kunna ha den här typen av dialog och rak kommunikation. Vi behöver kunna hålla det öppet.

Nu vet vi att Saudiarabiens ambassadör har kommit tillbaka. Men vi vet egentligen inte riktigt hur konsekvenserna ser ut. Det gäller inte bara den diplomatiska krisen utan också det som den har givit upphov till. Det handlar om: Hur ser det ut i våra kontakter? Hur ser förutsättningarna ut för svenskt företagande och för att man ska kunna driva affärsverksamhet och kunna bedriva handel? Det är en viktig del i kommunikationen. Det är också ett sätt att faktiskt på sikt påverka situationen. Om vi vill förändra situationen för mänskliga rättigheter och om vi vill göra vår röst hörd måste vi ha goda relationer.

Min fråga kvarstår – och den är bredare: Vad gör utrikesministern och regeringen för att bygga upp de diplomatiska relationerna?

Anf. 24 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Tack, Karin Enström, som är upphovet till det här viktiga tankeutbytet!

Jag är väldigt stolt över att vi har en utrikesminister som står upp för mänskliga rättigheter också när det kostar någonting och också i alla väderstreck. Det må vara Putinregimen, eller det må vara regimen nere i Riyadh.

Här tycker jag att det är en viss dissonans hos Karin Enström och Moderaterna. Man är glädjande nog väldigt tydlig mot Putinregimen, i stor enighet med oss alla andra. Men man har ett något annat tonläge, om vi ska säga så, mot andra autokratiska regimer. Det blir väldigt tydligt när vi pratar om Saudiarabien. Moderaterna var som bekant det enda partiet här i Sveriges riksdag som ville förlänga det militära samarbetsavtalet med regimen i Saudiarabien.

Ordet internationell betyder som bekant inter nationes, mellan länder. Men jag gillar ett äldre ord: mellanfolklig. Mellanfolkliga förbindelser är någonting mycket vidare än diplomatiska relationer. Det är också ett ord som förekommer i många andra språk. Där är det betydligt vanligare än hos oss.

Det här tycker jag var en central lärdom av den arabiska våren. I stort sett alla västerländska demokratier hade utomordentliga diplomatiska relationer med de despotiska regimerna över hela Mellanöstern men närmast nollrelationer med folken i länderna. Det är djupt skamligt för alla oss demokrater i västvärlden. Där finns det minst sagt utrymme för självkritik.

Jag tycker att vi ska dra lärdomar av detta. Det är viktigt att också odla relationerna med de civila samhällena och med folken, ur vilka det en vacker dag kommer att stiga upp mer demokratiska regeringar och strukturer, också i Saudiarabien. Naturligtvis är det så.

Därför är det viktigt att också våga någonting i utrikespolitiken, våga stöta sig med förtryckare och våga odla relationer med folken. Men en

sådan framåtsyftande politik hör jag ingenting om från Karin Enström och Moderaterna.

Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är intressant att höra debatten här i Sverige. Man kan se till den internationella debatten. Margot Wallström och Sverige har hyllats internationellt, bland annat i Washington Post, för att vi vågar stå för vår utrikespolitik fullt ut.

När vi talar om de diplomatiska förbindelserna tror jag dessutom att det är väldigt överdrivet att tro att ett enstaka uttalande har orsakat detta. Det handlar naturligtvis om att vapenexportavtalet inte förlängdes. Det är naturligtvis det som har orsakat den diplomatiska krisen. Men Margot Wallström och regeringen har varit väldigt tydliga: Vi förlänger inte det avtalet, men vi kan naturligtvis ha andra typer av avtal med Saudiarabien. Det har varit väldigt tydligt. Det är inte alls ovanligt i ett sådant här läge att man kallar hem sina ambassadörer och tar till kraftmedel. Sedan normaliseras relationerna. Det har hänt förut, och det kommer säkert att hända igen.

Men jag tycker att det är väldigt positivt att vi faktiskt inte har lagt band på vad vi står för. Man måste kunna ta upp demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det är fullständigt grundläggande värden. Vi måste kunna säga: Det här är väldigt viktigt för oss. Vi har en feministisk utrikespolitik. Det vore fruktansvärt, tycker jag, i ett land med demokrati och yttrandefrihet om man inte skulle kunna säga det och faktiskt påtala de problem som man ser, inte minst i Saudiarabien.

Precis som Valter Mutts sa är det skillnad på vad regimer tycker och på vad befolkningar tycker. Sverige och Margot Wallström har fått ett starkt stöd från befolkningarna i hela arabvärlden. Den arabiska våren började väldigt bra. Tyvärr har det blivit ett negativt utfall på många håll. Men det här ger hopp, att ett land som Sverige vågar stå upp för grundläggande värderingar och mänskliga rättigheter.

I ett kortsiktigt perspektiv kan det se ut som att vi har förlorat på detta eller som att det blir en jättestor kris. Men jag är helt övertygad om att man på längre sikt, i framtiden, kommer att se tillbaka på det här som någonting väldigt positivt och viktigt. Förhoppningsvis blir det också en ledstjärna för andra länder. Vi kan inte sätta de ekonomiska intressena över allting annat, utan det finns grundläggande värden som vi alltid måste stå upp för. Men självklart innebär detta inte att vi skär av alla kontakter med länder som vi har kritik mot. Det ekonomiska samarbetet fortsätter, precis som utrikesministern säger, även om vapenexportavtalet inte förlängs.

Det låter lite på Karin Enström som att det nästan skulle finnas en majoritet här i kammaren som tycker att regeringen på något sätt har gjort fel. Men precis som Valter Mutts säger är Moderaterna väldigt ensamma i detta. Till och med Karin Enström skriver i sin interpellation att det är en självklarhet att man måste kunna stå upp för mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet. Det är precis det som regeringen har gjort.

Egentligen finns det ingen grundläggande oenighet. Jo, det finns möjligtvis om man tänker på förlängningen av försvarsavtalet. Men vi kan se att både Kristdemokraterna och Folkpartiet redan tidigare har varit väldigt tydliga, när det gäller vapenexporten, med att vi måste se mer till

hur förhållandena ser ut i landet när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och sådana värden.

Prot. 2014/15:97
7 maj

Egentligen känns det som att detta är en storm i ett vattenglas. Det finns en bred enighet i Sveriges riksdag om att inte förlänga vapenexportavtalet. Det finns en bred enighet om att vi i vår utrikespolitik ska stå upp för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet och att vi ska våga säga vad vi står för i internationella sammanhang. Egentligen tycker jag att denna fråga är lite väl uppblåst.

Anf. 26 HANIF BALI (M):

Fru talman! Det är en väldigt hög svansföring hos Miljöpartiet och Socialdemokraterna i den här debatten. Man får nästan intrycket av att det efter den här händelsen inte har varit en massa pudlar och backningar från Socialdemokraterna.

Då blir frågan till Margot Wallström: Står du fortfarande kvar vid ditt ganska korrekta påstående att Saudiarabien har ett medeltida rättssystem? Kvarstår det påståendet?

Mitt intryck av den diskussion och debatt som har varit efteråt är att regeringen konstant på punkt efter punkt har backat. Om det är väldigt bra att vi är tydliga och att vi har en röst och om vi har blivit hyllade för det kan du väl repetera de orden här och nu. Det skulle jag gärna höra från utrikesministern.

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Årade ledamöter! Jag är väldigt glad över att relationerna mellan våra länder har normaliserats, att ambassadören har återvänt till Sverige och att affärsviseringarna också är i gång. Sverige är en trovärdig handelspartner, som jag har sagt tidigare, och vi ser betydande möjligheter att utveckla vårt ekonomiska samarbete med Saudiarabien.

Det är intressant att Moderaterna, Karin Enström och andra representanter frågar oss hur det här ska göras. Det kan ju behövas. För hur var det under den tidigare regeringen? Det var en av de största skandaler vi har haft i Sverige när det gäller relationen med Saudi. Det blev Stora journalistpriset för en bok som avslöjade allt från bulvanföretag till pengar i plastpåsar och jag vet inte vad.

Ni har faktiskt ingenting att lära oss när det gäller relationen med Saudiarabien. Så är det – ingenting. Det påstås också att en av era företrädare sa: Säljer inte vi vapen gör någon annan det. Det är klart att det är en moral man kan hålla sig med. Men nu har inte vi den moralen. Nu har vi sett över detta, och vi har avslutat det samarbetsavtal som vi hade när det gäller vapen. Vi står förstås för våra uttalanden. Ni kanske får läsa på lite bättre när det gäller exakt vad som har sagts.

Jag har aldrig backat från mina uttalanden om demokrati och mänskliga rättigheter. Det är viktigt, och det är också det som har fått ett starkt stöd internationellt. Samtidigt måste vi kunna ha en ömsesidig respekt för varandra när vi umgås. Vi måste ha diplomatiska förbindelser. Vi har skött dem, och det hela är tillbaka till goda diplomatiska förbindelser med de här länderna och även med Israel.

Det är klart att det är lätt att säga att också vi står upp när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter, men det får inte kosta något. Det är *jag* som egentligen ska bära konsekvenserna av hur andra reagerar. Jag skulle önska att Sveriges riksdag kunde ställa upp när det gäller den här typen av frågor. Samtliga partier här borde kunna säga: Vi står bakom

detta, för det är svensk och europeisk politik att stå bakom våra synpunkter på demokrati och mänskliga rättigheter. Ni borde inte säga: Ja, men då skulle du ha gjort på något helt annat sätt. Ansvaret läggs på regeringen och på vårt handlande.

Vi har använt normala diplomatiska förbindelser. Vi har jobbat med att se till att vi har en dialog. Vi har återställt våra relationer. Det är jag glad för, och jag välkomnar förstås ambassadören tillbaka till Sverige.
(Applåder)

Anf. 28 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Här har vi tydligen trampat på alla ömma tår som finns. Det var ett extremt högt tonläge plötsligt. Jag ska säga något om min avsikt med interpellationen, som alltså är skriven för nästan två månader sedan. Jag lämnade in interpellationen den 14 mars, och det är en hel del som har hänt sedan dess.

Min avsikt var inte att ställa en interpellation enskilt om det samförståndsavtal, MOU, som fanns mellan Sverige och Saudiarabien. Om vi nu ska gå in på hela denna resa ska vi komma ihåg att det var en socialdemokratisk regering som inte bara arbetade med avtalet utan också inledde det. Det är också en socialdemokratisk regering som har avslutat det. Men att ta till de här orden om vad som har hänt i samarbetet tycker jag är att ta till alldeles för stora ord.

Det jag var ute efter i min interpellation handlar om hanteringen – hanteringen av erkännandet av Palestina och hanteringen av hela denna händelse. Jag valde att inte kalla det för affären, utan jag har sagt händelserna. Min avsikt var inte att höja tonläget, men det finns uppenbarligen många i den här kammaren som vill göra det. Det handlar i stället om hur vi använder vår röst i världen på bästa möjliga sätt. Hur får vi, och hur bygger vi, så bra relationer som möjligt?

Jag hör nu en underton i debatten – att alliansregeringen inte skulle ha varit tydlig när det gäller mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter och krav på demokrati. Jag känner inte alls igen mig i den beskrivningen. Det finns inget parti i den här riksdagen eller i Sverige som har monopol på att vara finast när det gäller mänskliga rättigheter, jämställdhet eller demokrati. Det är någonting som vi är överens om.

Jag skulle vilja säga att alliansregeringen framgångsrikt har fört en utrikes- och säkerhetspolitik som har kunna hålla uppe trycket och samtidigt hålla goda relationer. Precis som jag sa i min inledning: Det är just med dem som inte delar värderingarna och som gör saker som vi inte gillar som behovet av dialog är som störst. Det är där behovet av samarbete är större än med dem som tycker precis likadant.

Det finns några grundläggande insikter som vi tycker att utrikespolitiken ska bygga på. Man ska värna sina vänner. Det gör vi genom nordiskt samarbete och genom baltiskt samarbete. Det gör vi genom arbetet inom Europeiska unionen. Vi har skäl, som vi har varit inne på i tidigare debatter i den här kammaren. Våra värderingar delas inte av alla. De är under tryck från Isil och från andra länder som inte har samma syn på oss.

Vi hade hoppats på att de frihetliga demokratiska värdena skulle vinna mark. Vi såg det efter kalla krigets slut, då det var en positiv utveckling. Vi såg det under den arabiska våren. Men det är mycket nu som går åt helt

fel håll. Då måste vi hålla ihop, men vi måste också vara tydliga där utvecklingen går åt fel håll.

En framgångsfaktor, fru talman, i både diplomati och relationer är vikten av att i förväg tala om vad man tänker göra. Man ska tala om och informera det land eller de länder som är berörda av ett beslut eller en fråga. Väldigt enkelt uttryckt, fru talman: inga överraskningar. Det gäller också i mellanmänskliga relationer. Det är så det fungerar. Man vill inte bli överraskad; man vill ha förmågan att behålla ansiktet.

Även om nu ingen i regeringen uppenbarligen tänker göra några erfarenheter av detta eller låta det bli en läxa tror jag att det är det man ska göra. Inga överraskningar!

Anf. 29 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Hög svansföring eller inte, men det är ett faktum att det fanns ett parti i den här kammaren och riksdagen som ville förlänga det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien, och det var Moderaterna. Jag tror inte att någon skulle komma på tanken att etablera ett militärt samarbetsavtal med Ryssland. Om man nu sätter mänskliga rättigheter högst upp på dagordningen tycker jag att det är det som ska vara det styrande. Jag tycker också att det egentligen borde vara oförenligt med det moderata partiprogrammet, om man läser det.

Det har blivit en sådan oerhörd kris, sägs det. Ambassadörerna, både från Israel och från Saudiarabien, kom ju tillbaka inom kort tid. En sådan oerhörd kris blev det faktiskt inte.

Jag tror inte heller att man behöver vara så himla rädd, på ren svenska. Forskare som har tittat systematiskt på hur diplomatiska kriser har influerat handelsvolymerna mellan länder kommer fram till att rädslan är våldsamt överdriven. Det finns forskning på Södertörns högskola och på en del andra ställen. Till och med när USA på 70-talet kallade hem sin ambassadör från Sverige efter vissa uttalanden av Olof Palme blev det effekter på handeln som var knappt mätbara. Vi kan titta på modernare händelser som karikatyrteckningarna, som faktiskt förorsakade en dipp i handeln mellan Danmark och Saudiarabien. Men det var kortvarigt, och i dag är handeln mellan Danmark och Saudiarabien större än någonsin.

När det gäller denna väldiga rädsla för att det blir något slags bestående och enorma problem för svensk handel tror jag alltså helt enkelt inte på det. Ambassadören är som sagt tillbaka. Detta har varit en uppvisning i att man kan stå upp för värderingar och ändå fortsätta med både diplomatiska relationer och handel.

Anf. 30 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag kommer ihåg när vi hade en debatt i detta ämne tidigare, men då var diskussionen den omvända: Hur kunde man fortsätta med detta samarbete när det gäller vapenexport på grund av kränkningar av mänskliga rättigheter, kränkningar av jämställdhet och så vidare? Margot Wallström var tydlig i den debatten med var vi står när det gäller de här kränkningarna.

Nu har vi situationen att avtalet inte har förlängts, men det kommer ändå kritik. Det är det som är så märkligt. Först kommer det kritik för att man inte tydligt säger att man ska stoppa förlängningen, och sedan kommer kritiken när man har stoppat förlängningen.

Jag tycker att det är viktigt att poängtera att Margot Wallström och regeringen inte kan göras ansvariga för reaktioner från andra. Regeringen har gjort det fullständigt rätta – det som har ett massivt stöd i riksdagen och även hos svenska folket. Vi har inte förlängt avtalet. Då kan regeringen inte göras ansvarig för reaktionen från Saudiarabien. Det blir alldeles befängt, tycker jag. Dessutom verkade det vara en ganska intensiv kampanj under en tid som nu håller på att normaliseras. Det var en uppvisning, och den gjordes inte på grund av någonting som Margot Wallström eller någon annan hade sagt. Det handlade om att avtalet inte förlängdes. Det var det som var orsaken till att ambassadören kallades hem och allt som uppstod efter det.

Precis som Valter Mutts nämnde har situationen nu lugnat ned sig. Det finns tidigare exempel, som Olof Palme. Han kritiserade bombningarna i Vietnam, och då kallade USA med buller och bång hem sin ambassadör. Inte ens det ledde egentligen till försämrade handelsrelationer, men vi minns alla detta som ett av de stoltaste ögonblicken i Sveriges historia. Det vi nu talar om är väldigt många också stolta över, och jag tror att även det kommer att gå till historien.

Anf. 31 HANIF BALI (M):

Fru talman! Jag är ingen expert på utrikespolitik och sådant, så jag tror att ni får ta och hjälpa mig här. I början av debatten säger nämligen Hillevi Larsson att det är viktigt att stå upp för mänskliga rättigheter och demokrati även när det kostar. Sedan säger Valter Mutts att det inte kostar något, och därefter går Hillevi Larsson tillbaka upp i talarstolen och säger: Det är gratis. Det är helt enkelt svårt att veta. Är det så att det kostar eller inte? Bara en sådan sak är det viktigt att veta.

Jag har inga synpunkter på avtalet i sig, men det intryck Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill ge är att detta var planerat från första början – att det var en grand masterplan regeringen hade. Men vi vet att det inte var så. Det var inte så att enbart ett parti i kammaren ville förlänga avtalet. Tvärtom sa Stefan Löfven många gånger själv att han var för avtalet och ville förlänga det. Det var två partier, också utrikesministrerna. Nu har det dock blivit som det har blivit, och jag gråter inga tårar över det.

Däremot undrar jag fortfarande över den höga svansföringen och att man säger att man inte backar från några påståenden. Skulle du kunna repetera en sak, utrikesministern? Jag kan repetera att det är medeltida att piska någon för blasfemi. Kan utrikesministern säga att Saudiarabiens metoder, alltså att piska någon för blasfemi, är medeltida? Det skulle vara väldigt bra om vi fick tydlighet i den frågan. Den tydligheten fanns nämligen ett tag, och jag applåderade utrikesministern när hon sa det. Men tydligheten har saktat men säkert rullats tillbaka, med ursäktsbrev och normaliseringar.

Jag skulle alltså återigen gärna vilja höra från utrikesministrerna mun att det är medeltida att piska någon för blasfemi.

Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det finns ju åhörare här. Kanske kan de bedöma om de tycker att de närvarande partierna i riksdagen står upp och säger: Som en kvinna eller en man står vi upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi ställer oss bakom det utrikesministern och regeringen har gjort när det gäller att försvara de värderingarna.

Det kan i stället vara så – och det är någonting jag har sagt många gånger, Karin Enström – att det i själva verket handlar om att det vi just nu ser runt om i världen är att demokrati och mänskliga rättigheter trycks tillbaka. Extremismen och våldet breder ut sig i världen. Just då är det desto viktigare att hålla ihop och inte göra oss ansvariga för reaktionerna när vi gör uttalanden eller tar ställning för demokrati och mänskliga rättigheter, vilket kan innebära att vi säger att vi behöver avsluta ett sådant här samarbetsavtal.

Det är förstås lättare om man tycker att man kan fortsätta med allt som det var förut och att det inte behöver kosta något. När det gäller att det kostar något måste kostnaden inte heller alltid bestå av pengar; det kan vara någonting annat, som handlar om relationerna. Därför ska vi inte heller underskatta Saudiarabien. Menar Karin Enström att de skulle ha kunnat missförstå vad som var i görningen efter de 4 500 artiklar om frågan vi räknade till bara under en månad då debatten pågick?

Dessutom har vi haft en rak kommunikation med Saudiarabien. Det hade däremot inte den förra regeringen. På slutet – efter att en minister hade fått avgå, efter att vi fått skandalen med bulvanföretag avslöjad och efter det klantiga hanterandet av den så kallade Saudiaffären – uppstod nämligen en beröringskräck. Det ledde till att inte ens högst resonabla förslag från Saudiarabien till UD besvarades. De fick ingen respons. Det är inte heller god diplomatisk ton.

För att svara ordentligt på Karins fråga har vi haft utmärkta diplomatiska förbindelser med länderna i Arabförbundet, förutom Saudiarabien som försökte påverka de andra länderna att dra tillbaka sina ambassadörer och på andra sätt markera mot Sverige. Det har man inte lyckats med. Så har det inte blivit, utan vi har goda relationer med länderna i Arabförbundet. Vi kommer också fortsatt att ha det. Vi är nu glada över att våra diplomatiska relationer har återställts, inklusive affärsviseringarna.

Jag vet inte var spåren efter detta tydliga språk är. Jag önskar att jag en enda gång hade sett eller hört min företrädare tala om till exempel sexuellt våld i konflikter eller kvinnors roll när det gäller fred och säkerhet runt om i världen. Jag tycker nog alltså att det handlar om hur vi använder vår röst. Hur använder vi Sveriges röst? Det hade varit roligt att höra även Moderaterna ställa sig bakom den och säga: Vi försvarar också demokrati och mänskliga rättigheter, och ansvaret måste falla på dem som reagerar så hårt.

Då måste man förstå och orka göra en analys som är lite djupare än påståendet att det handlar om diplomatisk formuleringskonst. Den insikten fanns minsann inte när den debatten pågick. Då var det ingen som sa någonting, utan partierna här tyckte snarare att man skulle gå längre.

Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Det har varit en intressant debatt. Jag ställde en fråga den 14 mars, när jag var oroad över hur regeringen i flera olika fall hade hanterat beslut eller kommande beslut.

Besluten i sig är nu fattade; det har nu hänt. Tiden har gått. Det jag var ute efter var hur regeringen i fortsättningen ska se till att vara tydliga samtidigt som man både måste se konsekvenser och reparera förhållanden. Det har också, inte i den här debatten utan tidigare, kommit fram att det har vidtagits ett antal åtgärder för att försöka komma tillbaka till normala relationer, kunna prata med varandra och både framföra kritik och ha ett samarbete.

Det jag saknar i den här debatten är dock några som helst tecken på ödmjukhet från Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Man säger inget alls om att man kanske kan göra saker annorlunda eller att man i fortsättningen ska bli bättre på två saker. Det är nämligen detta det handlar om. Det handlar om att förbereda sig, och det handlar om att förankra saker och ting. Det handlar om att förankra även utrikespolitiska frågor nationellt, och det handlar naturligtvis om att förankra och förbereda med dem man har att göra med så att det inte uppstår överraskningar.

Sedan är det intressant att Hillevi Larsson uppenbarligen vet precis vilka bevekelsegrunder som stod bakom Saudiarabiens beslut om hur man har kritiserat Sverige och vad man har vidtagit för åtgärder. Det är mer än vad jag känner till – och det stämmer inte helt överens med det utrikesministern har framfört – men det är intressant att höra att Hillevi Larsson vet det.

Mitt budskap och meningen med min fråga var att jag ville höra vad som har gjorts för att bygga upp de diplomatiska relationerna igen och hur Sverige ska återfå sitt förtroende som trovärdig handelspartner.

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Vi har använt alla våra diplomatiska verktyg för att se till att vi kan upprätta såväl en respektfull dialog och kontakt som diplomatiska förbindelser med Saudiarabien, Israel och andra länder som har reagerat eller framfört kritik. Det har vi lyckats väl med så här långt. De har mycket tydligt och klart meddelat att de återvänder med sina ambassadörer och att vi ska återuppta dialogen. En handelsdelegation har välkomnats till Riyadh, och vi fortsätter med de alldeles utmärkta relationer vi har med Arabförbundets länder. Vi gör det utan att vi behövt backa från våra åsikter och uttalanden om demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi har avslutat ett militärt samarbetsavtal. Och än så länge har jag inte hört några konkreta råd om vad vi annars skulle ha gjort. Skulle vi ha uttryckt oss annorlunda? Vi kunde förstås ha skyndat på processen lite, och jag har sagt tidigare att jag tror att allt som drar ut för långt på tiden är till nackdel. Men vi har en klar, tydlig och öppen dialog, och den ska vi fortsätta.

Jag hoppas förstås att vi även kan stå upp för försvar för demokrati och mänskliga rättigheter, inte minst i EU-sammanhang, och hålla ihop mot de våldsamma krafter som vi nu ser breda ut sig över världen. Här tror jag att det är stora förväntningar på Sverige och hoppas att det inbegriper samtliga politiska partier representerade här i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:439 om det palestinska fördomandet av utrikesministrernas agerande

Anf. 35 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat mig hur jag ser på Arabförbundets, i vilket Palestina ingår, fördömande av Sverige i relation till det utlovade extra kravställandet på Palestina, hur jag bedömer Palestinas efterlevnad av mänskliga rättigheter för exempelvis hbtq-personer samt hur det svenska kravställandet på Palestina med inriktning mot mänskliga rättigheter kommer att ta sig uttryck framöver.

Vad gäller frågan om Arabförbundets uttalande om Sverige hänvisar jag till mina svar i interpellationsdebatten den 20 mars. Vad gäller frågan om relationen Sverige–Palestina kan jag konstatera att Sverige har långa och goda relationer med Palestina. Palestinas ambassadör i Stockholm, Hala Husni Fariz, har uttryckt det väl genom att säga att ”våra relationer med Sverige är djupa, långvariga och har stärkts ytterligare genom erkännandet av Palestina och det historiska besöket av president Mahmoud Abbas”.

Under 2014 ratificerade Palestina FN:s grundläggande konventioner för mänskliga rättigheter utan reservationer, vilket är unikt i regionen. Ett arbete har inletts med att implementera konventionerna för mänskliga rättigheter. Sverige bidrar på olika sätt till detta arbete, bland annat genom stöd till MR-ombudsmannen, den oberoende kommissionen för mänskliga rättigheter i Palestina (ICHR), organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter samt via vårt stöd till FN och EU. Mycket arbete återstår dock för att uppfylla palestiniers såväl civila och medborgerliga rättigheter som deras ekonomiska och sociala rättigheter.

Hbtq-frågor är ett av de områden som står på dagordningen för Sveriges bilaterala dialog med Palestina. Efter att Sverige erkänt Staten Palestina, upprättat diplomatiska förbindelser med landet och efter att Palestina nu öppnat en ambassad i Stockholm kan denna dialog fördjupas. Genom insatser för demokrati, statsbyggande och mänskliga rättigheter inom det bilaterala biståndet till Palestina bidrar Sverige i förlängningen också till att stärka arbetet för hbtq-personers mänskliga rättigheter i Palestina. Även inom EU påtalar Sverige vikten av att inkludera dessa frågor i dialogen med Palestina.

Under president Abbas besök ställde regeringen tydliga krav och uttryckte förväntningar på Palestinas regering när det gäller vikten av respekt för de mänskliga rättigheterna, där hbtq-personers rättigheter ingår. Vi var överens om kvarvarande stora utmaningar, behovet av fortsatta reformer liksom om fortsatt dialog. Detta följs nu upp inom ramen för Sveriges bilaterala samarbete med Palestina.

Anf. 36 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag valde att ställa tre frågor i min interpellation. Den första och kanske mest centrala frågan är hur utrikesministern ser på det palestinska fördomandet av Sverige, efter det att utrikesministern uttalat sitt stöd för mänskliga rättigheter, och hur hon ser på bristen på efterlevnaden av mänskliga rättigheter i Saudiarabien. Den väljer utrikesministern att inte svara på med hänvisning till att hon skulle ha besvarat frågan den 20 mars i dåvarande interpellationsdebatt.

För det första kan man tycka att det är lite respektlöst att inför kammarens åhörare och dem som ser på den här debatten på tv referera till ett svar som är helt otillgängligt för den publiken.

För det andra har jag här i min hand protokollet från den 20 mars. Det är på 48 sidor. Jag har läst allt, och inte med en stavelse svarar utrikesministern på denna fråga. Enda gången utrikesministern tar upp frågan är när Désirée Pethrus frågar: Hur påverkar Arabförbundet Sveriges roll som fredsmäklare i Mellanöstern? Då väljer utrikesministern att svara: Det är en fråga som inte hör till den här debatten. Det får vi avhandla någon annan gång. Det vill säga att den 20 mars har utrikesministern inte svarat på frågan, men hon gömmer sig bakom det svaret i den här debatten. Det tycker jag är svagt.

Därför vill jag naturligtvis i grunden ha svar på frågan: Hur förhåller sig utrikesministern till att Sverige fördöms av ett enat arabförbund, i vilket den palestinska myndigheten ingår, så sent som några veckor efter det att Sverige har meddelat att vi ska höja vårt utlandsbistånd till den palestinska myndigheten med 500 miljoner?

Jag skulle vidare vilja fråga utrikesminister Wallström: I vad består det ökade kravställandet? 500 miljoner kronor är väldigt mycket pengar. Samtidigt ser vi i dag hur de mänskliga rättigheterna på det palestinska territoriet ständigt sätts på undantag av den myndighet som Sverige nu har bestämt att vi ska ge ökat bistånd.

Vi ser hur hbtq-personer ständigt och jämt får sina rättigheter kringskurna. Det är i dag i princip omöjligt att leva som öppet homosexuell i Palestina. Vi ser hur våldet mot kvinnor ökar. Och vi ser hur den palestinska myndigheten med brysk hand slår ned meningsmotståndare och åsiktsyttringar.

Mahmoud Abbas, som nu har överskridit sin egen mandatperiod med sex år, kan inte längre kallas en folkvald president. Han har förbjudit fackförbundet för offentliganställda i Palestina. Så sent som för någon månad sedan arresterades 25 studenter i Ramallah för att de uttryckt kritik mot den palestinska myndigheten.

Hur agerar Sverige mot detta? Det finns ju ett universellt språk som de flesta statsledningar och myndigheter förstår, och det är pengar – money talks. Men Sveriges budskap är att vi ska premiera den här utvecklingen med 500 miljoner extra. Vad sänder det för signaler? Är det enda som utrikesministern är intresserad av huruvida Palestina har eller inte har en ambassad i Sverige? Det är nästan så man kan tolka det när man läser och hör svaret från utrikesministern.

Anf. 37 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Money talks var en bra ingång till mitt inlägg, för det är precis vad som har hänt i Arabförbundet. Saudiarabien har ju fått med sig andra länder, bland andra Palestina.

Palestina är ett väldigt fattigt land, huvudsakligen på grund av ockupationen. Jag har talat med andra som har träffat palestinier på olika internationella möten sedan det här har skett som säger att de är så fattiga att de inte har råd att stöta sig med Saudiarabien, att det kostar för mycket ekonomiskt. Därför har man gått med i Arabförbundet. Det är alltså verkligen money talks i det fallet. Men precis som utrikesministern säger

i sitt svar har Palestinas ambassadör i Sverige uttryckt ett tydligt stöd för det svenska erkännandet och vårt samarbete med Palestina.

Jag tycker att det vore fruktansvärt att döma ut allt detta på grund av att Palestina av ekonomiska skäl har tvingats komma med ett fördömande. Det var dessutom en tillfällig reaktion efter det som hänt med Saudiarabien, och där har ju relationerna normaliserats när det gäller det ekonomiska samarbetet.

När det gäller mänskliga rättigheter och demokrati i Palestina kan man inte komma ifrån att den allra största kränkningen är Israels ockupation av Palestina. Det är det största brottet. Man kan inte direkt se att ockupationen, förtrycket och mordandet, som det tyvärr också handlar om, inte minst bombningarna av Gaza, har lett till mer demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina. Självklart är det en grogrund för extremism.

Det kunde man också se när Hamas kom till makten. Det var efter att människor hade hoppats länge på en fredlig lösning men upplevde att utvecklingen gick åt fel håll. Det var hela tiden nya bosättningar, fattigdom, elände och framför allt förtryck och ockupation. Det är i sådana lägen som extremistiska krafter växer till. Det kan vi se historiskt och i många andra delar av världen. Det blir en perfekt grogrund.

Frågan om mänskliga rättigheter och demokrati i Palestina hänger nära samman med ockupationen. Ska vi långsiktigt förbättra villkoren i Palestina måste vi självklart ställa krav på palestinska myndigheten, men vi måste också ställa krav på Israel. Situationen är ohållbar. Det är en ockupation som bara fortsätter. Nya bosättningar gör att hoppet hos palestinerna släcks. Det är inte nog med att situationen står och stampar, utan det blir värre i och med att Israel lägger under sig fler och fler landområden genom nya bosättningar.

Det pågår ett djupt förtryck av palestinerna. Om man inte har levt under dessa förhållanden kan man nog inte föreställa sig hur det är att i generation efter generation leva utan framtidshopp. Därför är det avgörande att vi i denna situation ställer krav även på Israel.

Man får inte ensidigt göra Palestina till en syndabock och försöka utmåla det som att Palestina har misslyckats totalt och har problem med demokrati och mänskliga rättigheter. Det har Palestina, och det ska vi säga öppet och tydligt, vad gäller såväl rättigheter för hbtq-personer och kvinnor, som yttrandefrihet och mänskliga rättigheter.

Men att göra det till grund för att sparka på den som redan ligger, för Palestina ligger ned sedan länge, vore fruktansvärt. Vi får inte använda beslutet i Arabförbundet som en anledning att säga upp samarbetet. Självklart ska vi fortsätta med samarbetet, men vi ska givetvis också ställa krav. Det har vi redan gjort, och det kommer vi att fortsätta att göra. Men det handlar om krav på både Palestina och Israel.

Anf. 38 HANIF BALI (M):

Fru talman! Åter försöker vi diskutera palestinska myndigheten och de övergrepp som sker av palestinska myndigheten mot den egna befolkningen. Men Hillevi Larsson kan inte sluta tala om Israel. Det är nästan som en form av Israeltourette när det kommer till denna fråga och vi ska diskutera den enskilda händelsen.

Det finns inget i ockupationen som tvingar palestinska staten att arresterar studenter i Ramallah. Det finns inget i ockupationen som tvingar

Mahmoud Abbas att inte hålla val och inte tillåta fackföreningar. Denna utveckling har skett långt efter ockupationen.

Mänskliga rättigheter är på tillbakagång i Palestina. Vad gör regeringen då? Jo, man ger Palestina en extra fet check på en halv miljard med argumentet att det var tvunget, för de skulle gå back ekonomiskt om man inte gjorde det.

Många av de som var kritiska till att Saudiavtalet sas upp använde exakt samma argument. Det skulle inte sägas upp för att vi skulle gå back ekonomiskt. Det blir nästan lite ironiskt att det argumentet funkar i Palestina men inte i Sverige.

Vi ska stå upp för mänskliga rättigheter oavsett vad det kostar – precis som Hillevi Larsson själv sa i den förra debatten. Men för Palestina är det tydligen okej att bryta mot mänskliga rättigheter och att inte stå upp för mänskliga rättigheter. De tjänar ju på det, för som tack får de en halv miljard extra från Sverige. Det är helt otroligt.

När fackföreningar förbjuds, när studenter arresteras och när mänskliga rättigheter kränks måste Sverige vara tydligt.

I diktatorsklubben Arabförbundet går utvecklingen åt fel håll. Där var det för Margot Wallström tidigare väldigt viktigt att vara tydlig och stå upp för mänskliga rättigheter.

Men här ger vi direkt statsstöd till den palestinska staten och regeringen. Vi ger pengar rakt in i statskassan. Det är pengar som används av palestinska myndigheten för att gripa studenter, förbjuda fackföreningar och inte hålla val.

Besöket av Mahmoud Abbas beskrivs av Margot Wallström som historiskt. Ja, det är historiskt. Förra gången han var här var det i alla fall inom hans mandatperiod. Nu är det fem år sedan hans mandatperiod tog slut, men Socialdemokraterna och Miljöpartiet välkomnar honom med öppna armar. Det är extrem dubbelmoral.

Vi kan ha åsikter om Palestina–Israel-konflikten, och det är bra att vi har det och diskuterar dem. Men vi måste även kunna titta på sakförhållandena inom palestinska myndigheten och säga att det inte är okej. Därför är det inte okej att in blanco ge en halv miljard extra till denna myndighet så att den kan fortsätta förgräpa sig på mänskliga rättigheter och inte visa någon form av förbättring. Det är en olycklig utveckling. Det är skamligt att Sverige inte reagerar starkare.

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Statsministerns frågestund

Anf. 39 TALMANNEN:

Det är dags för statsministerns frågestund. Jag hälsar statsministern välkommen. En fråga till statsministern ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag.

Natomedlemskapet för Rysslands grannländer

Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! I en intervju i Sydsvenska Dagbladet häromdagen talade statsministern om säkerhetspolitik och om Nato. Han sa: ”Det är inte bra om två militärallianser har direktkontakt.”

Man kan ha synpunkter på vad som är en militärallians. Är till exempel Ryssland en militärallians?

Med tanke på att Ryssland ofta diskuteras i säkerhetspolitiken vill jag fråga statsministern om han anser att Norge, Estland, Lettland, Litauen och Polen, som är Natomedlemmar med landgräns till Ryssland, bör lämna Nato.

Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! För det första borde Anna Kinberg Batra kontrollera uppgifterna lite bättre. Citatet är direkt fel, så jag vet inte hur jag ska svara på frågan.

Det är lite märkligt när det gäller säkerhetspolitiken. Jag tycker att den är för allvarlig för att man ska försöka ta billiga poäng på en felaktig sakuppgift.

Vi har ett allvarligt läge i vår omvärld. Jag är glad att vi slöt en försvarsöverenskommelse. Det gäller att vi står upp för den.

Jag har märkt att det finns en viss grälsjuka i just de försvars- och säkerhetspolitiska frågorna. Det tycker jag är olyckligt. Jag tänker ta ansvar för försvarsöverenskommelsen, och jag tänker se till att Sverige har ett starkt försvar.

Min fråga till Anna Kinberg Batra är: Varför bygger ni en hel artikel på direkt felaktiga uppgifter? Är det inte bättre att kolla uppgifterna först?

Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Jag tackar statsministern.

Citatet kommer från den tryckta upplagan av Sydsvenskan den 30 april. Jag är medveten om att det förekommer ändringar i internetupplagor och annat senare.

Jag vill fråga statsministern om säkerhetspolitiken. Vi har tillsammans gett en utredare i uppdrag att diskutera och utreda olika strukturer, inklusive medlemskap.

Vi möter en värld med utmaningar och problem i närområdet, inklusive Ryssland. Jag undrar varför Sveriges roll i en osäker omvärld ska reduceras till att vara ett land med fria geografiska ytor, som statsministern uttryckte det, eller ett slags buffertzona mellan olika parter i stället för att – vilket Sverige skulle behöva – aktivt driva en säkerhetspolitik för att möta omvärldens utmaningar tillsammans med andra.

Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi bygger våra ställningstaganden på kända kriterier. Vi ska skapa säkerhet i vårt område. Vi ska stärka fredsfrågan och Sveriges flexibilitet och förmåga att fatta självständiga beslut. Vi ska bidra till internationell rätt. De gäller fortfarande.

Det konstiga är att vi har haft en ordning tidigare i svensk politik där vi försöker skapa en så bred samsyn som möjligt i säkerhetspolitiska frågor. Den förre moderatledaren lade sig vinn om detta. Nu verkar det som att detta ska bli en stridsfråga. Det tycker jag är olyckligt.

Vi ska ha ett starkt försvar. Vi har alla möjligheter att ha det. Flexibla möjligheter ges i olika samarbeten, såsom Nordefco tillsammans med Finland och i EU tillsammans med Nato.

Nu har vi dessutom en förhöjd status i Natosamarbetet. Det ger oss bra möjligheter. Låt oss bli sams om försvarspolitik.

Regeringens äldrepolitik

Anf. 44 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Under sin korta tid vid makten har vänsterregeringen redan hunnit göra vad man skulle kunna kalla en falsk Robin Hood-politik till sitt signum.

Den blygsamma förstärkningen av pensionerna vill man finansiera genom att straffbeskatta de pensionärer som fortfarande har en fot kvar på arbetsmarknaden.

Den miljardsatsning på äldreomsorgen man gick ut med visade sig bestå i att man tar pengar från en del av äldreomsorgen och ger till en annan.

Den senaste tiden har man gått ut i medierna och slagit sig för bröstet för att man vill hjälpa framför allt äldre kvinnor genom att höja bostadstillägget. Samtidigt har Socialdepartementet lanserat ett förslag om att höja taket för avgifter inom hemtjänsten.

För en betydande grupp äldre skulle detta innebära att man får en sämre ekonomi än man hade före förstärkningen av pensionerna och höjningen av bostadstillägget. Kvinnor skulle sannolikt drabbas hårdare än män eftersom det är betydligt fler kvinnor än män som har hemtjänst.

Med anledning av detta skulle jag vilja fråga statsministern om regeringen tolkar den berömda krona-för-krona-principen som att varje krona som man ger till gamla och sjuka måste tas från gamla och sjuka.

Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Man blir lite förundrad när man hör Sverigedemokraternas företrädare prata om ekonomi och om vad man lovar och inte lovar.

Ni har precis röstat igenom en budget, Mattias Karlsson, som försvårade för människor som behöver riktigt stöd.

Sverige har nu problem med för hög arbetslöshet, dåliga skolresultat och en välfärd som tyvärr inte håller måttet i alla delar, även om många gör en fantastisk arbetsinsats.

Där hade vi insatser och investeringar i massor – i skolan, i sjukvården och i sänkt pensionärsskatt, vilket Sverigedemokraterna gick till val på, om jag kommer ihåg rätt. Det röstade ni emot, Mattias Karlsson.

Ni har röstat emot alla dessa förbättringar som vi föreslog. Nu har vi lagt fram en vårandringsbudget. Nu kommer förändringarna på riktigt.

Vi har tack och lov decemberöverenskommelsen, som gör att det inte längre är möjligt för Sverigedemokraterna att hantera riksdagen som sin egen privata lekstuga.

(Applåder)

Anf. 46 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill återigen påminna statsministern om att det första som hände i budgetomröstningen i höstas var att Stefan Löfven och Socialdemokraterna röstade nej till Sverigedemokraternas förslag om kraftigt höjda pensioner för de äldre. De var finansierade fullt ut, utan att behöva ta pengar från andra äldre eller gamla och sjuka, som Socialdemokraterna gör.

Det är inte riktigt stöd till dessa grupper som man utlovar, utan det handlar om att ge med den ena handen och ta med den andra. Det är klassisk socialdemokratisk politik. Det är bondfångeri, skulle jag vilja säga.

Men om Stefan Löfven nu vidhåller att han bryr sig om gamla och sjuka på riktigt, kan han då lova att promemorian från Socialdepartementet stannar där den är och att det inte blir några kraftigt höjda avgifter inom hemtjänsten? Kan du lova det här och nu, Stefan Löfven?

Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nu pågår ett arbete för att förbereda budgeten för nästa år. Den ska läggas på riksdagens bord i höst, och det jobbet pågår just nu.

Till detta tänker vi se till att få in intäkter så att vi kan göra många bra investeringar. Vi måste se till att ungdomar och även vuxna kommer ur långtidsarbetslöshet och att fler får möjlighet att utbilda sig ur arbetslöshet. Det kommer att bli vår investering.

Vi kommer att ha en kraftig satsning på äldreomsorgen; det har vi redan sagt. Det är nettotillförsel av pengar. Vi gör en satsning på sjukvården. Vi kommer att fortsätta att lägga fram förslag om sänkt skatt för pensionärerna.

I det fallet får ni sverigedemokrater återigen välja hur ni tänker rösta, Mattias Karlsson. Det håller inte att säga att ni lade fram en budget som såg ut så och sedan välja ett budgetalternativ som tar bort sänkningen av skatten för pensionärer.

Ni är hycklare, dessvärre.

(Applåder)

Regeringens arbetsmarknadspolitik och ungdomsarbetslösheten

Anf. 48 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! På första maj berättade statsministern att han ska skapa ännu ett jobb för en statlig byråkrat. Denna gång är det en samordnare som ska se över ungdomsarbetslösheten som ska tillsättas.

Om det är genom att tillsätta samordnare och en industrikansler som statsministern planerar att nå EU:s lägsta arbetslöshet kommer det att dröja många fler år än till 2020 för att nå regeringens mål.

Centerpartiet vill satsa på reformer för fler företag och fler jobb genom sänkta kostnader för att anställa och fler lärlingsjobb. Med regeringens skattehöjningar riskerar nu tiotusentals unga människor riktig arbetslöshet, och några av dem – 590 – får ett tröstpris i form av en statlig praktikplats.

Min fråga till statsministern är: Hur skapar fler statliga byråkrater fler jobb?

Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det var inte det som var själva poängen, så Annie Lööf får fortsätta att läsa våra förslag.

Att underskatta de problem som vi har med att 80 000 ungdomar varken arbetar, är i studier eller söker arbete – de så kallade ungdomarna utanför – och raljera med det problemet håller inte. Vad jag sa var att vi kommer att se på de här ungdomarna också. Vi ska ha bättre kunskap om vilka de är, hur vi kan nå dem och hur de kan komma in, så att de får både rätten och plikten att göra rätt för sig. Det tycker jag är en mycket viktig insats.

Centerpartiet liksom andra hyllar bland annat ungdomsarbetsgivaravgiften. Det är en mycket märklig företeelse. Vi har lagt ut 110 miljarder kronor på den under åren 2007–2014. Resultatet är 30 000 fler ungdomar som är arbetslösa.

Anf. 50 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Dessa unga utanför presenterade jag en rapport om i Almedalen under förra året. Vi presenterade då fortsatt sänkta kostnader, lärlingsjobb och en uppsökande verksamhet för att hitta alla dessa ungdomar som är utanför.

Vad gäller arbetsgivaravgifterna för unga dömer regeringens egen expertmyndighet, Konjunkturinstitutet, ut regeringens nu fördubblade arbetsgivaravgifter och säger att det kommer att leda till högre arbetslöshet.

Det vi nu ser är en statsminister som har förärat det svenska språket med nyord som ”industrikansler” och ”innovationskatapult”, allt med den ideologiska ingången att det är staten genom samordnare och en massa märkliga ord som ska skapa jobben.

Nu vet jag att statsministern är i full färd med att rekrytera sin industrikansler till Rosenbad. Men vilka arbetsuppgifterna är för denna kansler är höljt i dunkel.

Jag skulle därför vilja fråga statsministern: Vilka arbetsuppgifter ska industrikanslern genomföra som inte redan utförs av närings- och innovationsministern, finansministern eller statsministern?

Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Som det låter på namnet ska den här personen koncentrera sig på just industri och ytterligare industriproduktion i Sverige. Sverige har en mycket fin tradition av industriproduktion, och vi kommer att kunna vidmakthålla den. Men vi måste också se till att vi upprätthåller vår konkurrenskraft. Det var lite dåligt med det på den borgerliga tiden.

Jag står här och har framför mig med listan på nedskärningar som ni önskar göra under året. Det är inte minst inom näringslivspolitik. Det är

195 miljoner kronor mindre. Min fråga till er är: Hur tror ni att det fungerar med mer jobb om man satsar på mindre näringspolitik i stället för mer?

Här finns det borttagande av Turistfrämjandet. Det tycker jag är en mycket bra satsning. Det är 30 miljoner kronor. Här finns det borttagande av bidrag till företagsutveckling och innovation. Det är 71 miljoner kronor. Här finns det Upphandlingsmyndigheten och exportfrämjande verksamhet för 74 miljoner kronor.

Hur blir det mer jobb genom det?

Åtgärder mot otrygga anställningar

Anf. 52 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, statsminister Löfven! Alltför många som har ett arbete har ett otryggt arbete där man inte vet om man kan försörja sig i framtiden. Den 1 maj lade vi fram en rad förslag som skulle kunna göra något åt detta. Vi vill att man avskaffar anställningsformen allmän visstid. Vi vill att man gör något åt missbruket av bemanningsföretag vid permanenta anställningar. Vi vill införa rätten att arbeta heltid.

Här är Socialdemokraternas tiopunktsprogram, som presenterades före valet. Det är ett mycket bra program. Jag håller faktiskt med om varenda punkt i det.

I det programmet säger ni att även ni vill att man ska ändra lagstiftning så att man inte kan hyra in eller hyra ut arbetskraft för permanenta behov och att ingen ska kunna sägas upp för att ett bemanningsföretag sedan ska komma in.

Det är nödvändig lagstiftning i Sverige i dag. När kommer den? Vi är beredda att rösta för en sådan lag.

Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag har sagt det förut och säger det igen: Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi tänker på hur framtidens arbetsmarknad ser ut. Här finns ett behov av att skapa skydd och bra trygghet för den enskilde löntagaren men också hantera en flexibilitet som det ställs krav på i en tuff, internationell konkurrens.

De två intressena måste vägas ihop. Min övertygelse är att ju mer man gör det inom ramen för parterna och deras förhandlande, ju bättre är det. Jag vet av egen erfarenhet att det inte bara är så att de nationella kollektivavtalen skapar de möjligheterna utan också att man kan se till att skapa de möjligheterna på respektive arbetsplats, för de kommer att kräva lite olika lösningar. Det är förstahandsvalet.

Vi ska se över och se till – och det pågår – missbruket av visstidsanställningar, för det är inte okej. Det är samma sak vad gäller bemanningsföretagen. Vi får titta på det också, om det finns ett sådant missbruk. Men återigen: Glöm inte bort att parterna vill vara med och styra detta, och jag tycker att de ska få det.

Anf. 54 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret!

Det var inte det ni föreslog. Ni föreslog före valet att lagen ska ändras, så att man inte kan ha inhyrd personal för permanenta behov. I dag kan

man ha bemanningsföretag inne tio år på en arbetsplats. Ni ville ha en lagstiftning som gör det omöjligt att sparka folk för att i stället ta in bemanning.

Jag menar att det är nödvändigt, när man ser hur bemanningsbranschen missbrukas på svensk arbetsmarknad. Är det så att det här löftet inte gäller längre? Är det så att ni inte längre vill ändra lagen? En lag kan dessutom vara dispositiv, vara en ram som stärker fackföreningsrörelsen i en förhandling. Det är en besvikelse om ni har backat.

Det andra är allmän visstid. Självklart behövs visstidsanställningar. Det är nödvändigt på arbetsmarknaden. Men ska de inte ha ett motiv? Är det inte rimligt att man anger varför någon inte ska ha en fast anställning? Reinfeldt genomförde allmän visstid. Är det inte dags att ta bort den anställningsformen?

Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det som är viktigt att se är behovet av balans mellan flexibilitet och trygghet. Ofta är det så på arbetsmarknaden att den skapas bäst ju fler olika möjligheter att hantera flexibiliteten man har. Ett tag var det bara att gå upp och ned i arbetstid. Ett tag var det bara att gå in och ut med folk, det vill säga att anställa och säga upp.

Här gäller det att se till att få så många möjligheter som möjligt. Vi vet att det pågår samtal mellan parterna, exempelvis mellan PTK och Svenskt Näringsliv. Då menar vi att det i det läget inte är rätt att vi går in med en lagstiftning och säger: Precis så här ska det vara.

Vi är tydliga med att missbruket av allmän visstid inte är rätt. Vi är tydliga med att om bemanning också missbrukas måste vi göra något åt det, och då får vi se över den frågan. Vi är tydliga beträffande heltiden: Den kommer vi att förhandla om i SKL, för vi tycker att kvinnor ska ha heltid. Vi är också tydliga med att lex Laval behöver rättas till.

Regeringens politik och arbetslösheten

Anf. 56 ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Senast statsministern var i riksdagens frågestund debatterades alla de brutna vallöften som Socialdemokraterna nu har på sin lista. Statsministern ville inte riktigt svara på de konkreta frågorna men sa i riksdagens talarstol: ”Det stora vallöftet ... från mig som regeringschef, är att ta knäcken på arbetslösheten.”

Jag delar statsministerns engagemang för fler jobb, för alla åtgärder vi kan vidta för att fler människor har ett jobb och en egen lön att leva på.

Då blev jag lite förvånad när jag läste regeringens vårproposition och såg vilken bedömning regeringen gör av den egna politiken. Det visade sig att beträffande jämviktsarbetslösheten, det vill säga den arbetslöshet som vi kan påverka som politiker, gör statsministern och regeringen bedömningen att den kommer att ligga still fram till 2019. Den kommer inte att sjunka alls med regeringens politik, enligt era egna prognoser.

Jag skulle vilja fråga statsministern: Varför gör regeringen bedömningen att regeringens egen politik inte kommer att påverka arbetslösheten över huvud taget?

Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag får först påminna Erik Ullenhag om att vi har suttit vid makten i ungefär sju månader och har större delen av vår regeringsperiod framför oss – tack och lov – och nu har möjlighet att ändra på detta.

Vi har precis börjat. Vi har lagt fram en vårbudget där vi återigen investerar i näringspolitik. Jag räknade just upp ett antal näringspolitiska förslag som ni önskar ta bort. Utöver det kommer vi att se till att människor kommer i utbildning. Vi har extratjänster, traineejobb och utbildningsplatser som gör att människor kan gå från passivitet in i aktivitet och se till att komma betydligt närmare arbetsmarknaden. Där pratar vi om 62 000 – det är ett rejält tillskott. Det är det som gör skillnad. Man måste ha både en näringspolitik och innovationspolitik som skapar efterfrågan på arbetskraft, och en utbildningspolitik, som gör att människor faktiskt kan ta jobben. Detta måste göras tillsammans med rejält ökade investeringar. Då kommer vi vidare med arbetslösheten. Men vi ger oss inte förrän vi är vid målet.

Anf. 58 ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Det var intressant. Nu säger statsministern att arbetslösheten ska gå ned. Men i den proposition som ligger på riksdagens bord när det gäller jämviktsarbetslösheten, den arbetslöshet som Stefan Löfven och jag som politiker på allvar kan påverka, står det att jämviktsarbetslösheten 2014 var 6,4 procent och att den 2019 kommer att vara 6,4 procent. Detta är era egna prognoser.

Jag misstänkte att statsministern skulle säga: Vi har suttit vid makten så kort tid.

Men det är inte det som jag frågar om. Jag frågar om er egen bedömning, där jämviktsarbetslösheten kommer att ligga still.

Man funderar på vilket mirakel som ska hända 2019. Ingenting ska hända på fem år. Men mellan 2019 och 2020 ska denna regering se till att det helt plötsligt blir ett sådant fall i jämviktsarbetslösheten och därmed i arbetslösheten att vi får Europas lägsta arbetslöshet.

Grundproblematiken gäller att ni gör en riktig bedömning av er egen politik. Den arbetslöshet som vi kan påverka kommer att ligga still på grund av att ni höjer skatten för unga som ska jobba, ni gör det dyrare att anställa äldre och ni höjer skatten på företag och det som skapar jobb.

Försök svara på frågan, statsministern: Varför ligger jämviktsarbetslösheten still enligt era prognoser?

Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Erik Ullenhag måste läsa hela budgeten och förslaget. Han talar om jämviktsarbetslöshet. Det är en sak. Jag talar om faktisk arbetslöshet, och den ska ned.

Vi har nu en arbetslöshet på ungefär 8 procent. De kalkyler som ligger nu behöver tuffas till ytterligare. Jag ger mig inte förrän vi har vidtagit de åtgärder som ska vidtas.

Men låt mig säga följande. Redan nu kan vi se att var femte rekryteringsförsök misslyckas på grund av brist på utbildning. Vi vet vilka yrken och jobb som vi har brist på. Det är både sådana som kräver akademisk utbildning och sådana som inte gör det. Men ingen har fått möjlighet att gå den utbildning som krävs för yrken som det är brist på. Då ser vi till att sätta människor i utbildning. Samtidigt ser vi till att öka efterfrågan på arbetskraft.

Den sänkta ungdomsarbetsgivaravgift som ni har hyllat och som har kostat 110 miljarder kronor hjälpte inte ett dugg för de industriföretag som behövde mer arbetskraft och som inte kunde anställa. Det hjälpte inte Volvo.

Den ideella sektorn

Anf. 60 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi kan höra politiker av många olika färger hylla den ideella sektorn – såväl statsministern som finansministern. Men det räcker inte med att säga att man uppskattar en del av det viktiga i vårt samhälle, utan man måste också i praktisk handling visa att det ska få ett utrymme.

Högsta förvaltningsdomstolen kom med ett utslag som gjorde att Skattemyndigheten i höstas berättade att man skulle belägga ideell verksamhets secondhandförsäljning med 25 procent moms.

Så sent som den 28 januari svarade finansministern på en skriftlig fråga att hon inte avsåg att vidta några omedelbara åtgärder.

Den 15 april kom ett förslag som Röda Korset bedömde inte leder till något annat än att det påbörjade avvecklingsarbetet kommer att fortsätta.

Min fråga till statsministern är: Är statsministern nöjd med det sätt på vilket regeringen hanterar den ideella verksamheten i vårt land?

Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nu var det fråga om ett domstolsutslag och inte ett regeringsbeslut.

Ideell sektor är oerhört viktig i vårt samhälle. Hela det civila samhället gör en otrolig insats på många områden. Inte minst tror jag att man kommer att kunna göra mer insatser för att hjälpa de nyanlända att bli etablerade i vårt samhälle. Ideell sektor är alltså viktig.

Regeringen är också bekymrad över risken för att denna sektor ska bli momsbelagd och ser över möjligheterna. Men vi måste få en möjlighet att gå igenom detta på ett riktigt sätt, så att det blir en adekvat hantering av både lagar och det som ska ske efter det. Det tar sin lilla tid. Men vi har samma ängslan därför att vi menar att ideell sektor är en viktig del av vårt samhälle.

Anf. 62 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Ängslan och en vilja räcker inte när man sitter med beslutsmakten. Då måste man faktiskt agera också.

Jag är rädd för att det som regeringen själv skrev i sin budget i höstas är det som är anledningen till den senfärdighet som regeringen har visat i denna fråga.

Ni skrev: Understödjande av ideell verksamhet är inte en uppgift för skattesystemet som sådant.

Nej, men nu använder ni skattesystemet för att undandra möjligheterna för ideell sektor.

Ni skrev också: En avdragsrätt för gåvor till ideell verksamhet minskar också utrymmet för det samhälleliga stödet och ökar den ideella sektorns verksamheters beroende av enskilda personers förmåga och vilja att bidra.

Ursäkta mig, statsministern, men enskilda personers förmåga och vilja att bidra är hela essensen i ideell verksamhet.

Min följdfråga till statsministern blir: Inser inte regeringen vilken effekt regeringens politik får för den ideella sektorn?

Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nu kom det fram ungefär vad som var det viktigaste, och det var avdragsrätten.

Som jag har sagt tidigare utgör ideell sektor en mycket viktig del och ska ha så bra förutsättningar som möjligt, och vi ska stödja den ideella sektorn. Därför ser vi också över detta domslut vad gäller moms.

När det gäller avdragsrätten är det konstiga att den gäller bara vissa organisationer. Men i så fall är det inte bara vissa som är viktiga. Eller är det enligt Kristdemokraterna de organisationer som finns på listan över organisationer som man kan skänka pengar till och få göra skatteavdrag för det som är de viktiga men inte de andra? Jag tycker inte att staten ska sitta och bestämma vilka organisationer som man ska kunna skänka pengar till och få göra skatteavdrag för det. Det är fel.

Det är dessutom feltänkt att om jag ska ge en gåva ska alla andra vara med och ge. Det är lite sniket, tycker jag.

Om jag ger en gåva gör jag det för att jag vill ge. Då begär jag inte att andra ska vara med och ge. Andra får ge när de vill ge.

Jag tror att det fanns många givmilda människor även innan avdraget infördes.

(Applåder)

Blocköverskridande överenskommelser

Anf. 64 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Regeringen är en samarbetsregering med en tydlig ambition att försöka få till stånd breda överenskommelser i Sveriges riksdag. Decemberöverenskommelsen innebär inte, som en del tror, stopp för blocköverskridande överenskommelser. Tvärtom har vi sedan Decemberöverenskommelsen slöts kunnat se flera överenskommelser om skolan och betygen och inte minst om försvarets inriktning. Det är bra för Sverige. Vi behöver bryta blockpolitiken.

Nu har de borgerliga oppositionspartierna lagt fram sina budgetmotio-
ner. Jag skulle gärna vilja höra statsministerns uppfattning och höra vilka
förutsättningar som statsministern nu ser för fler blocköverskridande
överenskommelser.

Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är en viktig notering som Tomas Eneroth gör. Det
finns nämligen i debatten ibland missförstånd som om
Decemberöverenskommelsen skulle begränsa möjligheten till samarbete i
svensk politik. Det är precis tvärtom. Den möjliggör samarbete, och den
tryggar den ekonomiska politiken. Sedan har vi alla möjligheter att arbeta
därutöver.

Vi har gjort en överenskommelse om försvaret. Det är bra. Den ligger
i och för sig inom Decemberöverenskommelsen. Men vi gjorde också en
överenskommelse om betygen. Jag ser fram emot fler. Jag ska räkna upp
några förslag.

Jag tror att vi borde kunna göra upp med Folkpartiet om
föräldraförsäkringen och att vi viker ytterligare en månad till vardera
föräldern. Det är en bra insats för jämställdheten. Jag kan se framför mig
samtal med Centerpartiet om hur vi ska få de nyanlända att bli snabbare
etablerade i samhället. Vi har också en hel del miljöfrågor.

Kanske är det så, men där är jag lite mer osäker, att även
Kristdemokraterna kan vara med och diskutera styrningen av sjukvården.

Klimatutmaningarna och sysselsättningen

Anf. 66 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! I regeringsförklaringen i höstas lyfte statsministern fram
nödvändigheten av att stoppa miljöförstörelsen, minska klimatpåverkan
och utveckla en ny grön politik som en av vår generations största
utmaningar.

Statsministern framförde också att investeringar i miljö skapar jobb
och framtidsmöjligheter.

Jag skulle vilja höra statsministern utveckla vad regeringen gör för att
möta dessa utmaningar och hur det också bidrar till ökad sysselsättning.

Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är bra att vi diskuterar denna ödesfråga, vilket det
faktiskt är. Jag tror att den bästa ingången i denna fråga är att vi bestämmer
oss för att vi måste hålla ökningen av uppvärmningen av jorden så långt
under två grader som det någonsin är möjligt. Det är det som vi ska
diskutera här i Sverige, och det är det som vi ska diskutera ute i världen,
så att vi får till en bra uppgörelse i Paris.

Det är en global utmaning, ja. Men det gäller att inte göra den så global
att vi själva inte ser vad vi kan bidra med. Jag ska räkna upp några saker.

- Vi satsar mycket på de lokala klimatinvesteringarna där företag,
organisationer, kommuner och andra kan få stöd till
klimatinvesteringar.
- Vi ska satsa på förnybar energi och på ytterligare energieffektivisering.

- Vi ska satsa på havsmiljön.
- Vi ska minska kemikalieanvändningen, speciellt av farliga kemikalier.
- Vi ska inrätta laddstationer för elbilar.
- Vi ska använda miljöskatterna på ett tydligare sätt.

Statsministerns information om vägslitageavgift

Anf. 68 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Under valrörelsen lovade Stefan Löfven och hans parti att införa en för jobben väldigt skadlig vägslitageavgift. När han kritiserades för detta avfärdade han kritiken med att det inte var några problem att införa en sådan avgift, att det inte var någon "rocket science".

När regeringsförklaringen presenterades återkom statsministern och lovade att vägslitageavgiften skulle införas. Men sedan gick det inte mer än månad eller två förrän regeringen meddelade att man inte kommer att kunna införa någon vägslitageavgift under mandatperioden.

Jag har valt att ställa en interpellation till statsministern om detta som Regeringskansliet har meddelat att han inte tänker svara på. Därför vill jag här ställa frågan:

Hur förhåller sig den felaktiga information som Stefan Löfven lämnade i regeringsförklaringen till kravet som är uppställt av KU på saklighet i den information som statsministern lämnar?

Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag vet om det var en KU-prövning eller om det var en fråga.

Vägslitageavgiften är ingen rocket science, därför att tekniken finns. Vi pratade om vägslitageavgift. Det blir då en bättre flexibilitet och större möjligheter än att införa en vägslitageskatt.

Det kräver utredning. Den utredningen ska sätta igång. Men vägslitageavgiften måste införas på ett sådant sätt att den är legitim och att den fungerar på ett bra sätt.

Tillsammans med åkerinäringen och skogsbranschen ska vi diskutera hur avgiften ska fungera på ett sådant sätt att den inte skadar skogsbranschen. Då får man exempelvis ta bort ett antal vägavsnitt här och där, och därför måste detta fungera perfekt. Därför tar det sin tid.

Skatt är betydligt krångligare än avgift, däremot ger skatt mer pengar. Men jag kan lugna Carl-Oskar Bohlin om han är orolig för att det inte ska bli någon vägslitageavgift. Det ska bli en, och de kommer att ge pengar till infrastrukturen.

ROT-avdraget

Anf. 70 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Omkring 30 000 årsarbeten bedöms ROT-avdraget ha gett. Det är en av de mer effektiva och välkomna reformer som Centerpartiet och alliansregeringen införde.

Det är kanske ett av de mer förvånande löftesbrotten som har kommit från regeringen. Många saker kunde man ana att de skulle komma i en alternativ budget. Men att ROT-avdraget nästan ska halveras fanns det ingen gissning om. Många runt om i landet är besvikna.

Det som är speciellt med ROT-avdraget är att det har skapat 30 000 arbeten runt om i hela landet. Det är många små firmor som tack vare det har tillräckligt med jobb för att få sin verksamhet att gå runt.

Regeringens förslag innebär att det är de små byggbolagen som får slussa in pengar i de stora byggbolagen i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Så jag undrar bara: Hur tänkte ni då?

Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi har ett enormt problem i Sverige med brist på bostäder. Av landets 290 kommuner är det 159 som har brist på bostäder. Det byggs för lite, inte minst smålägenheter och studentlägenheter. Ungdomar har svårt att komma ut i vuxenlivet därför att det inte finns några lägenheter.

Om vi nu har ROT-systemet, som bara under förra året ökade kostnaderna med 2 miljarder kronor, är det då inte vettigare – jag tycker det – att säga: ROT-avdraget blir kvar, men vi återgår till den subventionsgrad som gällde tidigare, nämligen 30 procent, och det är en bra subvention. Sedan lyfter vi över dessa pengar till en annan del av byggsektorn, nämligen till dem som bygger nya bostäder, så att folk kan flytta dit där jobben finns och ungdomar kan flytta dit där de har fått sin studieplats. Det är investering för framtiden.

Utbildningsinsatser för arbetslösa

Anf. 72 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag vill belysa frågan om arbetslösheten, inte minst långtidsarbetslösheten som har bitit sig fast på en alldeles för hög nivå.

Ungefär 120 000 arbetslösa har inte mer än grundskola med sig i bagaget. Men de jobb som nu skapas kräver nästan uteslutande minst gymnasiekompetens. Därför är det utmärkt att regeringen nu investerar i fler utbildningsplatser inom såväl vuxenutbildning som högskola och yrkeshögskola. Men det räcker inte.

Fortfarande har vi ett stelbent regelverk som innebär att få kan utbilda sig med bibehållen arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd. Det hämmar den matchning som arbetsmarknaden onekligen behöver.

Min fråga till statsministern är: Hur ser regeringen på framtiden för den enskilda, som har varit arbetslös en längre tid, att få reella möjligheter att tillgodogöra sig en gymnasiekompetens eller en bristyrkesutbildning?

Anf. 73 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är precis det här som är nyckeln för att de människor som inte har gymnasieutbildning ska få det. Vi vet att utan gymnasieutbildning är det mycket svårare att få ett arbete.

Arbetslösheten bland ungdomar 20–24 år som inte har gymnasieutbildning är 40 procent. Därför är det viktigare för oss att

investera i utbildningsinsatser än att genomföra skattesänkningar, för skattesänkningarna hjälpte bevisligen inte.

Vi ska ge möjligheter till de ungdomar som finns ute på arbetsmarknaden och som inte har gymnasieutbildning att få det som vi kallar för ett utbildningskontrakt. Den som är mogen för att studera på gymnasiet kan få göra det. Någon annan behöver gå på en folkhögskola. En tredje ska kanske kombinera praktik med att påbörja en gymnasieutbildning. Vi ska se till att inte skraddarsy utbildningar, men fler ska få utbildning och vi ska se till att göra det i samarbete med parterna.

En svensk livsmedelsstrategi

Anf. 74 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern angående den livsmedelsstrategi som det har talats mycket om under den senaste tiden.

Livsmedelsstrategi är viktigt för att vi ska kunna säkerställa jord- och skogsbruk i Sverige. Det skapar mer tillväxt och jobb. Det säkerställer också jobben på landsbygden.

Regeringen åker just nu runt och tar in många synpunkter på vad som ska ingå i en livsmedelsstrategi.

Min fråga till statsministern är: Vad vill regeringen? Vad lägger regeringen in för värderingar i en livsmedelsstrategi, och när kommer den att presenteras för riksdagen?

Anf. 75 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Till skillnad från den förra regeringen frågar vi först folk och sedan värderar vi det i stället för att först säga hur det ska bli och sedan fråga folk.

Vi tycker att det är en bra ordning att ha en genomgång med de människor som berörs av detta. Våra ingångar är att vi kan ha en stark livsmedelssektor i Sverige. Här finns mängder av företag som driver jordbruk. Jag tror att det är över 50 000 människor som jobbar i livsmedelsindustrin, och det är ett väldigt viktigt tillskott.

Vi vill gärna satsa på ekologiskt, för vi tror att det är framtiden. Efterfrågan på ekologiska produkter ökar, och det tycker vi är väldigt bra. Från miljösynpunkt är det också fler som vill handla det som är närodlat eller närtillverkat. Det kommer också att gynna den svenska livsmedelsstrategin.

Det är några utgångspunkter, men vi tänker invänta en samlad bedömning.

Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland

Anf. 76 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Förra veckan var jag på en snabbvisit på Lausitzfälten i östra Tyskland. Det är där som Vattenfall har ett brunkolskraftverk och de stora dagbrotten. Vi vet att den verksamheten släpper ut mer koldioxid än hela Sverige på ett år.

Ditt parti tillsammans med Miljöpartiet kom i oktober överens om att expansionen av brunkol i Tyskland ska avbrytas – så står det i överenskommelsen.

När vi var i Tyskland såg vi klart och tydligt att Vattenfall planerade för nya dagbrott. I byn Proschim är man orolig för att man kanske måste lämna sina hus och hem för att ge plats för ett nytt dagbrott. Byn Haidemül var redan helt och hållet evakuerad.

Skulle dessa nya dagbrott öppnas talar vi om stora utsläpp för flera decennier framöver – utsläpp som skulle vara mer än 20 gånger Sveriges samlade utsläpp för samma tid. Det skulle givetvis spå på riskerna för vår planets överlevnad.

Kommer statsministern att agera för att dessa dagbrott inte öppnas?

Anf. 77 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Regeringen har varit tydlig med vilken inriktning vi vill ha på Vattenfall. Vattenfall ska vara ledande vad gäller förnybart och det som icke är fossila bränslen och successivt styra om i den riktningen. Vattenfalls ledning har gett uttryck för att de vill komma i en position där de har hundra procent fossilfritt. Det är en bra inriktning på Vattenfall. Så ska det vara. Den uppgift som jag får av Birger Lahti har jag inte hört tidigare, men det är direktivet till Vattenfall.

Det är styrelsen för Vattenfall och dess ledning som har att agera utifrån direktivet. Jag har inte hört något annat. Det är det som gäller helt enkelt, och då får styrelsen och ledningen hantera det.

Frågan om mänskliga rättigheter vid statsministerns besök i Kina

Anf. 78 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Den 27–28 mars besökte statsministern Kina. Inför besöket hade jag ett antal frågor om vilka frågor och områden statsministern skulle ta upp under sitt besök samt vilka han skulle träffa.

Som jag förstått det träffade statsministern både presidenten och premiärministern. Det fanns naturligtvis mycket att tala om. Kina är en växande global makt inte minst när det gäller miljö och klimat men självklart också när det gäller ekonomiskt utbyte och handelsutbyte med Sverige.

Kanske ännu viktigare är att Sverige är en representant och en stark röst i världen för mänskliga rättigheter och demokrati. Därför vill jag fråga: Vilka frågor på det området tog Stefan Löfven upp med presidenten och premiärministern? Det gäller alltifrån, hoppas jag, dödsstraff till bristen på respekt för mänskliga rättigheter.

Anf. 79 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det var ett mycket bra besök och ett viktigt besök. Det gjordes dessutom i år när det är 65 år sedan Sverige som första land upprättade diplomatiska förbindelser med Kina, vilket vi kunde uppmärksamma. För det har Sverige ett stort erkännande i Kina. Det är något som vi ska ta vara på och vårda, och det gör vi eftersom vi vill ha ett bra samarbete med Kina.

Kina kommer att bli en ännu viktigare makt framöver, inte minst ekonomiskt, och där finns en stor tilltro till Sverige, till svenskt näringsliv, till vad Sverige kan åstadkomma i samarbete med Kina.

Därutöver är den nuvarande regeringen lika noggrann som den förra regeringen med att påtala de brister vi ser i Kina. Därför tog jag upp bland annat problemet med dödsstraff. Även om de nu har minskat är de för många. Jag tog också upp fängslandena, inte minst de kvinnor som fängslades precis före internationella kvinnodagen. Dessutom tog jag upp frågan om yttrandefrihet och en rad andra sådana frågor.

Innovationsrådets roll i klimatomställningen

Anf. 80 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Efter åtta år med borgerlig regering har arbetslösheten i Sverige bitit sig fast på höga nivåer, faktiskt på högre nivåer än det som Moderaterna kallade för massarbetslöshet. Framför allt går alltför många unga utan arbete.

Samtidigt hanterar Sverige och världen en klimatkris och klimatförändringens effekter. Det är en realitet som påverkar mänskligt liv på jorden och kräver omställning till hållbarhet. En modern arbetarrörelse och en progressiv företagsamhet bejaka denna omställning till hållbarhet.

Min fråga till statsministern gäller det nyligen inrättade Innovationsrådet. Hur kan man använda Innovationsrådet till att bejaka klimatomställningen och de nya, hållbara och framtidsinriktade jobben?

Anf. 81 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är en strategiskt mycket viktig fråga. Det är precis av det skälet som jag till Innovationsrådet glädjande nog kunde knyta professor Johan Rockström. När vi utvecklar våra nya produkter, tjänster, affärsmodeller, vad vi än behöver utveckla, vill jag att vi hela tiden tänker grönt.

Jag är helt övertygad om att framtiden för oss ligger i att förstå att vi måste hantera produktion, transporter, boende inom naturens gränser. Som jag sa tidigare gäller det för oss att samlat i världen se till att vi hamnar så långt under två graders uppvärmning som det någonsin går. Det ankommer på oss att inte bara vidta de rätta åtgärderna utan också när vi tänker på innovation då tänka på hur vi får in det gröna perspektivet. Det gäller allt som vi företar oss i framtiden. Därför kommer det perspektivet att finnas med i Innovationsrådet.

Försvarets personalförsörjning

Anf. 82 ERIK EZELIUS (S):

Herr talman! Min fråga till statsministern rör Sveriges försvar, i synnerhet personalförsörjningen.

Jag vill framföra ett varmt tack för den breda parlamentariska överenskommelse som slutits i och med inriktningspropositionen 2016–2020. Borta är tongångarna från den förra regeringen som såg Försvarsmakten som ett särintresse. Nu diskuteras försvarspolitiken, med samarbetsregeringen i spetsen, utifrån det allmänintresse det förtjänar.

En sak oroar mig, och det är förmågan att behålla våra anställda soldater och sjömän. Avhopp från grundläggande militär utbildning och anställningar som avslutas i förtid är några av de utmaningar vi ser beträffande personalförsörjningen.

Min fråga till statsministern är därför: Hur kan yrket som soldat och sjöman göras mer attraktivt så att fler lockas att ta anställning i Försvarsmakten och att fler fullgör en längre tid av sitt kontrakt?

Anf. 83 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Ja, personalförsörjning är avgörande i ett försvar. Därför var det tragiskt, precis som Erik Ezelius påpekar, att det under den förrföra mandatperioden genomfördes en sådan radikal omläggning av personalförsörjningen inom svenskt försvar, något som vi lider av än i dag. Nu gäller det att göra rätt och dels tillföra resurser, dels fundera på organiseringen av själva personalförsörjningen. Det jobbet pågår, och försvarsministern får svara på det mer i detalj.

Vi kan se några saker som har varit uppe till diskussion tidigare. En sådan är ekonomi och ersättning, en annan är studiemöjligheter kombinerat med värnpliktstjänstgöring eller liknande. Utvecklingsmöjligheter över huvud taget är viktigt, bostäder likaså. Allt det ligger i ett utvecklingsarbete som Försvarsdepartementet och därmed försvararsministern ansvarar för.

Försäljningen av paracetamol

Anf. 84 HANIF BALI (M):

Herr talman! Min fråga gäller Läkemedelsverkets senaste beslut att förbjuda paracetamol i butiker, eller på alla försäljningsställen som inte är apotek. För mig som stockholmare är det ingen big deal eftersom jag har ett apotek runt hörnet nästan vart jag än vänder mig. Men för landsbygden är det ett hårt slag. Den kanske enda möjligheten att i närheten ha tillgång till sådan medicin är den lokala macken eller butiken.

Kommer statsministern att se till att landsbygden undantas från det förbud mot försäljning av paracetamol som Läkemedelsverket har fattat beslut om?

Anf. 85 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Man ska ju uttala sig med försiktighet, men det luktar myndighetsstyrning. Hur det än är så har det beslutet fattats av något skäl. Det är bevis på att det finns ett missbruk som måste tas tag i. Beslutet är fattat av myndigheten. Jag tänker inte överpröva det beslutet. I övrigt har jag inga kommentarer till den frågan.

(Applåder)

Anf. 86 TALMANNEN:

Därmed är frågestunden avslutad. Jag ber att få tacka statsministern och de deltagande ledamöterna.

Anf. 87 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för min sena ankomst. Jag trodde att debatten skulle återupptas kl. 15.

Jag ska försöka bemöta påståendena. Det första som man kan säga positivt om det palestinska statsbyggandet är att det förstås har bidragit till stärkta statliga institutioner och förbättringar inom det palestinska rättsväsendet. Man har vidtagit ett antal åtgärder för att främja de mänskliga rättigheterna i form av presidentdekret mot tortyr och mot jämkade straff vid hedersbrott samt diverse strategier och så. Men klagomål om brister i rättssäkerheten, godtyckliga arresteringar och tortyr eller kränkande behandling av säkerhetsstyrkorna när regelbundet MR-ombudsmannen, The Independent Commission for Human Rights, som får svenskt finansiellt stöd. Det är den typen av uppbyggnad som vi kan ägna oss åt. Det är det vi måste investera i.

Precis som har nämnts här upplöstes under 2014 det största fackförbundet efter en konflikt med regeringen, och ledarna fick sitta i arrest under ett par veckor. Men genom att tillträda FN:s grundläggande MR-konventioner och inleda en process för att implementera dem visar regeringen ändå en vilja att ta steg i rätt riktning, och vi bistår i det arbetet. Sverige för en regelbunden dialog med Palestina om MR-frågor, bland annat inom ramen för EU.

Varför är det då viktigt att stödja den palestinska myndigheten? Jo, det är avgörande om man vill bygga en palestinsk stat, om man vill bygga fungerande medborgarservice, om man vill fortsätta fredsanssträngningarna och så vidare. Därför är det väldigt viktigt hur vi engagerar oss.

Jag vill säga något om vad vi gör med biståndet till Palestina. Det bilaterala biståndet, utöver humanitärt stöd och stöd via svenska civilsamhällesorganisationer, går till tre områden: stärkt demokrati, ökad jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter; förbättrad miljö och ökad motståndskraft mot miljöförändringar samt en stärkt privat sektors utveckling.

Här ingår bland annat att verka för stärkta, mer transparenta och demokratiskt styrda offentliga palestinska institutioner, stärkt yttrandefrihet, fria och oberoende medier, ansvarsutkrävande mekanismer och så vidare. Det är genom vårt stöd som vi kan ställa den här typen av krav och dessutom bidra konstruktivt till att stärka Palestinas förmåga. Vi kan tala väldigt öppet med Palestina om de här frågorna och också vad som krävs av dem –för att bidra konstruktivt till en förhoppningsvis återupptagen fredsförhandling, för att stärka statsbyggandet och för att respektera demokrati och mänskliga rättigheter och röra sig i den riktningen.

Som sagt har vi en utmärkt relation, och det föreligger inte något ensidigt palestinskt fördomande av vare sig mig eller Sverige; det tycker jag är ett felaktigt påstående. Hur Arabförbundet arbetar med sina konsensusbeslut på ett utrikesministermöte får de förklara själva. Jag kan bara döma efter vad Palestina och andra arabförbundsländer gör i

*Svar på
interpellationer*

*Svar på
interpellationer*

handling, här i Sverige och i våra kontakter. Det sker på ett alldeles utmärkt sätt.

Anf. 88 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Nej, det är helt riktigt att det inte finns något ensidigt fördömande från Palestina gentemot Sverige. Det finns däremot ett samfällt fördömande från Arabförbundet, i vilket den palestinska myndigheten ingår. Om detta hör jag inte utrikesministern tycka någonting. Det är svårt att anklaga utrikesministern för att ha varit otydlig i förhållande till de övergrepp som sker i Saudiarabien. Men på samma sätt som utrikesministern var tydlig i förhållande till Saudiarabien är hon helt otydlig gentemot den palestinska myndigheten, som Sverige de kommande fem åren ger 1 ½ miljard av svenska skattebetalares pengar till. Hon är helt otydlig angående de övergrepp mot mänskliga rättigheter som sker genom den palestinska myndighetens försorg.

Jag vet inte vad man har för samfällad uppfattning i regeringen om vad det här biståndet ska användas till. Biståndsministern säger att det ökade stödet ska underlätta för att öka motståndskraften mot miljö- och klimatförändringar. Ursäkta, fru utrikesminister, men är det solpaneler på den palestinska myndighetens tak som ska få den palestinska myndigheten att bättre efterleva mänskliga rättigheter, att inte summariskt arresteras studenter som protesterar mot Fatah, det vill säga det socialdemokratiska systerpartiet i Palestina, att inte misshandla journalister som i sociala medier uttrycker kritik mot Mahmud Abbas och hans anhängare?

Detta är det stora problemet. Men mot detta hör vi inte ett ens av kritik i den här kammaren, och det är det vi står här och diskuterar i dag. Vi diskuterar vad det ökade "kravställandet" innebär i sak. Hittills har detta "kravställande" bara tagit sig uttryck i en blank check. Det preciseras inte vad "kravställandet" består i.

Jag frågade utrikesministern hur hon ser på hbtq-personers och kvinnors rättigheter i Palestina. Jag har inte fått den utläggningen. Jag har bara hört att det ska göras ansträngningar, men hur ska dessa ansträngningar ske?

Hillevi Larssons tidigare inlägg i den här debatten är närmast en travesti. Hon vill få den här debatten, som handlar om hur svenskt utlandsbistånd används, till en generell debatt om Israel. Då vill jag fråga Hillevi Larsson: Är det Israels fel att homosexualitet är förbjudet på Gazaremsan? Är det Israels fel att homosexuella flyr till Israel från de palestinska områdena?

Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på vad Moderaterna egentligen vill i den här debatten, måste jag säga. Moderaterna ville som enda parti i Sveriges riksdag förlänga Saudiavtalet, trots alla kränkningar av mänskliga rättigheter. Då är frågan: Vad vill ni i detta fall? Vad vill Moderaterna göra när det gäller biståndsavtalet med Palestina? Jag uppfattar den här interpellationen som att man på grund av problem med demokrati och mänskliga rättigheter ifrågasätter att avtalet kan fortsätta. Då tycker jag att det blir väldigt motsägelsefullt att man kunde fortsätta med vapensamarbetet med Saudiarabien, trots att det rör sig om väldigt många avrättningar och väldigt grova kränkningar av mänskliga

rättigheter. Jag förnekar inte på något sätt att det finns problem på den palestinska sidan, men det är inte alls i den omfattningen och på den nivå som i Saudiarabien.

Därför skulle jag vilja fråga: Vill Moderaterna säga upp biståndsavtalet på grund av dessa kränkningar av mänskliga rättigheter? I så fall rimmar det väldigt illa med att Moderaterna ville fortsätta Saudiavtalet, trots kränkningarna av mänskliga rättigheter.

Jag vänder mig också emot liknelsen att vi kan säga upp Saudiavtalet på samma sätt som palestinierna kan strunta i vad Saudiarabien och resten av Arabförbundet vill.

Sverige är i en helt annan position. Vår överlevnad är inte beroende av Saudiavtalet. I den extremt utsatta ekonomiska situation som palestinierna befinner sig i har de däremot väldigt svårt att stå emot Arabförbundet och påtryckningarna från Saudiarabien. Det gäller speciellt med tanke på att det inte betyder så mycket i praktiken. Det var en tillfällig åtgärd som protest mot Sverige. Avslutningsvis vill jag säga att palestinierna självklart får stå för det som händer homosexuella.

Anf. 90 HANIF BALI (M):

Herr talman! Tidigare var det Israeltourettes och nu är det plötsligt Sauditourettes. Kan vi diskutera sakfrågan? Det är de övergrepp som sker av den palestinska myndigheten med hjälp de svenska skattebetalarnas pengar mot studenter, fackföreningar och dissidenter. Kan vi diskutera den frågan för en gångs skull, innan du börjar sväva i väg till fler världsdelar? Det är helt otroligt!

Vad som har skett och som Margot Wallström beskriver är att vi har fått en starkare statsbildning. Det säger du nu. Den starkare statsbildningen används för att ytterligare förtrycka, fördöma och jaga människor som inte håller med ditt systerparti i Palestina. Det är vad som har skett, och då måste vi ta ansvar för det.

Jag kan ge exakt samma svar tillbaka. Ni sa upp Saudiavtalet för att mänskliga rättigheter inte efterlevs där. Man ska inte stödja diktaturer, och man ska inte stödja myndigheter och organisationer som kränker mänskliga rättigheter. Varför gäller då detta inte Palestina? Varför gäller inte denna princip Mahmud Abbas, som är en diktator? Han sitter kvar trots att hans mandatperiod har gått ut. Det är väl definitionen av en diktator?

Samtidigt har man summariska rättegångar, kränkningar av mänskliga rättigheter och kränkningar av homosexuella som har dödats på gatorna. Man kränker fackliga rättigheter, och man kränker yttrandefriheten. Varför gäller den socialdemokratiska och miljöpartistiska doktrinen som gällde för Saudiarabien inte för Palestina? Det klarar ni inte av att svara på.

Anf. 91 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Svenskt finansiellt stöd går också till MR-ombudsmannen, som jag precis sa. Det är tre områden. Nu förklarar jag det igen. Vårt stöd går till tre olika områden. Det första handlar om demokrati. Det andra handlar om miljö. Det tredje handlar om privatsektorsutveckling, eftersom man också behöver en ekonomisk utveckling.

Inom demokratipelaren handlar det om precis detta. Vi blundar alls inte för övergrepp och problem. Vi har den bästa samarbetspartner vi just nu kan få i president Abbas som ständigt försvarar en fredlig lösning. Hanif Bali har medgett att han inte kan så mycket om utrikespolitik, och det kanske märks. Han tror tydligen att från en dag till en annan är alla problem lösta.

Detta innebär att vi engagerar oss i en dialog med Palestina och att vi kan ställa krav just därför att vi också ger ett ekonomiskt stöd. Det handlar om hur vi stärker. I varje statsbyggande, Hanif Bali, ingår också att bygga de institutioner som behövs för att vi ska få ett rättssamhälle som kan pröva övergrepp och problem med demokratiska och mänskliga rättigheter.

Det är vad vi är i färd med att bygga upp. Det är därför vi också kan ställa krav på palestinierna. Det sker i den ständiga dialog som vi har med Palestina. Där tycker vi att det görs framsteg. Det sker inte alls så snabbt som vi skulle önska. Men vi har fått en sådan roll därför att vi kan använda vårt stöd och inrikta det på det sättet.

Vi har de tre pelare som jag nu har förklarat flera gånger. De är förstås alla mycket viktiga för att se till att det palestinska samhället och statsbyggandet går i rätt riktning och också med rätt inriktning. Det kan man håna hur mycket man vill.

Det handlar om att till exempel ge kvinnor möjlighet att försörja sig, starta företag eller hitta en försörjning för sig och sina familjer. Det är otroligt viktigt. Här ingår förstås också under pelaren demokrati och mänskliga rättigheter att försvara hbtq-personers möjligheter att existera och utöva sina mänskliga rättigheter i Palestina.

Det har vi fått möjlighet till. Det är en unik position som vi har där vi dessutom påverkar andra länder och EU i samma riktning.

Anf. 92 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Utrikesministern säger att det handlar om att vara med och bidra till ett gott statsbygge. Då undrar jag: Är det utrikesministerns bedömning att de förutsättningarna över huvud taget finns när ledaren för det statsbygget inte sitter där på ett demokratiskt mandat?

Det är en ledare som i sin tidigare doktorsavhandling kraftigt ifrågasatte förekomsten av Förtintelsen. Han leder en myndighet som ständigt publicerar och producerar direkt antisemitisk propaganda. Det är också en ledare som genom dekret har förbjudit fackförbundet för offentliganställda i Palestina. Menar utrikesministern att det finns ett symbolvärde i att Sverige gentemot en sådan ledare bidrar med ytterligare 500 miljoner kronor till detta statsbygge den kommande femårsperioden?

Herr talman! Jag förstår inte var vi hittar den feministiska delen av utrikespolitiken i detta stöd. Den är obefintlig, och jag beklagar det. I stället borde stödet om något inriktas mot de grupper som de facto driver på för demokrati. Det utrikesministern gör är att surra sig vid statsbyggnadsbegreppet. Men problemet är att ni bidrar till att hålla makten kvar hos en liten grupp människor som inte sitter där på ett demokratiskt mandat. Det är lätt att förledas att tro att det beror på att det parti som styr i Palestina i dag med en icke-demokratisk ledare är det socialdemokratiska systerpartiet Fatah.

Anf. 93 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vet inte hur ni tror att man bygger bästa förutsättningarna för att kunna upprätta demokrati och mänskliga

rättigheter om inte just genom att se till att det finns lagstiftning och institutioner till skydd och att det finns en kapacitet att leva upp till åtagandena.

Prioriteringarna är alldeles tydliga. Där ingår förstås jämställdhet, som vi insisterar på och hävdar också i det direkta stödet som vi ger. Att till exempel bygga upp ett kontor för en ombudsman för mänskliga rättigheter innebär att man kan ta itu med rapporter som blir allt fler därför att människor upptäcker att de har den möjligheten. Det är så man bygger kapaciteten. Det är så man kan se till att man implementerar de tjugiga konventionerna om mänskliga rättigheter som man har skrivit under på.

Jag tror att det är det bästa vi kan få för dagen. Abbas är förvisso försvagad politiskt. Men han predikar en fredlig väg framåt, inte en våldets väg. Tala om vem ni ser som skulle vara alternativet i dag till president Abbas! Vi har en unik position med det vi har gjort. Vi har fått en relation och en möjlighet att påverka och trycka på. Vi kan och ska också göra det fortsatt med att hävda försvaret för demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi är väldigt tydliga med vad vi tycker i frågor som rör allt ifrån jämställdhet till försvaret för rättigheterna att organisera sig fackligt. Det kommer vi att fortsätta med. Vi har en bra relation, och vi tänker vidmakthålla den.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:456 om fredad zon för de kristna folkgrupperna i Irak

Anf. 94 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Robert Halef har frågat mig på vilket sätt jag via FN kommer att agera för en fredad zon i Nineveområdet i norra Irak för de kristna folkgrupperna kaldéer, syrianer, assyrier och mandéer med flera, om jag anser att förföljelsen av kristna bör erkännas som folkmord samt vad jag anser att FN, EU och Sverige bör göra för att säkra de kristna folkgruppernas mänskliga fri- och rättigheter.

Situationen i Irak är som Robert Halef beskriver mycket oroande, särskilt vad gäller de ohyggliga våldsgärningar som Isil begår. Vittnesmålen som når oss från Isils härjningar i Syrien och Irak är fruktansvärda. Mord, tortyr, våldtäkter och stymplingar förekommer i stor skala. Rapporterna visar på grova, systematiska och omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och överträdelser av internationell humanitär rätt. Religiösa och etniska grupper samt kvinnor och barn är särskilt utsatta.

FN har undersökt Isils massövergrepp i Irak och Syrien och pekar på allvarliga och omfattande brott. FN betonar vikten av att gå till botten med dessa fruktansvärda gärningar och att de ansvariga måste ställas inför rätta. Regeringen har därför tillsammans med de övriga EU-länderna uppmanat säkerhetsrådet att hänskjuta situationen i Syrien till Internationella

brottmålsdomstolen och uppmanat Irak att ansluta sig till domstolen. Inför Internationella brottmålsdomstolen skulle då de främst ansvariga kunna ställas till svars för brott som faller under domstolens jurisdiktion. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter har nyligen i en rapport pekat på att de brott Isil begått i Irak skulle kunna utgöra folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser men att detta bör vara föremål för prövning av en oberoende och behörig domstol. Regeringen skulle välkomna en rättslig prövning och att ansvariga ställs till svars.

Det är samtidigt viktigt att poängtera att våra möjligheter och skyldigheter att agera till skydd för befolkningar i fara inte är beroende av att vi slår fast gärningarnas rättsliga rubricering.

Olika etniska och religiösa grupper har tvingats på flykt på grund av Isils övergrepp. Förslag har väckts om så kallade skyddade zoner för kristna och andra minoriteter. Regeringen ser inte att särskilda frizoner för olika utsatta minoriteter skulle lösa de problem som råder i Irak då sådana zoner av erfarenhet är svåra att upprätta och upprätthålla. Tidigare försök har visat att det är ett vanskligt alternativ med risk för att utsätta redan utsatta människor för nya faror.

Sverige stöder på flera sätt den internationella koalitionen ansträngningar för att bekämpa Isil och stabilisera Irak. Det är mot den bakgrunden som regeringen nyligen, efter noggranna förberedelser, presenterat en proposition till riksdagen om ett svenskt bidrag till den militära utbildningsinsats som genomförs av koalitionen mot Isil i norra Irak. Samråd med riksdagens partier sker nu inom ramen för arbetet med denna proposition.

Ett svenskt militärt utbildningsbidrag till koalitionen insatser är en del av ett bredare engagemang. Sverige gav under 2014 ett betydande humanitärt stöd om 203 miljoner kronor. Sverige deltar också i den arbetsgrupp för stabiliseringsinsatser som inrättats inom ramen för koalitionen.

Jag vill ta tillfället i akt och poängtera att det krävs en långsiktig politisk lösning på situationen i Irak. På sikt är det denna breda politiska process som är avgörande för att upprätta ett lagligt styre och respekt för de mänskliga rättigheterna, oavsett religiös eller etnisk tillhörighet. De medel som krävs för att långsiktigt skydda utsatta grupper måste vara sprungna ur denna politiska process. Sverige, tillsammans med EU och FN, gör allt för att på olika sätt stödja den.

Anf. 95 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesminister Margot Wallström för svaret. Jag instämmer till stor del i utrikesministerns svar men har ändå en massa invändningar.

I år är det 100 år sedan folkmordet år 1915 då över 1,5 miljoner kristna invånare, syrianer, armenier, assyrier och pontiska greker systematiskt massakrerades under Ottomanska rikets sönderfall i nuvarande Turkiet. De dödades på grund av sin etnicitet och främst på grund av sin kristna tro. Målet var att åstadkomma ett land med en folkgrupp, ett språk och en

religion. Sveriges riksdag och över 30 andra länder och även EU-parlamentet har nyligen, i en resolution, erkänt folkmordet 1915. I Frankrike är det sedan många år även straffbart att förneka detta folkmord. Jag förväntar mig att Sveriges regering följer riksdagsbeslutet från år 2010 om att erkänna folkmordet 1915.

Herr talman! Den så kallade arabiska våren som startade för cirka fyra år sedan i Tunisien och som var en folkresning mot sociala orättvisor, korruption och envåldshärskare har utvecklats till pågående inbördeskrig i ett flertal länder. Miljoner människor är på flykt, och flera hundra tusen har blivit dödade.

Det är inte demokratiska framsteg vi ser, utan det pågår en sekteristisk och mer religiös maktkamp där trosinriktningen inom en och samma religion, inom islam – shia eller sunni – gör maktanspråk. Mitt i denna kaotiska situation pågår ett nytt folkmord på kristna invånare i regionen som är ättlingar till offren av folkmordet 1915.

Metoderna och målet är desamma som vid folkmordet: tvångskonvertering, mord och kidnappning. Kvinnor och barn våldtas och säljs som sexslavar. Och kulturhistoriska byggnader förstörs av islamistiska terrororganisationen IS. Med våld fördrivar man de kristna invånarna från deras hemtrakter och konfiskerar deras egendom.

Herr talman! Iraks näst största stad Mosul och Nineveregionen har tömts på kristna och yazidier. Under juni och juli månad förra året tvingades över 250 000 kristna invånare lämna området under bara några dagar. De fick ett ultimatum av IS: konvertera till islam eller dö. IS hade markerat alla kristnas hus för att därefter ge sig på dem. De flydde till norra Irak, till den kurdiska regionen, och lever nu som flyktingar under mycket svåra förhållanden, i misär.

Iraks regering förmår inte skydda kristna invånare från förtryck och förföljelse av IS. De kristna folkgrupperna, syrianer, assyrier, kaldéer och mandéer har tappat förtroende för och tillit till Bagdadregeringen. De behöver internationellt stöd och hjälp för att återvända till sina hemtrakter.

Med en fredad zon i Nineveregionen kommer de att kunna leva i fred, frihet och trygghet i sitt eget hemland. Men detta vill Sveriges regering förvägra dem. Regeringen avvisar förslaget om en fredad zon, som skulle trygga kristnas närvaro i Irak.

Herr talman! Min fråga till utrikesministern är: Varför vill inte Sveriges regering stödja EU-parlamentets resolution om att stödja en fredad zon för kristna och andra minoriteter i Irak?

Anf. 96 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Tanken om en fredad zon låter bra. Problemet är bara hur man ska upprätta och upprätthålla den. Risken är att man invagar folk i en falsk trygghet ifall zonen sedan inte kan beskyddas. Det pågår fullt krig i området. IS har tyvärr visat en fruktansvärd hänsynslöshet, och det har varit svårt att stå emot, inte minst med tanke på att de förutom att mörda människor också ger sig på civilbefolkningen och kidnappar människor, särskilt unga kvinnor och barn.

Jag håller med utrikesministern om att det är en vansklighet att gå om man inte med 100 procents säkerhet kan upprätthålla zonen. Dessutom är det fruktansvärt att man skulle acceptera att IS skulle ta över allt runt zonen medan zonen skulle vara det enda som fanns kvar. Alla som drabbas av IS härjningar är offer. Det är inte bara kristna – yazidier är minst lika illa drabbade – utan även muslimer. Alla som tillhör civilbefolkningen och som inte har anslutit sig till IS är i fara. Även för dem som har anslutit sig till IS gäller det att följa alla regler till punkt och pricka, annars finns risken för att bli avrättad när som helst. Kvinnorna befinner sig i en fruktansvärd situation, inlåsta i sina hem under total kontroll. De får knappast gå ut och i så fall bara med manligt sällskap.

I den situationen finns det risk för att det inte går att upprätthålla en säkerhetszon utan att människor blir helt skyddslösa. I dag flyr man från IS och har den chansen att komma undan. Med en zon riskerar man att bli ett lätt byte när IS väl lyckas tränga sig in.

Vi måste såklart se till att bekämpa IS från alla håll och kanter i världen, men vi måste även göra det som vi redan gör. Det handlar om biståndet, inte minst hjälpen till det militära med utbildningsinsatser. Men även flyktingpolitiken är avgörande. Även om många flyktingar samlas i grannländerna råder en svår situation i flyktinglägren. Det är en viktig solidaritetsinsats vi kan göra att ta emot flyktingar. Det gör vi i dag.

Långsiktigt råder en fruktansvärd situation att komma till rätta med. Kortsiktigt ser man bara en militär lösning, men långsiktigt måste det finnas en annan lösning. Tendensen finns att våld föder våld. IS har vuxit fram i våld i bland annat Syrien. IS har gjort sig till fiende med i princip alla i världen, till och med diktaturer och andra terroristgrupper. De har uttryckt ett visst stöd för Boko Haram, men det är det enda hittills.

En enad front mot IS på alla nivåer är det som gäller. Det är positivt att interpellanten lyfter fram de kristnas situation, men det är också viktigt att inte glömma bort yazidier och muslimer. Det här framställs ibland som ett religionskrig där Islamiska staten skulle representera islam. Men ingenting kunde vara längre från verkligheten. I princip alla muslimer i världen fördömer IS. Det är i stort sett bara de som rekryteras, jihadister, som stöder dem. Vi ska tydligt visa att vi ska samarbeta med muslimska länder och muslimer mot IS.

Anf. 97 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vad återstår att säga efter Hillevi Larssons utmärkta förklaring?

Det här är en debatt, Robert Halef, som ger uttryck för vår förtvivlan över situationen. Dessvärre är det inte första och säkert inte sista gången som vi måste hålla med om den beskrivning Robert Halef framförde så bra och uttömmande.

Det är inte så att jag förnekar någon rätten till skydd. Tvärtom önskar jag göra allt vad vi kan från Sveriges regering för att skydda kristna och andra minoriteter i Irak och Syrien. Men jag är inte övertygad om, och jag har inte hört någon annan som förespråkar detta, att särskilda frizoner för

olika utsatta minoriteter är en lösning i dag. Det beror på att tidigare försök har visat att de är ett vanskligt alternativ. Risken är att man utsätter redan utsatta människor för nya faror.

Ett exempel är Bosnien och Srebrenica under 1990-talet. Det visade sig att zonen blev en dödsfälla för redan utsatta människor. Där antog FN en resolution som deklarerade Srebrenica som en fredad zon, och sedan utökades den till Sarajevo och andra områden. Sedan lades zonerna under Unprofors skydd. Men det var svårt att skydda zonerna under kriget. Situationen förvärrades och kulminerade i en massaker 1995.

En förutsättning för att upprätta en fredad zon är också att Irak självt begär det. Någon sådan begäran har inte gjorts. Det bygger på att man får den samverkan och samsynen på vad som ska göras.

Vi ser förstås med stort allvar på våldet som Isil riktar mot religiösa minoriteter i Irak. Kristna är svårt drabbade. De saknar, till skillnad från de flesta andra grupper i regionen, en närbelägen stat eller politisk entitet där de kan ta sin tillflykt och bli en integrerad del av majoritetsbefolkningen.

Vi är överens om behovet av att åstadkomma en positiv och varaktig förändring av de kristnas situation i Mellanöstern. Då måste vi gå till roten med problemet. Det startar i att fortsätta att stödja utvecklingen av ett fredligt och demokratiskt Irak och att lösa problemen i Syrien.

Det är därför Sverige ingår i den breda koalitionen som nu samlar ett sextiotal länder och entiteter. Vi deltar också i den arbetsgrupp för stabilisering av befriade områden som har bildats. Den fokuserar på snabba åtgärder, till exempel minröjning, polisinsatser och akut hjälp i form av sanitet, hälsovård, vatten och så vidare.

Sverige är också en av de största bilaterala givarna till Irak. Vi avsatte 203 miljoner kronor förra året, och vi står beredda att göra ytterligare insatser. Jag har också nämnt den väpnade styrka som vi nu skickar till norra Irak. Vi är beredda att göra allt vi kan, förutom att också ta emot flyktingar, som vi redan gör i stor utsträckning från Syrien.

Det är verkligen inte brist på medkänsla eller vilja utan snarare att vi betvivlar att detta är rätt metod, hur sympatiskt det än kan låta med en zon och hur mycket vi än har respekt för det som driver oss att leta efter lösningar på problemet.

Anf. 98 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Tack, utrikesministern!

Tyvär håller jag inte med om Hillevi Larssons verklighetsbeskrivning. Jag har själv varit i Irak ett flertal gånger, träffat den kurdiska regeringen, besökt flyktingförläggningar och träffat alla möjliga ledare på plats. Situationen är inte så enkel som Hillevi Larsson beskriver den.

Herr talman! Jag ska ge samma svar till bägge eftersom de inkluderas i samma frågeställning.

Jag är faktiskt inte nöjd med utrikesministerns svar när det gäller synen på en fredad zon för kristna och andra minoriteter på Nineveslätten. Jag instämmer inte heller i utrikesministerns argument om att tidigare försök

har visat att en fredad zon inte är ett bra alternativ och att det finns en risk för att utsätta redan utsatta människor för nya faror.

Situationen i Bosnien liknar inte situationen i Irak. Jag kan relatera till den kurdiska autonoma regionen som infördes i början av 1990-talet. Den har tryggt kurdernas närvaro i Irak och skapat en framgångsrik autonomi för dem. Man får inte låsa sig och hävda att bara för att det inte har fungerat i ett land kommer det inte att fungera i ett annat land. Dessutom medger konstitutionen i Irak detta.

Herr talman! En fredad zon är nödvändig för att få flyktingarna att återvända till sina hemtrakter. Den garanterar de kristnas överlevnad och framtid i landet. En zon kommer att skydda från förtryck och förföljelse. Denna åsikt delas av samtliga ledare för de kristna folkgrupperna i Irak. En fredad zon kommer att vara en del av Irak med regionalt självstyre under regionala nationella och internationella styrkor. De kristna folkgrupperna vet själva vad som är bäst för dem. De lever i dessa miljöer, och de har gjort det i flera tusen år.

Herr talman! Utrikesministern ska inte se på frågan med svenska ögon och vår verklighet. Verkligheten är en helt annan i regionen. En fredad zon är nödvändig för att säkra de kristnas framtid i detta land. Den irakiska konstitutionen medger detta. Varför motsätta sig något som räddar liv, ökar tryggheten och ger de kristna folkgrupperna möjlighet att utveckla och utöva sin religion i fred?

Herr talman! Denna fråga är inte ny. Jag har personligen efterfrågat en fredad zon under många år i Sveriges riksdag och har påtalat detta för EU:s utrikestjänst och Federica Mogherini. Jag har besökt norra Irak ett flertal gånger, och där har jag besökt flyktingförläggningar, regeringen, kyrkoledare och alla möjliga andra. För bara ett par månader sedan åkte jag tillsammans med min partikollega Lars Adaktusson, EU-parlamentariker, till Irak. Vi lyssnade på de kristna folkgrupperna. De vill ha en fredad zon. Det är deras önskan. Jag och min partikollega Lars Adaktusson blev ännu mer övertygade utifrån den bild och kunskap vi tog med oss av situationen. Vi är övertygade om att en fredad zon är räddningen för att säkra de kristna folkgruppernas framtid i landet.

Herr talman! Utrikesministern tror sig veta de kristna folkgruppernas bästa och avvisar förslaget om en fredad zon. Jag tror att vår utrikesminister har för lite vetskap om situationen och hur verkligheten ser ut i Irak för utsatta minoriteter.

Herr talman! Jag ser att talartiden är slut. Frågan är varför Sveriges regering vill förvägra syrianer, kaldéer, assyrier och mandéer en fredad zon.

Anf. 99 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Situationen är naturligtvis inte lätt. Den är extremt komplicerad. Det är svårt att hitta någon annan konflikt som är så fruktansvärd och så svår att lösa, men vi måste ändå göra vad vi kan.

Vi får koncentrera oss på det som kan ge effekt. En fredad zon är absolut ingen dum idé att diskutera i framtid. Man har ju fått Kurdistan i

Irak. Men situationen där har varit någorlunda stabil jämfört med hur det är i dag, när fullständigt kaos råder och IS rycker fram på det här fruktansvärt snabba och hänsynslösa sättet.

Säga vad man vill om IS – det är ju en fullständigt grotesk rörelse, en terroriströrelse – men de är väldigt välorganiserade, och de har förberett det här under lång tid. De har också lyckats skapa en form av stat. Det är alltså inte nog med att de tar över landområden, utan de inrättar sitt styre i de områdena. Det enda sättet att bemöta dem är att försöka stoppa deras framfart med militära medel.

I det här läget finns det en stor risk att en fredad zon inte skulle kunna hålla emot när IS slår till. I en någorlunda stabil situation kan man hålla en zon fredad, men IS framfart har inneburit stora problem även för Kurdistan i Irak. En fredad zon för minoriteter skulle dessutom vara någonting helt nytt, medan zonen i Kurdistan har funnits under en längre tid. Det finns en stor risk att människorna blir totalt utsatta offer för IS. Därför tror jag mer på andra lösningar, men det är såklart en god tanke. När situationen har stabiliserats blir det kanske möjligt.

Anf. 100 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman och ärade ledamöter! Jag är alls inte mot den idén, men vi kanske pratar om olika tidsperspektiv. Det handlar ju om vad vi tror är möjligt att uppnå i dag, i den situation som är så desperat för olika kristna grupper.

Tror vi att det här är vägen framåt för att åstadkomma det bästa skyddet just nu? Vi har tyvärr inte stöd för den här tanken internationellt eller, vill jag påstå, i FN-sammanhang eftersom erfarenheterna av detta är dåliga och inbegriper de risker som inte minst Hillevi Larsson har nämnt.

Däremot hoppas jag verkligen att man i den politiska processen – om irakierna själva vill, förstås – ska inkludera lokalt självstyre för olika grupper och att man ska kunna upprätta ett lagligt styre och även skydd för kristna och andra minoriteter. Varför inte i en fredad zon eller i deras eget område?

Men just nu ser jag inte hur det realistiskt skulle kunna upprättas eftersom irakierna själva inte har bett om den här lösningen. Och hur ska man kunna åstadkomma det skyddet rent faktiskt? För att det verkligen ska bli till hjälp, för att man inte i stället ska skapa en dödsfälla för de här utsatta grupperna, krävs det att man med militär makt och på annat sätt kan se till att det verkligen finns ett sådant skydd.

Men på sikt är det ju det vi hoppas – att man ska kunna upprätta skydd här. Alla stater har ju en rättslig skyldighet att hjälpa sin civilbefolkning och upprätta ett sådant skydd.

Jag tror att det kanske handlar om på hur lång sikt vi ser att det här kan åstadkommas. I dagsläget kan jag dessvärre inte se att det här är den mest realistiska vägen framåt, utan vi måste fortsätta på den väg som vi har börjat gå. Det behövs en militär insats mot Isil, det behövs humanitär hjälp och det behövs stöd av både EU och FN på olika sätt. Det behövs en politisk lösning för att vi ska kunna skydda utsatta grupper.

Anf. 101 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Jag håller med utrikesministern om att IS måste slås ut med hjälp av militära medel. FN:s säkerhetsråd och alla möjliga krafter måste sättas in för att slå ut denna ondska i Syrien och Irak.

Men jag har som sagt personligen träffat de kristna ledarna för alla möjliga kyrkor och organisationer i Irak. De vill ha en fredad zon. De existerar inte i Irak framöver om vi inte inrättar en fredad zon som är skyddad så som jag beskrev i mitt förra anförande.

Kurderna kommer att stödja detta. Vi har gått igenom det med dem. De har visat på kartor hur detta kommer att fungera. Peshmerga håller på att rusta kristna soldater för att tillsammans så småningom skydda detta område med Iraks regerings tillåtelse och tillsammans med internationella krafter.

En fredad zon är nödvändig eftersom 250 000 människor lever som flyktingar. De vill tillbaka till sina hem. De litar inte på Iraks regering. De litar inte på någon annan längre. Vi vet inte deras bästa, utan de är redo att ta sitt öde i sina egna händer. Vi ska bara hjälpa dem via FN att få till denna skyddade zon så att de kan leva i fred och frihet i sitt eget hemland.

Herr talman! Vi pratar om de här värderingarna som vi har – alla människors lika, unika och okränkbara värde och så vidare. De värdena existerar inte i den här regionen. Ibland måste man frångå olika lösningar och bara se hur utvecklingen ser ut på marken.

De här människorna har levt i de här trakterna i flera tusen år. De vill leva och verka här. De vill inte emigrera till Europa; de vill inte emigrera till Sverige. De behöver Sveriges stöd i FN för att få en fredad zon.

Anf. 102 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vi har samma önskan, Robert Halef. Alla människor har rätt till skydd. Civilbefolkningen har rätt till skydd, och alla stater har en laglig skyldighet att hjälpa och skydda sin civilbefolkning.

Vi önskar verkligen hitta den bästa lösningen och den bästa vägen framåt. Om Irak skulle säga att det här är det man önskar få hjälp med att upprätta av det internationella samfundet, om vi tror att det här är den bästa lösningen och att det inte finns risk att vi skapar en dödsfälla eller gör utsatta människor ännu mer utsatta, då måste vi allvarligt överväga det.

Jag tycker inte att man ska utesluta några lösningar, men än så länge ser jag inte hur det praktiskt skulle fungera. Det kräver att Irak ber FN och det internationella samfundet om det. Det kräver en insats där vi verkligen vet att vi kan skydda dessa människor och inte göra dem ännu mer utsatta, för då finns de på en enda plats där de också kan angripas.

Vi måste göra allt vi kan i dagsläget för att se till att skydda och hjälpa alla utsatta människor. Det gäller förstås inte bara de kristna grupperna utan också andra grupper. Jag har själv träffat yazidier och andra här i Sverige som kan rapportera direkt från fältet.

Jag tror att vi har hjärtat på samma ställe och känner samma förtvivlan men också samma beslutsamhet att göra allt vi kan med humanitärt och

politiskt stöd och faktiskt också med internationell mobilisering för att hjälpa utsatta människor i Irak och Syrien.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:459 om statsministerns besök i Kina

Anf. 103 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Enström har frågat statsministern om syftet och målet med statsministerns besök i Kina samt vilka frågor statsministern ämnade lyfta fram vid besöket.

Interpellationen har överlämnats till mig, och vi verkar vara sena med allt möjligt i dag.

Kina är en ekonomisk och politisk stormakt som spelar en allt större global roll, bland annat på utvecklings- och klimatområdet. Det ligger i Sveriges intresse att upprätthålla goda relationer med landet. Kina är Sveriges största handelspartner i Asien. Det är en växande marknad för svenska företag. Kinesiska företag är också viktiga investerare i Sverige.

Relationen med Kina är också viktig för att kunna föra en dialog om såväl frågor där vi har gemensamma intressen som frågor där våra länder skiljer sig åt, såsom synen på mänskliga rättigheter.

Statsministern var inbjuden till Kina för att medverka vid Boao Forum for Asia. Det var ett tillfälle att träffa representanter från andra länder och delta i en debatt om viktiga framtidsfrågor för såväl Asien som Europa och resten av världen. Medverkan gav även tillfälle att få djupare förståelse för de möjligheter och utmaningar som de asiatiska ekonomierna står inför, vilket är av stor betydelse också för Sveriges ekonomiska utveckling.

I sitt tal på detta forum fokuserade statsministern på de internationella utvecklingsfrågorna, klimatfrågan och betydelsen av jämställdhet. Statsministern hade också överläggningar med Kinas president och med premiärministern. Under överläggningarna diskuterades bland annat ekonomiska och handelsrelaterade frågor, frågor relaterade till utvecklingen i Kina respektive Sverige och utvecklingen beträffande respekten för mänskliga rättigheter i Kina samt viktiga globala utmaningar, såsom utvecklingsagendan och klimatförhandlingarna.

Statsministern besökte även Raoul Wallenberg-institutet, som bland annat arbetar med universitetsutbildning i mänskliga rättigheter och med stöd till åklagarämbetet. Raoul Wallenberg-institutet har stötts av Sida i över tio år. Vidare träffade statsministern ett antal svenska företagsrepresentanter för att få en inblick i deras erfarenheter av att göra affärer i Kina och deras syn på framtida affärsmöjligheter i Kina.

Vid besöket uppmärksammades också att det i år är 65 år sedan Sverige, som första västland, upprättade diplomatiska förbindelser med Folkrepubliken Kina.

Anf. 104 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag har fått en liten föraning om svaret i och med att statsministern var här på frågestunden. Då kunde han själv beskriva något av det som han gjorde.

Jag behöver inte stå här i kammaren och förklara för vare sig utrikesministern eller herr talmannen vikten av Kina och den växande betydelse som Kina har. Det är lätt att glömma bort. Men man kan titta på detta med lite perspektiv. Vi har sett en enorm utveckling i Asien, och det är framför allt Kina som står för den. Det går nog inte att underskatta betydelsen av Kina och den globala maktförskjutning som nu pågår i och med att den ekonomiska utvecklingen har gått så fort. Även om tillväxten nu stannar upp något ligger man i Kina på nivåer som vi här i Europa bara skulle kunna drömma om just nu.

Under förra året, om det var i månadsskiftet oktober/november, gick Kina om USA som världens största ekonomi. USA har varit det sedan 1872. Det ger lite perspektiv på vad som faktiskt händer just nu. Under det här året är bedömningen att Kina kommer att gå om EU som världens största ekonomi. Det är alltså inte bara nationellt utan gäller även Europeiska unionen.

Det finns självklart många saker att tala om. Inte ens en statsminister får många tillfällen att träffa Kinas president och Kinas premiärminister. Då gäller det naturligtvis att ta tillfället i akt och ta upp alla de frågor som vi tycker är viktiga. Men mitt fokus – det var anledningen till att jag ställde interpellationen – handlar om att vi precis som när det gäller andra länder, även om Kina är mycket större, har synpunkter. Vi har synpunkter när det gäller att det kinesiska systemet inte fungerar så bra som det skulle kunna göra.

Det gäller framför allt bristerna i demokratin och bristen på respekt för mänskliga rättigheter. Det finns politiska fångar. Det är mycket dåligt med frihet på nätet. Dödsstraffet finns kvar. Man kan räkna upp många brister.

Jag hoppas naturligtvis att statsministern var tydlig. Men hur tydlig var statsministern i sina kontakter? Jag behöver inte veta specifika frågor, men jag skulle vilja ha det lite mer detaljerat än allmänt om mänskliga rättigheter. Kan utrikesministern utveckla det något? Det är, som sagt, få tillfällen man får att träffa ledarna i Kina, som är en betydelsefull del av världen.

Anf. 105 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Nu var jag inte med, men det som jag fått veta av statsministern och redovisningen av besöket är att statsministern först och främst tog upp frågor om mänskliga rättigheter. Det sker konsekvent, dessutom, i samtal mellan svenska och kinesiska regeringsföreträdare. Vi har ett långvarigt samarbete på flera områden. Raoul Wallenberg-institutet är ett exempel på det. Och centrumet vid ambassaden, som jobbar med mänskliga rättigheter, är ett exempel på det.

Man lämnade över en lista med särskilt angelägna fall. Det är samma lista som EU tidigare har lämnat över till den kinesiska regeringen.

Statsministern har tagit upp några särskilt angelägna fall. Jag kan inte gå in på det av hänsyn till berörda personer. Sedan tog man upp dödsstraffet, yttrandefrihet, frihet på nätet, situationen för MR-försvare och jämställdhet.

Det här var definitivt en del av hans samtal och hans dialog med kinesiska företrädare.

Anf. 106 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för de förtydligandena! Det som statsministern sa väldigt kort i frågestunden var att Sverige vill ha ett bra samarbete med Kina och att frågor om dödsstraff lyftes. Han lyfte upp situationen med de kvinnor som hade fängslats i anslutning till den internationella kvinnodagen.

Det är bra om det finns en rutin för hur det här ska gå till. Samtidigt får det naturligtvis inte gå slentrian i det. Ska vi vara – vi har haft en debatt tidigare i dag om det – den tydliga röst för mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet som vi är överens om får man inte ha olika måttstockar, oavsett om det är små eller stora länder. Det är kanske lätt att tycka att något är så viktigt att det inte går. Som utrikesministern själv har sagt måste det få kosta. Då gäller det att hitta balansen, att mäta med samma måttstock, att komma med klara och tydliga besked och att göra det på ett sätt så att man fortfarande har kanalen öppen. Därför tycker jag att det var viktigt att lyfta den här frågan.

Vi får inte glömma detta i våra försök och vår önskan att ha ett gott samarbete med en extremt snabbt växande ekonomi som innebär stora möjligheter för svenska företag. Eftersom Sverige är ett litet exportberoende land är det viktigt för oss. Samtidigt ska vi kunna sända signaler och vara väldigt tydliga med vad vi inte har samma uppfattning om. Självklart måste det när det gäller enskilda fall ibland ske i stängda rum. Men vi ska helt enkelt vara tydliga med att sända budskap om vad vi inte gillar. Det måste också gälla ett så stort land som Kina.

Anf. 107 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan bara hålla med. Äntligen får vi hålla med varandra helt och hållet! Jag kan bara nämna ytterligare en detalj som är viktig. Sverige är ett av de fåtal länder i världen som publicerar offentliga MR-rapporter, alltså rapporter om mänskliga rättigheter. Dem tänker vi göra årliga hädanefter. Regeringens rapport om mänskliga rättigheter i Kina är ytterligare ett exempel på hur Sverige utgör en tydlig röst till stöd för de mänskliga rättigheterna.

Det här är en konstant utmaning, tror jag, för varje regering runt om i världen. Hur balanserar man intressena? Det handlar om att upprätthålla en dialog, och man vill förstås ha handelsförbindelser. Vi har sett det i Saudi, som ett exempel, och vi ser det när det gäller Kina. Samtidigt ska vi förmå framföra nödvändig kritik och vår ståndpunkt.

I de flesta fall lyckas man eftersom man just måste ha den här ömsesidiga respekten. Det är det utrikespolitiken och diplomatin går ut på. Ibland knakar det. Ibland måste man demonstrera eller använda alla instrument. Men för det mesta återkommer vi ändå till att vi upprätthåller de bilaterala kontakterna och kan ha en uppriktig och respektfull dialog. Det anser jag att vi har också med Kina. Och vi ska vara mycket tydliga när det gäller brott mot mänskliga rättigheter och demokrati.

Anf. 108 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att få klarhet i vilka punkter som statsministern tog upp. Det vore naturligtvis också väldigt intressant att få höra hur motparten svarade eller reagerade och vilken återkoppling man fick. Jag försöker fråga utrikesministern om det finns någonting att säga om det.

Sedan vill jag självklart också höra vad som framfördes kring det som inte minst är väldigt viktigt för oss, där vi i alla fall för det mesta har en gemensam syn. Det handlar om vikten av klimat och miljö.

Kina växer så att det knakar. Vi har en växande medelklass. Det är fantastiskt att det är så många som får del av den ekonomiska uppgången. Det är många som får det väldigt mycket bättre. Men det innebär också att trycket på miljön ökar i samma höga tempo som den ekonomiska utvecklingen.

Det handlar om att hitta ett sätt att bryta trenden när det gäller ökade koldioxidutsläpp, ökad påfrestning på miljön och ökad användning av fossila bränslen samtidigt som man kan fortsätta att ha en ekonomisk tillväxt. Det är en utmaning i sig, som naturligtvis är en del av vårt gemensamma ansvar.

Avslutningsvis har jag två frågor: Vad fick vi för reaktioner? Fick vi någon reaktion på de krav som jag hoppas att vi framställde när det gäller att försöka hålla tvågradersmålet och därmed också bryta trenden när det gäller de ökade koldioxidutsläppen?

Anf. 109 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är egentligen bara statsministern som kan säga exakt hur motreaktionerna var eller om man kan ge några interiörer från den här typen av samtal. Vi brukar inte återge exakt vad våra bilaterala samtal av det slaget innehåller. Det skulle anses vara ett brott mot diplomatin. Jag bedömde – och det är vad jag har hört – att villigheten att lyssna på varandra fanns. Det skedde med ömsesidig respekt, och de tog emot våra budskap.

Just nu står Kina för 25 procent av jordens koldioxidutsläpp. Det är klart att det är helt avgörande att Kina nu deltar i klimatsamtalen, särskilt inför COP 21-mötet i Paris. Det är någonting vi önskar, och det framfördes också här. Vi deltar även i olika miljöprojekt och miljöprogram för att se till att Kina är med på banan och att vi kan ha denna dialog också om miljö- och klimatfrågorna.

Dessutom jobbar vi med företagens sociala ansvar, CSR, i Kina. Där har vi ett speciellt arbete som pågår också på ambassaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:462 om att kalla Kina diktatur

Anf. 110 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Robert Hannah har frågat statsministern om det skadar Sveriges förtroende som humanitär stormakt när statsministern inte vill kalla Kina diktatur samt om statsministern anser att detta skadar Sveriges förmåga att arbeta med demokratifrämjande insatser. Interpellationen har överlämnats till mig.

Det är viktigt att kunna föra en öppen dialog med andra länder om såväl frågor där vi har gemensamma intressen som frågor där våra åsikter skiljer sig åt, vilket kan vara fallet vad gäller synen på mänskliga rättigheter. Genom en sådan dialog kan både förtroendet för Sverige som givare av humanitärt bistånd och förutsättningarna för Sverige att arbeta med demokratifrämjande insatser i andra länder bibehållas och stärkas.

Positiva förändringar kan dessutom åstadkommas genom en rak och respektfull dialog där vi kan lyfta fram de positiva erfarenheter vi har i Sverige av hur demokrati, yttrandefrihet och organisationsfrihet har bidragit och fortsätter att bidra till vårt lands utveckling. Denna ansats tillämpades också i statsministerns samtal med den kinesiska premiärministern och presidenten i mars i år, då han bland annat diskuterade situationen för mänskliga rättigheter i Kina.

Som jag nyss har sagt besökte statsministern också Raoul Wallenberg-institutet, som bland annat arbetar med universitetsutbildning i mänskliga rättigheter och stöd till åklagarämbetet. Institutet har stötts av Sida i över tio år.

Anf. 111 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Det är för mig märkligt hur inkonsekvent Stefan Löfvens regering är. I den ena stunden väljer man att slå sig för bröstet och fatta snabba, kontroversiella och ogenomtänkta beslut med motiveringen att det är så regeringen och Sverige i egenskap av en humanitär stormakt ska regera och agera. I den andra stunden väljer statsministern att förneka det faktum att världens största diktatur är en diktatur – något som är alldeles uppenbart för vem som helst. Till och med när man går i lågstadiet i den svenska skolan får man lära sig att Kina är en diktatur.

Jag tycker också att det är märkligt, herr talman, att Stefan Löfven märkbart vacklar. Han säger i en intervju i Sveriges Radio den 27 mars att Kina är en enpartistat utan val. Men samtidigt bestämmer man att regeringen inte vill klistra på etiketten diktatur.

Om man slår upp ordet diktatur i Nationalencyklopedin får man denna definition: en styrelseform där all statsmakt är koncentrerad till en viss

person eller en viss grupp. Hävdar utrikesministern att detta inte stämmer in på definitionen av vad Kina är? Att dra skiljelinjen mellan enpartistater och flerpartistater, som statsministern vill göra i egenskap av regeringens främsta representant, tycker jag är djupt problematiskt. Det faktum att en stat har fler partier än ett betyder inte att det nödvändigtvis är en demokrati. Ryssland, till exempel, är en flerpartistat. Anser Stefan Löfven grundat på det att Ryssland är en demokrati?

Både Kina och Ryssland begår fruktansvärda brott mot mänskligheten varje dag, i princip. Det är brott som inte hör hemma i det demokratiska samhället och som demokratiska stater aldrig skulle acceptera, särskilt inte de humanitära stormakterna. Jag är stolt över att både regeringen och oppositionen anser att det är helt rätt att Sverige ska vara en sådan.

Följande går till exempel att läsa i UD:s egen rapport om Kina, som utrikesministern hänvisade till i föregående debatt: Den kinesiska författningen garanterar allmän åsikts-, yttrande-, tryck-, förenings-, mötes-, demonstrations- och religionsfrihet, men i praktiken är alla dessa friheter inskränkta. De här rättigheterna finns inte. Det är också en definition av vad en diktatur är: Man har inga rättigheter.

Jag tycker att det är viktigt att vi inte glömmer bort de kinesiska medborgarna i det här avseendet, för det är de som är viktigast. Det är primärt de som blir lidande när humanitära stormakter inte ställer sig på deras sida. Det finns en förväntan på att stater som Sverige ska göra det. Det är inte solidariskt av den socialdemokratiska regeringen, som alltid slår sig för bröstet och talar om solidaritet, att förneka de kinesiska medborgarna det faktum att de är offer för en diktatur. De är fast i en diktatur, och inte i en demokrati där de kan välja sina folkvalda – folkvalda som jag och andra som sitter i det här rummet.

Även jag som liberal kan uppskatta vissa socialdemokraters mod och karaktär. En av dem som jag uppskattar mycket är Olof Palme. Han visade mod och karaktär när han bestämt hävdade att man ska kalla saker för vad de är. Det är karaktärsvagt och förvånansvärt för mig att Stefan Löfven väljer en helt annan linje än Olof Palme gjorde när han vägrar att kalla Kina diktatur och bestämt hävdar att etiketter inte är viktiga.

Herr talman! Jag anser att etiketter är otroligt viktiga för tydliggöranden. Därför vill jag upprepa min fråga till utrikesministern och få ett tydliggörande: Skadar det inte Sveriges förtroende som humanitär stormakt när statsministern vägrar kalla världens största diktatur vid dess rätta namn? Är det inte viktigt att man kallar saker för vad de faktiskt är?

Anf. 112 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att vi går tillbaka till det som Robert Hannah sa själv nyss: Vad gör vi när det gäller de kinesiska medborgarna? Vad är det som är viktigast här?

Först och främst: När det gäller Kina har vi ingen vapenexport. Det finns ett EU-embargo, och Sverige är ett av de länder som tydligast står upp för det. Statsministern tog upp MR-frågor under besöket. Det sker konsekvent i de samtal som vi har mellan regeringen och kinesiska

regeringsföreträdare. Vi har ett långvarigt samarbete på dessa områden. Vi använder ambassaden för sådana här samtal och dialoger. Statsministern träffade också företrädare för både Raoul Wallenberg-institutet och Rädda Barnen.

Det lämnades över en lista med MR-fall. Som jag sa är det samma lista som EU tidigare har använt och lämnat över till den kinesiska regeringen. Enskilda fall nämndes också. Dödsstraffet, yttrandefriheten, friheten på nätet, situationen för MR-försvarare och jämställdheten togs upp i samtalet.

Frågan om jämställdhet och kvinnors rättigheter är en prioriterad fråga. Den togs också upp i statsministerns möten. I sammanhanget berördes situationen för de kvinnor som arresterades i samband med den internationella kvinnodagen den 8 mars.

Detta är det viktigaste, plus detta att vi årligen tänker publicera MR-rapporter och göra dem offentliga. Den som handlar om Kina är förstås otroligt viktig.

Det är detta som räknas. Det här är en fråga till statsministern, och det är förstås han som också borde svara på frågorna om hur han exakt vill lägga orden. Han har svarat på frågan, och han har sagt att Kina är en enpartistat som saknar fria val och att politisk opposition inte är tillåten. Han har beskrivit hur han ämnar försvara demokrati och mänskliga rättigheter och hur vi gör det i praktiken. Sätt de kinesiska medborgarna i centrum!

Anf. 113 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Jag tycker att det är jätteviktigt att fråga sig själv varför vi arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter. Varför vill vi främja de kinesiska medborgarnas rättigheter?

Det handlar i grund och botten om solidaritet, vilket är det främsta kort som jag under hela min uppväxt har hört från Socialdemokraternas sida när jag har tittat på tv och när jag har suttit i debatter. Solidaritet ska sättas i främsta rummet.

Jag är egentligen stolt över hur den svenska regeringen och den svenska staten arbetar med solidaritet med de kinesiska medborgarna. UD gör ett fantastiskt jobb, och många MR-organisationer gör ett fantastiskt jobb. Jag har själv arbetat i en MR-organisation innan jag blev riksdagsledamot, och jag tycker att Sverige är ett fantastiskt land i dessa avseenden.

Jag måste dock ställa mig frågande när det ändå blir så att den absolut främsta företrädaren för det svenska folket och den svenska staten inte vågar säga det som till exempel Hillevi Larsson sa när vi talade om diktaturer i Mellanösterndebatten för 20 minuter sedan. Hon kan använda ordet ”diktatur”, och anställda på UD kan i samtal använda ordet ”diktatur”. Alla utom Sveriges främsta företrädare kan använda ord som benämner saker som det de faktiskt är. Olof Palme gjorde också det, varför jag anser att han hade väldigt mycket mod och karaktär.

Jag ska förklara varför jag tycker att etiketter är viktiga. Etiketter är viktiga för tydlighetens skull. Med Stefan Löfvens argumentation bör vi

även sluta kalla Sverige en liberal demokrati eller en humanitär stormakt, för det är också etiketter – eller hur? Sverige är liksom Ryssland en flerpartistat, vilket är den etikett Stefan Löfven väljer att använda för Kina.

Anser Stefan Löfven då också att både Sverige och Ryssland är demokratier, att man har samma måttstock och är lika duktig när det kommer till människors rättigheter? Jag har svårt att se att någon skulle hålla med om det. Etiketter är viktiga för att vi ska förstå vad saker och ting faktiskt är. Ska vi i svenska skolan börja prata om Kina som en enpartistat och lära våra ungdomar att det är helt fantastiskt i Kina, för det är en enpartistat?

Sanningen är ju att det är en diktatur, och vi måste berätta för våra ungdomar att det är en diktatur. Det kräver att vår främsta företrädare också tar sitt ansvar och kallar saker det de är – precis som Olof Palme gjorde. Det är ett ansvar jag anser att humanitära stormakter har, och det är ett ansvar jag anser att Sveriges främsta företrädare inte tar.

Därför undrar jag: Är det så att Stefan Löfven inte är intresserad av att följa Olof Palmes i mina ögon mycket goda exempel att kalla saker det de faktiskt är? Är detta linjen, att man inte längre ska kalla saker det de är?

Anf. 114 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Mitt intryck är inte att statsminister Stefan Löfven är rädd för någonting, Robert Hannah. Jag tror i stället att han använder sig av den rätt man har att i utrikespolitiska frågor och i diplomatin ha ett nyanserat språkbruk, både för att vara tydlig och för att kunna åstadkomma förändring. Man måste alltid bedöma och välja.

Risken på den andra kanten är att man hamnar i en ständig diskussion. Ska vi kalla oss själva en humanitär stormakt? Vad är en stormakt? Till slut blir vi fångade i en diskussion som bara handlar om ett enda ord. Jag tyckte att det var rimligt här, eftersom jag tycker att det bara är statsministern själv som ska svara för sitt språkbruk i det här fallet och för hur diskussionerna gick när han var i Kina.

Jag tycker dock att vi ska sätta de kinesiska medborgarna i centrum. Jag tycker också att det är vad man gör, alltså hur man faktiskt agerar för demokrati och mänskliga rättigheter, som är det allra viktigaste. Där har jag redogjort för en lång lista på vad Sverige gör och på vad statsministern själv förde fram i form av kritik och i form av försvar för demokrati och mänskliga rättigheter.

Anf. 115 ROBERT HANNAH (FP):

Fru talman! Det är viktigt och bra att utrikesministern avslutar med att säga att det är hur man faktiskt agerar för demokrati och mänskliga rättigheter som räknas. Jag håller med, och jag tycker att Sverige gör ett bra jobb – med ett undantag, nämligen statsministern.

Den absolut viktigaste personen för att sätta agendan och standarden för mänskliga rättigheter väljer att ducka för världens största diktatur. Duckar vi för Kina kommer vi också att ducka för andra diktaturer. Kina

är världsledande som diktatur; det är den största diktaturen i världen. Som jag redan nämnt har man inte åsiktsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, föreningsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet eller religionsfrihet. Allt saknas.

Att i det läget visa solidaritet med de kinesiska medborgarna och säga vad landet faktiskt är, nämligen en diktatur, tycker jag är det minsta man kan begära ur ett solidaritetsperspektiv – särskilt när vi i Sverige investerar så mycket pengar, tid och tankar i att försöka hjälpa den kinesiska befolkningen när det kommer till mänskliga rättigheter. När det kommer till det absolut viktigaste, den främsta företrädaren, väljer man att ducka, backa tillbaka och gömma sig. Jag tycker att det är beklagligt.

Jag önskar att regeringen kan följa det som egentligen är utrikesministerns egen väg. Jag var stolt när utrikesministern kallade Saudiarabien en diktatur, för det är faktiskt vad det är. Jag var stolt när man valde att inte fortsätta det militära samarbetet, för det visade att man stod upp för de värderingar man kämpar för.

När vi i skolorna i Sverige lär våra ungdomar och barn om demokrati och mänskliga rättigheter använder vi samma måttstock. Alla mäts efter samma måttstock. Oavsett om du är kinesisk eller svensk medborgare ska du ha alla de rättigheter vi talar om. Då krävs det också att vår främsta ledare – vår folkvalda ledare – faktiskt ställer sig bakom den måttstock alla människor i världen mäts efter.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:512 om förnekandet av folkmordet seyfo

Anf. 116 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Robert Hannah har frågat mig varför jag bryter statsministerns löfte från mars 2014 om att erkänna folkmordet seyfo, varför händelserna under folkmordet seyfo är att betrakta som ”tragiska skeenden” och inte som folkmord, vilka resurser och referenser jag använder mig av i den initierade undersökningen samt när jag kommer att redovisa resultatet av undersökningen och mitt ställningstagande i frågan. Frågorna är nära förbundna med varandra, och jag väljer därför att besvara dem i ett sammanhang.

Den 24 april 2015 har blivit den symboliska hundraårsdagen av de omfattande övergrepp som under tiden för det första världskriget skedde mot den armeniska folkgruppen och andra minoriteter i det sönderfallande Osmanska riket. Ett ofattbart stort antal människor mördades, deporterades eller tvingades på flykt från sina hem. En betydande del av det Osmanska rikets kristna befolkning gick förlorad. Trovärdiga uppgifter talar om så många som 1 ½ miljon dödsoffer.

Det är viktigt att vi minns ett av de absolut mörkaste kapitlen i vår europeiska historia och visar respekt för alla dem som föll offer för dessa

omfattande övergrepp. Det var angeläget för regeringen att delta i högtidlighållandet av minnesdagen för offren. Vi har gjort det både genom vår ambassadör i Armenien, som deltog vid minnesceremonier i huvudstaden Jerevan, och genom att regeringen var representerad vid den ekumeniska gudstjänst som anordnades i Storkyrkan den 24 april till åminnelse av offren och för ökad förståelse.

År 2010 gav riksdagen regeringen till känna sin mening att Sverige ska erkänna de omfattande övergrepp som inleddes 1915 som folkmord. Ärendet avslutades genom att dåvarande regeringen lade tillkännagivandet till handlingarna i juli 2013.

Frågor om hur en regering bör förhålla sig till och benämna massövergrepp långt bak i tiden innehåller flera – inte sällan komplicerade – folkrättsliga, konstitutionella, straffrättsliga och politiska aspekter. Det är därför regeringen i samarbete med externa experter nu genomför en översyn av hur vi benämner och förhåller oss till historiska massövergrepp. Det är för tidigt att säga vilka arbetssätt eller källor den kommer att använda sig av, och det är viktigt att regeringen inte föregriper denna översyn.

Det är väsentligt att omfattande och smärtsamma övergrepp hanteras ansvarsfullt och på ett sätt som främjar försoning och en positiv utveckling i regionen. Det är också en mycket viktig uppgift för olika aktörer i världssamfundet att verka för att förhindra att liknande massövergrepp sker igen. Med erfarenheterna och kunskapen från tidigare massövergrepp – däribland de som skedde i det sönderfallande Osmanska riket – har ett flertal mekanismer vuxit fram i det internationella samfundet för att förhindra sådana.

Genomlysning och bearbetning av tidigare övergrepp är centrala i denna uppgift. För detta behövs en levande debatt, öppen för internationell forskning och utan censur. Det är en inställning som vi delar med de allra flesta länder. Sverige har också en särskild myndighet, Forum för levande historia, som genom att upplysa om olika övergrepp i historien hjälper till att förhindra att sådant sker igen.

Anf. 117 ROBERT HANNAH (FP):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka utrikesminister Margot Wallström för hennes svar.

Som riksdagsledamot, liberal och svensk-assyrier gläds jag åt att utrikesministern inte längre väljer att kalla folkmordet 1915 ”tragiska skeenden”. Det är nämligen tragiskt att göra det. I stället beskriver hon, helt korrekt, vad handlingarna faktiskt var: omfattande övergrepp mot folkgrupperna armenier, assyrier/syrianer och pontinska greker i Osmanska riket. Det var inget annat än omfattande massövergrepp; det är det rätta begreppet att använda om man nu inte ska säga folkmord.

Utrikesministern beskriver också det som hände under folkmordet korrekt. Ett ofattbart stort antal människor mördades, deporterades eller tvingades på flykt från sina hem. Min egen släkt hade faktiskt tur under de här vidriga massövergreppen – de tvingades enbart lämna sina historiska

hemvister i Hakkariprovinsen. De har aldrig kunnat återvända, utrikesministern.

Än i dag är det enligt turkisk lag brottsligt att hävda att det som hände min släkt och minst en och en halv miljon andra människor var folkmord. Det finns ingen försoning utan ett faktiskt erkännande, så tack, utrikesministern, för detta erkännande av de omfattande massövergreppen mot det Osmanska rikets kristna folk!

Men, fru talman, jag är långt ifrån nöjd. Folkmord är faktiskt en medveten och systematisk förstörelse av en etnisk, religiös eller nationell grupp. Margot Wallström nämner de vidriga brott som begicks mot de kristna men inte vilken stat som begick brotten.

För mig, fru talman, är det uppenbart att regeringen tillåter Turkiet att diktera svensk utrikespolitik. Dessutom bryter Stefan Löfven ett löfte som han gav på heder och samvete före valet, att om han blev statsminister skulle han erkänna det här folkmordet och göra ett tillkännagivande.

Utrikesministern har i stället för att hålla statsministerns löfte initierat en undersökning i frågan, men inga fler efterforskningar behövs längre. Vad som behövs är mod, modet att stå upp mot den turkiska statens fascistiska förnekande av folkmordet 1915. Den internationella föreningen för folkmordsforskare, IAGS, är en oberoende, världsledande, tvärvetenskaplig och stark auktoritet inom området folkmordsforskning. Man har vid minst tre tillfällen fastslagit att Turkiet begick folkmord 1915. Det behövs inga fler efterforskningar. Det behövs mod, det behövs karaktär.

Mot bakgrund av den forskning som redan finns vill jag därför fråga utrikesministern: Skulle regeringen någonsin våga hävda att Förintelsen inte har skett? Önskar utrikesministern, som hon skriver om folkmordet 1915 i sitt svar, en öppen och levande debatt om huruvida Förintelsen skedde? Det hade varit helt galet! Skulle vi tillåta att Tyskland förbjuder andra att kalla Förintelsen för ett folkmord? Skulle vi kunna stå här i dag och säga att det faktiskt skulle tillåtas att Tyskland skulle agera på det här sättet? Jag tror inte det. Därför ska vi inte heller tillåta Turkiet att agera på det sättet.

Att jag inte ens kan gå till mina historiska hemvister och säga att här begick man ett folkmord är en skam. Här ska Sverige faktiskt stå upp för mänskligheten. Jag är rädd att känsligheten i den här frågan gör att den kommer att dras i långbänk av regeringen. Stefan Löfven har redan begått ett löftesbrott i frågan.

Fru talman! Det minsta utrikesministern kan göra, anser jag, är att redovisa en tidsplan för detta arbete och öppet redovisa vilka som kommer att delta. Mina ursprungliga frågor till utrikesministern kvarstår, och jag vill gärna ha svar på dem.

Min första fråga är: Varför har regeringen brutit mot det löfte som statsministern på heder och samvete gav i mars 2014?

Min andra fråga är: När kommer resultaten av vad jag anser är en onödig undersökning att redovisas, ett klart datum?

Anf. 118 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Först och främst kan jag inte komplettera vad Robert Hannah redan har beskrivit. Skildringar av vad som hände och både dåtida rapporter, till exempel från svenska ambassaden i Konstantinopel, och nutida forskning visar på att det var ett helt ofattbart antal människor som mördades, deporterades eller tvingades på flykt från sina hem. Det var en betydande del av det osmanska rikets kristna befolkning som dödades.

Det är oerhört viktigt att vi minns och lär oss av de här mörka kapitlen. Som jag sa förut växte ett flertal av de mekanismer till skydd för mänskliga rättigheter som utvecklades under 1900-talet fram ur erfarenheten av den här typen av massövergrepp. Kunskap om vad som hänt hjälper förhoppningsvis till att förhindra att sådana övergrepp sker igen.

Det är därför att vi tycker att den här frågan är viktig och innehåller komplicerade aspekter av olika slag som vi vill genomföra översynen. Kom ihåg att den förra regeringen lade tillkännagivandena till handlingarna i juli 2013!

Översynens uppdrag är att på principiell nivå undersöka rättsliga, historiska och andra aspekter på förhållningssätt och benämningar i anslutning till historiska massövergrepp. Det har att göra med att vi i dag har en modern konvention som hanterar det här, men den hanterar inte historiska händelser på samma sätt.

Översynen kommer att genomföras av oberoende experter. Det kommer alltså att bli en expertutredning. Jag tänker inte föregripa arbetet och uttala mig om exakt hur de ska jobba, men det är självklart att de ska ta del av internationell forskning. Översynen väntas bli färdig detta år. Jag tänker inte dra detta i långbänk på något sätt, utan jag vill att den ska bli färdig under året.

Det man önskar är förstås att det här ska kunna bidra också till försoning och till historisk upprättelse. Det behövs trots allt en levande debatt om den typ av frågor som hör ihop med detta, kanske inte om händelserna som sådana – de är väldokumenterade – men om vilka slutsatser vi ska dra också internationellt när det gäller ansvarsutkrävande och så vidare. Går det att hitta en väg framåt? Både en inhemsk bearbetning av historien, som främjar en positiv utveckling, och en normalisering av relationerna mellan Turkiet och Armenien är vad man skulle vilja se på lång sikt. Tyvärr strandade den process som inleddes för ett antal år sedan. Vår önskan är att verka för en normalisering mellan länderna.

Vi gör en översyn och ska se till att den kan bli färdig före slutet av året.

Anf. 119 ROBERT HANNAH (FP):

Fru talman! Det är bra att utrikesministern meddelar att översynen kommer att genomföras och bli klar i år. Jag tackar utrikesministern för det förtydligandet.

Det är viktig att förstå hur folkmordskonventionen kom till. Grundaren, ursprungspersonen, av konventionen heter Raphael Lemkin. Han var en polskjudisk forskare inom rättsvetenskap. Anledningen till att

han kom med förslaget om "the crime of barbarity" var det som han hade sett och hört under det armeniska folk mordet 1915. Det handlade också om vad han såg av överlevarna av folk mordet under Simelemassakern 1933. Det var först då han skrev rapporten. Hade inte folk mordet skett hade inte Rafael Lemkin skrivit rapporten *Crime of Barbarity*. Det var grunden till det hela.

Det som är viktigt att förstå inom folk mordsforskning är att det absolut sista steget i ett lyckat folk mord är förnekelsen. Och nu har Turkiet förnekat det här folk mordet under 100 års tid. Till skillnad från Förintelsen är folk mordet 1915 ett genomfört och lyckat folk mord där landet som genomförde det inte har fått ta konsekvenserna av det och inte fått ge upprättelse.

Jag som barn till överlevare kan fortfarande i dag inte åka till mina hemtrakter och säga att detta har skett.

Jag tycker generellt sett inte, fru talman, att svenska staten eller andra stater ska gå in och definiera vad som hänt i historien. Men om förövarstaten förnekar att det har skett och gör allt i sin makt för att pressa till exempel utrikesminister Margot Wallström, om hon skulle erkänna att det var ett folk mord som i fallet med Österrike och Tyskland som nu har erkänt folk mord, då finns det ett ansvar för humanitära stormakter att ta ett steg tillbaka och fundera: Vilken sida står vi på? Jo, mänsklighetens. Vartenda folk mord som sker i historien är brott mot hela mänskligheten. Det är inte ett brott mot bara de grupper som blir utsatta. Det är inte bara de som har blivit mördade som är offer. Även människor som inte fått upprättelse, som fortfarande lever med förnekelsen, är offer, för de kan inte återvända till sina hemtrakter. De har inte fått någon ursäkt. Försoning kräver en ursäkt och ett erkännande. Det är i grunden det som saknas här.

Generellt sett tycker jag inte att den svenska regeringen eller andra stormakter ska gå ut och tala om vad som har hänt i historien. Men förnekar förövarna sitt brott och vi tillåter dem att förneka det, då är det ett genomfört och lyckat folk mord. Det är grunden till hela min inställning i frågan.

Det är bra att det görs en översyn och att det kommer att levereras något under det här året. Samtidigt tycker jag att det är onödigt med tanke på all forskning som redan finns och med tanke på att IAGS, de absolut mest insatta och duktigaste personerna inom området, vid tre tillfällen uttryckligen sagt att det här var ett folk mord.

Vid de gamla kammarsalarna finns det en staty av Hjalmar Branting. Visserligen var han oppositionsledare och socialdemokratisk ledare 1917, men redan då informerade han om och använde för vad som i dag anses vara ett folk mord samma typ av benämning.

Jag tycker att det är tråkigt att vi genom Turkiets agerande under hundra års tid har pressats tillbaka till en situation där dagens statsminister inte vågar erkänna det som faktiskt hänt.

Det är viktigt att vi tar ett steg tillbaka och funderar på varför det är intressant i detta läge. Varför är Armenien och alla svensk-assyrier så upprörda? Jo, för förnekas det så är det fullbordat. Är det fullbordat kan

det aldrig ske försoning. Försoningen är otroligt viktig men kommer aldrig att ske.

Här har Sverige en roll att spela som humanitär stormakt. Jag har stora förhoppningar på utrikesministern att hon kommer att agera i dessa frågor.

Anf. 120 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Låt mig först uttrycka stark sympati för din släkt och familj, Robert Hannah, och för vad du som barn till överlevare berättar och beskriver.

Jag hade förmånen att vara med på invigningen av seyfostatyn i Botkyrka, och det gjorde ett starkt intryck på mig. Det var en minnesvärd ceremoni. Genom den och genom att ta mig tid att läsa in mig på allt som förekom och alla massövergrepp som skedde fick jag inblick i hur det ställde människor mot varandra på ett förödande och fruktansvärt sätt.

Jag är den förste men garanterat inte den siste att beklaga att denna typ av massövergrepp säkert kommer att ske även i fortsättningen.

Jag blev djupt tagen av de berättelser jag tog del av på plats och som jag läste in mig på. Människor fick utstå ett oerhört lidande. Det var stora tragedier. Människor förflyttades från hem, och de nekades att använda ordet folkmord.

Vi måste gå till botten med dessa massövergrepp och skapa förutsättningar för försoning. Det tycker jag att regeringen gör. Efter sju månader i regeringsställning tar man sitt ansvar och försöker respektfullt gå till botten med frågan med fokus på att nå försoning, insikt och framför allt kunskap. I slutändan kan kanske den förlåtelse uppnås som behövs i framtiden för att armenier och turkar ska kunna komma överens i stället för att ha en evig strid i frågan. Kanske kan de mötas på halva vägen och bygga en bro som förenar i stället för att riva isär.

När riksdagen gjorde tillkännagivandet 2010 eller 2011 – jag kommer inte ihåg exakt, men jag tror att jag var riksdagsledamot då – gick två folkpartister över till den rödgröna sidan så att riksdagen kunde ge regeringen i uppdrag att göra detta. Det gick fyra år, och sedan lade den förra regeringen tillkännagivandet i runda arkivet.

För denna regering tog det sju månader. Man har valt att påbörja en översyn med en oberoende expertgrupp för att skapa de bästa förutsättningarna för att komma vidare. Man vill i och med det också visa alla de barn till överlevare som finns i Sverige i dag att regeringen tar denna fråga på yttersta allvar. Det gäller att göra detta med respekt för alla inblandade parter. Det gäller att göra det på ett sådant sätt att försoning kan skapas.

Robert Hannah! Var var din regering? Varför valde de att lägga frågan i runda arkivet? Varför gjorde de inget åt ärendet under fyra års tid?

Jag måste ge utrikesministern rätt i att detta ska göras med respekt. Denna regering har valt en väg. Vad gjorde din regering?

Anf. 121 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar för en debatt som är otroligt viktig, inte minst för att vi har överlevare och stora grupper i Sverige som har ett stort engagemang och för vilka detta är mer än viktigt.

Därför vill vi visa att vi tar detta på allvar. Vi vill tränga djupare i det och låta en utredning vägleda oss. Den får hjälpa oss att undersöka rättsliga, historiska och andra aspekter på förhållningssätt och benämningar i anslutning till historiska massövergrepp. Detta visar att vi tar det på allvar, och jag tänker som sagt inte dra det i långbänk utan ska försöka få fram resultatet så fort som möjligt.

Jag vill verkligen att det ska beskrivas för vad det är, och det är av respekt för att detta har så många olika bottenar. Låt oss då försöka få en så saklig och klok debatt om det som det över huvud taget är möjligt. Jag ifrågasätter ingenting av det som Robert Hannah så värtaligt beskriver. Jag tänker inte ta ifrån honom någonting av det på något sätt.

Avslutningsvis är jag lite rörd över att det är Hjalmar Branting och Olof Palme som Robert Hannah citerar i denna debatt. Det kan väl vi låta oss vägledas av också.

Anf. 122 ROBERT HANNAH (FP):

Fru talman! Det har varit en givande debatt. Det gläder mig att jag för första gången har fått riktiga och konkreta svar från det statsråd som jag har debatterat med.

Jag är människorättsjurist. Jag blev politiker för att jag vill arbeta för människors rättigheter och för att alla ska kunna ha samma måttstock i livet, oavsett om det gäller att bekämpa hederskultur eller andra former av förtryck.

Jag är glad och stolt över att vi har en regering som anser att Sverige är en humanitär stormakt och ska mätas efter den måttstocken. Det är med denna måttstock jag som oppositionspolitiker tänker mäta regeringen och särskilt då utrikesministern i utrikesfrågor.

För mig är det oväsentligt vad andra regeringar och riksdagar har gjort. Jag är människorättsjurist och kommer alltid att stå på mänsklighetens sida. Hade det varit en omröstning i dag hade jag också röstat för ett erkännande. Jag har ett historiskt ansvar med tanke på min bakgrund.

Fru talman! Rent generellt anser jag att utrikesministern och regeringen måste fundera på hur vi får Turkiet att ta ansvar i denna fråga? Jag önskar inte att Sveriges riksdag ska hålla på och erkänna alla möjliga brott mot mänskligheten som har begåtts – med undantag för när förövarlandet förnekar det som har hänt, förnekar överlevandes barn möjligheten att återvända till sina hem, inte ger tillbaka exproprierad mark och inte ber om den förlåtelse som krävs.

Jag är villig att förlåta och gå vidare, men det kräver ett erkännande och ett accepterande av det som har hänt i historien. Det krävs att man inte förnekar människors historia och mänskliga rättigheter.

Anf. 123 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag välkomnar Robert Hannahs interpellation.

Förhoppningsvis lär vi riksdagsledamöter oss en massa saker under våra år i riksdagen. För mig blev det ett ganska jobbigt uppvaknande när jag läste in mig på detta. Jag ska ärligt säga att det har tagit tid att lära mig och att förstå hur massövergreppen gick till, och det finns fortfarande mycket kvar att lära in.

De fruktansvärda massövergrepp som har skett över tid i Europa, Asien och Afrika ger perspektiv på tillvaron. De är dock lika fruktansvärda när de sker.

Låt mig av respekt för dem som bor i Sverige och är släkt med dem som blev utsatta, massdeporterade och dödade 1915 och åren därefter säga att jag känner stark sympati för det lidande som dessa människor utsattes för.

Jag beundrar ditt mod, Robert, och att du står upp för detta och tydligt deklarerar din position i denna fråga. Jag beundrar också att du är beredd att förlåta; det är stort av dig.

Jag tänker inte hugga till något mer, men jag konstaterar att den här regeringen tar frågan på stort allvar och att regeringen tog tag i den drygt sex månader efter att man tillträtt. Den förra regeringen gjorde inte det.

Jag tycker att detta visar att det finns en stark förståelse och insikt om de brott och massövergrepp som begicks.

Jag hoppas att vi snart får svaren. Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2014/15:437 och 538 om avskaffandet av fritidspeng

Anf. 124 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Helena Bouveng har frågat mig på vilket sätt jag menar att ett avskaffande av fritidspengen kommer att öka utsatta barns deltagande i fritidsaktiviteter.

Sofia Fölster har frågat mig vilka konkreta förändringar av fritidspengen jag avser att vidta och när i sådana fall det kommer att ske.

Vidare har Sofia Fölster frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att värna alla barns rätt till en aktiv fritid i det fall regeringen tar bort de resurser som är särskilt avsedda för detta samt varför regeringen valt att inte lyssna till bland annat Rädda Barnens och Barnombudsmannens kritik mot förslaget.

Mitt svar i dag avser både Helena Bouvengs och Sofia Fölsters interpellationer.

Regeringen anser att den utformning som fritidspengen har strider mot den enskildes självbestämmande, ansvar och integritet och riskerar att vara utpekande. Stödet borde i stället utformas så att barnet själv kan välja hur han eller hon ska spendera sin fritid.

Därför föreslog regeringen i sitt budgetförslag för 2015 att de medel som avsatts för fritidspengen i stället skulle användas för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldrarna 7–18 år.

Regeringen har i 2015 års vårproposition aviserat att regeringen i budgetpropositionen för 2016 kommer att föreslå att bestämmelserna om fritidspeng upphör att gälla från och med den 1 januari 2016 och att medlen i stället föreslås avsättas till att höja riksnormen för barn. Därmed får även pojkar och flickor i familjer med tillfälligt behov av försörjningsstöd en ekonomisk förstärkning och möjlighet att fritt välja fritidsaktiviteter.

Utöver rätten till försörjningsstöd finns dessutom en rätt till bistånd till livsföringen i övrigt, vilket innebär att socialnämnden kan ge bistånd till skäliga kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Möjlighet finns till exempel för den enskilde att ansöka om bistånd för att kunna betala en aktivitet i förskott.

Det är också angeläget att göra satsningar på andra områden i samhället som underlättar för flickor och pojkar att bedriva en aktiv fritid, och inte minst gäller det för barn i en ekonomiskt och socialt utsatt livssituation.

Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan. Utredaren har bland annat i uppdrag att ta fram förslag på hur den kommunala musik- och kulturskolan kan göras mer tillgänglig och jämlik.

Vidare har regeringen föreslagit att medlen till idrottsrörelsen höjs med 32 miljoner kronor från halvårsskiftet i år och med 64 miljoner kronor årligen från och med 2016 för att stärka förutsättningarna för nyanlända barn och ungdomar och vuxna att delta i idrottsaktiviteter.

Anf. 125 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var väntat men inte välkommet, kan man säga.

År 2009 kunde vi i Statistiska centralbyråns rapport om barns fritid läsa att barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer har otroligt begränsade möjligheter till en aktiv fritid, oavsett om det gäller idrott, musik, teater eller andra typer av organiserade fritidsaktiviteter.

Detta stämmer väl med den spaning Riksidrottsförbundet gjorde för inte så länge sedan, där man ser att de flesta barn och ungdomar som i dag idrottar har det ganska bra hemma. De flesta har två vuxna hemma och är oftast födda i Sverige.

Alliansen införde fritidspengen 2014 för att inga barn ska stå utanför den gemenskap som fritidsaktiviteter i form av idrott, fritidsliv och kultur kan innebära och för att ge alla barn en chans att ha en aktiv fritid – prova på att idrotta, spela ett instrument eller varför inte stå på scen – och likt andra barn kunna lära känna varandra efter skolan, utanför hemmets väggar, och vara en del av en gemenskap som barnet själv har valt.

Därför är det oerhört märkligt att statsrådet anser att fritidspengen inte leder till att det är just barnet som väljer.

Fru talman! Fritidspengen är inte bara viktig för utövandet av en fritidsaktivitet utan är kanske minst lika viktig som en dörröppnare för att komma in i det svenska samhället, gemenskap och delaktighet.

Barn från olika familjer och områden får en chans att regelbundet träffas i samband med barnens fritidsaktiviteter. Det är viktigt för barnen, men kanske minst lika viktigt för föräldrarna.

Många av oss kanske inte tänker på alla värdefulla samtal vi för när vi står där på läktaren eller väntar på att barnen ska bli färdiga med sin träning. Det är informella samtal och kontakter som många gånger kan lösa vardagsproblem eller ge tips om jobb, vem som behöver anställa, vem som säljer bra begagnade cyklar, hur man får gräset att bli grönare eller vad det nu kan vara.

Jag tror att ett informellt kontaktnät i många stycken är betydligt viktigare än den information man kan få från kommunens hemsida eller AF:s sida för lediga jobb.

Nu vill den rödgröna regeringen förhindra detta, vilket övergår inte bara min förmåga att förstå utan också de allra flesta barnrättsorganisationers förmåga. Rädda Barnen, Barnombudsmannen med flera ifrågasätter starkt att den rödgröna regeringen väljer att så abrupt ta bort möjligheten för barn från dessa familjer att delta i gemenskapen.

Vid införandet sa Miljöpartiet i alla fall ja men att det skulle följas upp. Bra där, låt oss göra det då – allt för att hitta rätt väg att gå.

Statsrådet säger i sitt svar att man i stället vill höja barndelen i försörjningsstödet. Jag kan tala om för statsrådet att det inte funkar. År 2012 höjdes försörjningsstödet. För en familj med barn på 11 och 15 år blev höjningen 1 040 kronor.

Trots denna historiskt höga höjning kunde vi inte se en enda skillnad i statistiken för barns deltagande i aktiviteterna. Det fungerade inte då, och därför vill jag fråga statsrådet varför hon tror att det skulle funka i dag. Tror statsrådet att det blir fler eller färre barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer som kommer att kunna vara med i organiserade fritidsaktiviteter efter ett slopande av fritidspengen?

Anf. 126 SOFIA FÖLSTER (M):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, även om det är med besvikelse jag tar del av regeringens besked.

Vi vet från bland annat SCB:s rapport att barn i familjer som har det ekonomiskt tufft i betydligt lägre utsträckning deltar i fritidsaktiviteter.

Det var skälet till att alliansregeringen förra året valde att satsa extra på barn vars föräldrar har det särskilt svårt att få ekonomin att gå ihop. Alliansen införde en fritidspeng för att alla barn, oavsett bakgrund, skulle få möjlighet att spela fotboll, gå på musikskola, ta en mattekurs eller göra något annat på fritiden.

Utöver att utjämna livschanser vet vi att fritidsaktiviteter ofta är mer än bara lek och skoj. Att sporta, spela musik eller delta i föreningsliv kan vara avgörande för barns utveckling och lärande, dels på grund av direkt

positiv korrelation mellan till exempel idrott och inläring, dels genom att barn får ett socialt kontaktnät och goda förebilder i föreningslivet.

Det är mycket beklagligt att regeringen nu väljer att ta bort resurser för dem som redan är utsatta i vårt samhälle. Statsrådet hänvisar till att fritidspengen skulle strida mot den enskildes självbestämmande, ansvar och integritet. Vidare menar statsrådet att fritidspengen borde utformas så att barnet själv ska få välja hur han eller hon ska spendera sin fritid.

Svaret är i sammanhanget mycket märkligt eftersom fritidspengen är utformad just så – pengar är avsatta för att barn själva ska få välja fritt bland fritidsaktiviteter som vi tillskjuter extra resurser till och betalar för. I stället förespråkar Sveriges barnminister att resurser som är avsedda just för barn tas bort till förmån för högre försörjningsstöd för föräldrarna.

Den enda tolkning som jag kan göra av det svar som jag och Helena Bouveng har fått på våra interpellationer är att statsrådet syftar på föräldrars självbestämmande och möjlighet att välja bort fritidsaktiviteter för sina barn och att föräldrars självbestämmande är viktigare än alla barns rätt till en aktiv fritid.

Detta är precis den kritik som har framförts av tunga remissinstanser som bland annat Rädda Barnen och Barnombudsmannen: att det inte finns någon garanti för att mer pengar till föräldrarna också kommer barnen till del. Det behöver inte bero på att föräldrarna är oansvariga. Minst lika ofta kan det bero på omtänksamma barn som inte vill belasta familjens ekonomi med sina egna fritidsintressen.

Statsrådet menar att det är utpekande att satsa extra pengar på de barn som ofta har de tuffaste familjeförhållandena. Jag menar att det är än värre – och jag skulle säga än mer utpekande – att sätta just de här barnen på avbytarbänken och säga att de inte längre får vara med på fotbollsträningen tillsammans med sina kompisar eftersom deras föräldrar inte hade råd.

Jag skulle därför vilja upprepa mina frågor, som jag upplever ännu inte har besvarats tillräckligt tydligt av statsrådet: Varför gör statsrådet en annan bedömning än de remissinstanser som arbetar med utsatta barn varje dag, som Rädda Barnen och Barnombudsmannen? Och den kanske viktigaste frågan av alla är: Hur kan statsrådet garantera att de pengar som nu omfördelas till en höjning av försörjningsstödet också kommer barnen till del – och om barnministern inte kan garantera detta, är det inte dags att tänka om i fråga om fritidspengen?

Anf. 127 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! För regeringen är det oerhört viktigt med generell välfärd. Varför skulle inte de här familjerna fatta bra beslut om sina barns fritid när andra familjer gör det? Vi tror att de här föräldrarna är fullt förmögna att sätta sina barns bästa och sina barns önskemål i första rummet, precis som andra.

Dessutom har båda interpellanterna sagt att detta skulle ge alla barn en chans och att inga barn skulle hållas utanför. Men det stämmer inte. Det finns ett mycket rigoröst regelverk kring fritidspengen. Fritidspengen gäller barn mellan 10 och 15 år, medan riksnormen gäller barn mellan 7

och 18 år, det vill säga betydligt fler. För fritidspeng måste familjerna ha haft försörjningsstöd i sex månader. Riksnormen gäller alla familjer som har försörjningsstöd. För fritidspengen ska verksamheten dessutom vara ledarledd och uppfylla olika krav som socialtjänsten ska bedöma. Till exempel kan man inte följa med kompisar på bio eftersom det inte är ledarlett och inte passar in i de här kriterierna.

För oss är det viktigt att inte peka ut barn, och det gör man om man måste ansöka och visa: Just vi har inte råd med detta.

Barnrättsorganisationerna, som det har hänvisats till, säger att om man gör en förändring av fritidspengen måste man vidta andra åtgärder, och regeringen har en lång lista på åtgärder som vi redan har vidtagit.

Först och främst satsar vi på idrott och särskilt på nyanlända, och nyanlända är överrepresenterade när det gäller försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd. Vi kommer att tillsätta en utredning som ska titta på en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan. Vi vill ha sänkta taxor i kultur- och musikskolan och återkommer till det i budgetpropositionen 2016. Vi har höjt underhållsstödet med 300 kronor för ensamstående föräldrar eftersom det är viktigt att familjerna har en bättre ekonomi. Jobb är det oerhört viktigt att föräldrarna har så att barnens ekonomi blir bättre, och därför har vi ett antal förslag i vårpropositionen om detta. Vi vill höja ersättningen för sjukskrivna arbetslösa och likaså höja sjuk- och aktivitetsersättningen. Den bortre gränsen för sjukförsäkringen tas bort, och taket i a-kassan höjs.

Vi tycker att barnrättsorganisationernas synpunkter på att man behöver vidta fler åtgärder är viktiga och anser att en höjning av riksnormen är ett mycket värdigare och bättre sätt att stödja barn i ekonomiskt utsatta familjer. Det är inte utpekande och en oerhört viktig del av den generella välfärden.

Anf. 128 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Statsrådet säger i sitt svar att det finns möjlighet att ansöka om bistånd för att kunna betala en aktivitet i förskott, det vill säga gå med mössan i hand upp till socialtjänsten och be om ytterligare bidrag, be om mer hos en person som man är i beroendeställning till och som förmodligen mer än en gång har ifrågasatt hanteringen av familjeekonomin. Hur rimmar det med att regeringen anser det vara viktigt med den enskildes självbestämmande, integritet och utpekande? Hela tanken med fritidspengen är att uppnå just detta, då den är helt fristående från försörjningsstödet och över huvud taget inte påverkar det.

Barnombudsmannen är väldigt tydlig med att barn inte är dumma i huvudet. De barn jag har träffat och de berättelser som jag har läst vittnar om att barn är medvetna om den ekonomiska situation de lever i, precis som min kollega Sofia Fölster var inne på. Barnombudsmannens intervjuer med barn visar att barn tar ett mycket stort ansvar för sina föräldrar, inte minst när de lever med en ensamstående mamma.

Det är ingen hemlighet för Pelle att mamma har det svårt att få det att gå ihop. Därför säger Pelle till mamma att han tycker att det är roligare att

titta på tv än att spela fotboll med kompisarna. Med fritidspengen behöver Pelle inte välja. Han behöver inte ha dåligt samvete för att han spelar fotboll med kompisarna. Han behöver inte heller avstå från aktiviteter därför att hans yngre syskon ska kunna vara med på sina aktiviteter. Det är vad Barnombudsmannen säger.

Fru talman! En vettig fritidsaktivitet är inte bara bra för hälsan, utan den är också en god skyddsfaktor mot utanförskap och ger många gånger en skön känsla av delaktighet och gemenskap. När jag åker runt i Sverige och besöker idrottsföreningar träffar jag många barn och ungdomar som vittnar om just detta.

Tvillingkillarna i Karlstad sa: Innan vi började med amerikansk fotboll grisade vi. Grabbarna Grus i Nässjö sa: I stället för att strula runt på stan spelar vi i dag basket och drömmer om jobb, Volvo och en fru. En av Örebros mest lovande fotbollsjuniorer sa: På fotbollsplanen har jag aldrig fått ett rött kort, men det fick jag alltid när jag lirade på gatan.

Jag tror inte att man behöver vara Einstein för att inse att alternativen för de här ungdomarna kunde ha varit förödande.

I sitt svar säger statsrådet att fritidspengen är så utformad att den skulle vara utpekande och att självbestämmandet försvinner. På vilket sätt anser statsrådet att det skulle vara mindre utpekande att gå upp till socialtjänsten och be om utökad försörjningsstöd än om fritidspeng? På vilket sätt anser statsrådet att barnets självbestämmande ökar om stödet bakas in i ett förhöjt försörjningsstöd? Tror statsrådet att barns ansvarstagande i dessa familjer blir mindre om man återgår till att fotbollen återigen ska vägas mot inköp av en vinterjacka till yngsta systemen? Det är ju exakt vad det innebär när man pratar om generella bidrag.

Anf. 129 SOFIA FÖLSTER (M):

Fru talman! Jag uppfattar det som att statsrådet menar att regeringen har bemött kritiken från de olika instanserna genom andra reformer och förslag. Då skulle jag vilja fårska upp kammarens minne när det gäller hur de utlåtanden lät som regeringen fick i höstas i den remissrunda som var då. Beklagligt nog fick bara några få instanser möjlighet att yttra sig, men av dem var de flesta kritiska.

Socialstyrelsen sa till exempel: ”För enskilda barn som eventuellt fått möjlighet till fritidsaktivitet på grund av ersättningen måste de plötsligt ändrade förutsättningarna framstå som svårbegripliga. Detta är särskilt olyckligt utifrån att ersättningen riktar sig till barn från familjer med långvariga ekonomiska svårigheter och som kanske för första gången fått möjlighet att delta i en avgiftsbelagd fritidsaktivitet.”

Barnombudsmannen valde i sitt utlåtande att berätta om de möten som man haft med barn i utsatta situationer. Man sa att barnen ofta beskriver hur de känner ett stort ansvar för familjens ekonomi. Barnombudsmannen citerar en flicka, Mira, som säger följande: ”Jag har alltid spelat fotboll, men så slutade jag för tre år sedan ungefär och det var också lite för att det började bli dyrt. Fotbollskläder och skor och träningarna kostar ju.”

Rädda Barnen å sin sida säger: ”Om resurserna för fritidspeng ska användas för generella förstärkningar av försörjningsstödet finns en risk att regeringen tappar barnperspektivet i frågan. Staten har i enlighet med barnkonventionen ett särskilt ansvar att tillse att varje barn får sin rätt till aktiv fritid tillgodosedd.”

Mot bakgrund av remissinstansernas kritik är det för mig oförståeligt hur regeringen kan anse att fritidspengen, som är avsedd för utsatta barn, är att betrakta som utpekande välgörenhet. Men när samma regering höjer bidragen för dem som inte arbetar, då är det solidaritet och jämlikhet. Jag menar att detta är ett hyckleri, och det är ett enkelt sätt att sopa frågan under mattan.

Vad frågan om fritidspengen i grunden handlar om är att alla barn ska få samma möjlighet till utvecklande och lärande, oavsett föräldrarnas situation. Det är ett sätt att utjämna livschanser att avsätta särskilda medel just för barnen och på så sätt säkra deras rätt till fritidsaktivitet.

Jag vet att barnministern ofta talar sig varm för barns rättigheter. Men denna gång saknas helt ett barnperspektiv när medel för barn slopas till förmån för en generell bidragshöjning.

Min fråga till statsrådet är därför: Hur stärks barns rättigheter av att fritidspengen tas bort?

Sedan vill jag också instämma i remissinstansernas kritik vad gäller hanteringen av frågan. Det är olyckligt att, oavsett ideologisk uppfattning, ta bort örönmärkta pengar för utsatta barn så kort tid efter att en reform har införts, särskilt när vi ännu inte vet hur många barn som måste sluta på musikskolan eller hoppa av fotbollsträningen på grund av detta.

Jag vill därför också veta om statsrådet åtminstone avser att göra en seriös konsekvensanalys och ta reda på hur många barn som drabbas om fritidspengen skulle slopas innan den tvärt tas bort.

Anf. 130 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Detta är verkligen en ideologisk fråga. För oss handlar det om generell välfärd för barn och deras familjer och att man inte ska pekas ut. Mössan i hand, hörde vi här. Hela upplägget med fritidspengen handlar om att man ska ansöka, att man ska gå med mössan i hand och att man ska passa in i alla de kriterier som styr fritidspengen. Man ska ha varit i försörjningsstöd under en viss tid, och andra har bestämt vilka kriterier som man ska leva upp till. Man kan till exempel inte följa med sina kompisar på en konsert eller på ett biobesök. Det har ni inte nämnt i era svar, vilket jag tycker är intressant. Det är en vanlig situation för barn. Snacka om utpekande om man inte får det!

Dessutom tar ni upp synpunkterna från remissinstanserna. Hälften av remissinstanserna hade synpunkter – inte de flesta. Deras synpunkter gick ut på att om man gör denna förändring bör man vidta andra åtgärder. Vi har en lång lista på andra åtgärder som stärker ekonomiskt utsatta familjer, och därmed deras barn, på ett mycket tydligt sätt. Bara satsningen på idrott för nyanlända uppgår till 32 miljoner. Alla dessa åtgärder kommer att stärka barns fritid.

Vi har inte olika syn på att fritiden är viktig, att idrottsaktiviteter är viktiga och att det är viktigt att kunna delta i olika aktiviteter som gör att man får kompisar, att man kan röra på sig och att man har ett sammanhang att delta i.

Men vi tycker att det är oerhört viktigt att man inte ska behöva särbehandlas för att man är i denna utsatthet. Därför höjer vi riksnormen, och vi vidtar ett antal åtgärder för att dessa barns familjers ekonomi ska stärkas generellt sett.

Anf. 131 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Det är spännande och intressant att statsrådet tar upp just idrottsrörelsen. Idrottsrörelsen och folkrörelsen i Sverige är unik. Den möjliggör idrottande och andra typer av fritidsaktiviteter för betydligt fler barn och unga än vad som är fallet i många andra jämförbara länder. Det är någonting som jag tycker att vi ska vara otroligt stolta över och värna. Det möjliggörs av alla ideella insatser som görs runt om i Sverige.

Många föreningar har i dag svårt att få ekonomin att gå ihop – det tror jag att barnministern är överens med mig om – trots alla ideella insatser. Höjningen av anslaget till idrotten tycker jag är bra. Men det är långt ifrån det som utlovades av Socialdemokraterna i valrörelsen. Ännu ett sviket vallöfte.

Dessutom tar man bort den halverade arbetsgivaravgiften för unga, vilket blir ett hårt slag för idrotten och inte minst för den tjejdominerade ridsporten. Det lär väl äta upp väldigt mycket av de anslag som man nu har talat om.

Att regeringen nu väljer att avskaffa fritidspengen, som gjort det möjligt för föreningar att nå nya barn och ungdomar och få in dem i föreningarna, kan inte anses vara något annat än ett dråpslag för denna viktiga folkrörelse. Men framför allt är det ett dråpslag för dessa barn, som återigen kommer att få det ännu svårare att vara med i denna gemenskap och som återigen kommer att hänvisas till tv-soffan – långt bort från kompisar och gemenskap.

Jag fick inget svar på en av mina frågor från statsrådet, och jag ställer den därför igen. Tror statsrådet att dessa barn kommer att få större eller mindre ansvar för familjens ekonomi?

Hur underlättar denna trippelstöt mot idrotten, Sveriges absolut största folkrörelse som redan nu trollar med knäna, dess arbete för att nå barn som kanske behöver idrotten allra mest?

Anf. 132 SOFIA FÖLSTER (M):

Fru talman! Statsrådet talar om att de barn som tar del av fritidspengen i dag skulle vara utpekade, särbehandlade och få gå med mössan i hand. Men statsrådet har fortfarande inte svarat på det som jag och Helena Bouveng har tagit upp i nästan varje inlägg här och som handlar om att det inte finns någon garanti för att en generell höjning av försörjningsstödet kommer barnen till del. Det finns ingen garanti för att föräldrarna satsar extra på barnen eller låter dem delta i fritidsaktiviteter. Men framför allt

vill barn själva inte belasta familjens ekonomi, och därför säger de nej till att vara med i fritidsaktiviteter.

Då blir frågan: Är man inte utpekad om man inte kan vara med på fotbollsträning för att föräldrarna inte har råd? Är man inte utpekad om man inte är med i musikskolan för att föräldrarna inte har råd? Är man inte utpekad när kompisarna pratar om vad som händer på handbollsträningen och man inte har en aning om vad de syftar på eftersom man inte kunde vara med för att föräldrarna inte har råd?

Det är detta som är alternativet, och då menar jag att man är mycket mer utpekad. Om vi då kan göra en särskild satsning på dessa barn för att ge dem möjlighet till samma fritidsaktiviteter som alla andra barn har, ge dem samma livschanser och garantera en god start i livet och en god uppväxt och garantera deras rätt till fritidsaktiviteter, då är det väl självklart att vi ska göra det.

Det är ganska enkelt att stå i denna talarstol och tala om barns rättigheter. Men när det sedan kommer till kritan handlar det om att leva upp till det med handling. Där hoppas jag faktiskt att de ideologiska skygglapparna kan försvinna och att regeringen kan tänka om i denna fråga. Den är oerhört viktig för alla de barn som tar del av dessa fritidsaktiviteter i dag med stöd av fritidspengen.

Jag tackar för en bra debatt.

Anf. 133 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för debatten om den viktiga frågan om barns fritid och barns rättigheter och möjligheter att delta fullt ut i det som de har lust med och som deras kompisar också deltar i, oavsett inkomst i familjen. Det tycker jag är oerhört viktigt.

Men här finns det verkligen stora ideologiska skillnader. För vår del handlar detta om alla människors lika värde och om att så långt som möjligt skapa lika möjligheter för alla oavsett inkomster.

Vi använder medlen till att höja riksnormen för att även ekonomiskt utsatta familjer med barn mellan 7 och 18 år ska kunna samtala sig emellan och själva bestämma hur de vill använda de medlen. Det handlar om en betydligt större grupp än den som omfattas av fritidspengen. Vi är helt säkra på att även de familjerna och barnen själva kan ge uttryck för vad de vill. De ska inte behöva anpassa sig till de kriterier med en ansökan för fritidspengen som jag har noterat att ni inte har berört i debatten.

Vi kommer att jobba vidare med den höjda riksnormen för barnfamiljer och med den långa rad av andra förslag som finns som stöder barns rättigheter och möjligheter till fritid och till förstärkning av barnfamiljers inkomster.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:447 om avgiftshöjningar för pensionärer

Anf. 134 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat finansministern om hon avser att återkomma under året 2015 med förslag till dessa avgiftshöjningar för pensionärer. Besvarandet av interpellationen har överlämnats till mig.

Högsta avgift enligt socialtjänstlagen (2001:453) 8 kap. 5 § beräknas som en andel av prisbasbeloppet. Socialdepartementet har remitterat en promemoria med förslag om en höjning av den andel av prisbasbeloppet som avgiften beräknas mot. Förslaget avser att ge kommunerna en möjlighet att från 2016 ta ut en avgift som jämfört med högsta avgift för 2015 blir något högre. Förslaget berör dem med inkomster som överstiger dagens tak för högsta avgift.

Hemtjänstavgifternas bidrag till kostnadstäckning har minskat. För tio år sedan täckte hemtjänstavgifterna ca 5 procent av kommunernas kostnader för hemtjänst. År 2012 var hemtjänstavgifternas bidrag till kostnadstäckning under 4 procent. Den här utvecklingen har lett till att kommunerna i ökad utsträckning har infört eller höjt avgifter på annan service till äldre för att inte behöva öka graden av skattefinansiering alltför mycket.

Remisstiden går ut den 17 juli i år, och därefter kommer regeringen att bereda förslaget vidare för att eventuellt återkomma med ett förslag i budgeten för 2016.

Anf. 135 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

När jag skrev interpellationen var ärendet inte lika brinnande aktuellt som i dag. Det har fullständigt exploderat av oro bland pensionärsorganisationer och pensionärer över vad som kommer att hända om avgiftshöjningen sker.

Regeringen vill ge kommunerna rätt att ta ut en högre avgift för hemtjänst. Det drabbar pensionärer med de lägsta pensionerna, och det är ofta kvinnor som har de lägsta pensionerna. Trots höjt bostadstillägg och en utlovad skattesänkning för pensionärerna kommer många ändå att gå back när avgifterna för hemtjänst och andra kommunala tjänster höjs nästa år, som är förslaget från regeringen.

Jag läste en intervju i Svenska Dagbladet där en representant för Socialdepartementet säger att man räknar med att var fjärde pensionär kommer att drabbas av höjningen. Christina Rogestam, ordförande för SPF Seniorerna, säger att det är bedrövligt och att det är de fattigaste pensionärerna och de som är högt upp i ålder och beroende av hemtjänst som drabbas av höjningen. De som inte har någon tjänstepension lever på små marginaler, och då kommer regeringen med höjningen. Det är inte någon nyhet, utan det känner vi alla till.

På regeringens hemsida framhåller äldreministern hur centralt det är att stötta de mest utsatta, vilket absolut är oerhört viktigt. Men förslaget

går åt det motsatta hållet, vilket också SPF:s ordförande konstaterar. Om ökningen behövs för kommunerna måste de fattigaste pensionärerna kompenseras. Det är också en av mina frågor: På vilket sätt tänker regeringen kompensera de pensionärer som drabbas värst? SPF:s ordförande säger att det inte är rimligt att 300 000 fattigpensionärer nu får det ännu tuffare med det förslaget.

Det är viktigt att komma ihåg att kommunerna höjer andra avgifter. Det gäller inte bara de avgifter där regeringen sätter taket. Tillsammans med andra avgiftshöjningar kan en höjning med 220 kronor i månaden bli otroligt tuff.

I tisdags kommenterades förslaget av en förtvivlad representant för PRO i Örebro. Jag läste på Sveriges Radios hemsida, P4 Örebro, att i Örebro vill man höja priset på matlådorna. Representanten för PRO menar att den som köper matlådor sju dagar i veckan kommer att få betala en höjning med 36–54 kronor per dag. Det skulle motsvara ungefär 1 668 kronor i månaden. Om dessutom takhöjningen genomförs kan kostnaden för den som har hemtjänst bli ytterligare 220 kronor i månaden. Det är otroligt tufft för den som har lite i pension.

Jag har siffror från 2011 från Socialstyrelsen. Där framgår att ungefär fyra av tio som är 80 år och äldre antingen har hemtjänst eller bor i särskilt boende. Det är de som skulle drabbas av regeringens takhöjning.

Av ministrernas svar framgick att de med de allra lägsta inkomsterna inte kommer att drabbas. Jag har testat på att räkna med utgångspunkt i Sollentuna kommuns hemsida för hemtjänst. Ministrernas svar stämmer – absolut. Om personen är en gift garantipensionär – då räknas båda inkomsterna i hushållet – åker denne på hela höjningen. Samma gäller en ogift snittpensionär. Den pensionären åker också på hela höjningen.

Jag kommer att återkomma i mitt nästa inlägg till ytterligare beräkningar som jag har gjort som visar att höjningen blir oerhört kännbar för pensionärerna med de lägsta pensionerna.

Nu höjs årskostnaden. Vad säger äldreministern till Sveriges äldre?

Anf. 136 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! När man införde avgiften täckte den 5 procent av kostnaderna för äldreomsorgen. Den siffran har urholkats under årens lopp, och nu utgör täckningen inte ens 4 procent.

Förslaget är formulerat och skapat så att det inte ska drabba de pensionärer som har lägst pensioner. 75 procent av de personer som behöver hemtjänst kommer inte att drabbas.

Något annat som vi har observerat är att kommuner tar ut avgifter på till exempel måltider eller larm – områden som inte har en maxtaxa eller ett tak. Därför tycker vi att det är viktigt att signalera och göra en konstruktion med avgiftshöjning på ett område som har en maxtaxa – just av fördelningspolitiska skäl.

Anf. 137 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Ja, det var frågan om fördelningspolitiska skäl. Jag har räknat på hur höjningen kommer att slå. Jag håller med om att det inte finns någon reglering för trygghetslarm, mat och så vidare. Om kommunerna måste höja priset för matlådorna måste de ta med i beräkningen att det kommer att komma ytterligare pålagor för pensionärerna om taket för hemtjänst och särskilt boende höjs.

Jag har räknat på ekonomin för personer födda runt 1940. Jag har lagt till bostadstillägget som regeringen har aviserat i vårpropositionen. Regeringens förmodade skattesänkning i höstbudgeten har jag dragit av. Sedan har jag lagt till regeringens aviserade höjning av avgifterna för hemtjänst och särskilt boende som kom den 27 april. Då träder den här bilden fram.

En ogift kvinna som har arbetat i 35 år – en snittpensionär med ungefär 16 600, som vi brukar säga – får med regeringens förslag en minskning i plånboken med 77 kronor. Detta är trots att jag har tagit med en förmodad skattesänkning.

En gift kvinna som har arbetat halvtid i 20 år förlorar 6 kronor, trots att man kanske först säger hurra för en lägre skatt. Man förlorar 6 kronor.

En gift man som arbetat i 40 år hamnar på 17 600, något över snittpensionären. Han förlorar 209 kronor i månaden på den rödgröna regeringens politik.

Här sviker regeringen ännu en gång ett vallöfte, den här gången löftena till Sveriges äldre. Man hoppades få till en skattesänkning som skulle bidra till mer pengar i plånboken, men man ger med ena handen och tar – med råge – med den andra.

Det finns fler saker i det här. Man slopar äldreboendegarantin och måltidslyftet i äldreomsorgen. Man återinför löneskatt för personer över 65 år. Dessutom har man tagit bort stimulansmedlen för att bygga trygghetsbostäder, vilket blir ämnet för nästa interpellationsdebatt.

Det här ger upphov till en mängd frågor, och det är det som skapar oro ute bland Sveriges pensionärer. Kommer regeringen att kompensera de ökade levnadsomkostnader som kommer att drabba var fjärde pensionär? Och hur kan Socialdemokraterna gå till val på att sänka skatten för pensionärer när den sänkningen kommer att ätas upp av höjda omkostnader för de pensionärer som redan i dag har det ekonomiskt tufft?

Anf. 138 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Den här förändringen är ett förslag på remiss. Det betyder att vi vill ha synpunkter på förslaget, som ännu inte är ett beslut. Förändringen kommer att påverka framför allt de pensionärer som har högst pensioner i det här systemet, inte dem som har lägst. Det faktum att vi höjer bostadstillägg och sänker skatten kommer naturligtvis att gynna pensionärers inkomster.

När det gäller äldreomsorgen avsätter vi under den här mandatperioden 2 miljarder mer än vad oppositionen ville göra. Hade vi inte haft den budgetbehandling som vi hade här i riksdagen när Alliansens förslag gick ige-

nom med hjälp av Sverigedemokraternas röster, då hade Sveriges pensionärer fått ytterligare 1 miljard till äldreomsorgen.

I och med att man får ökad bemanning i äldreomsorgen, vilket är det som regeringen föreslår, kommer man att kunna arbeta väl med flera frågor som ledamoten tar upp, till exempel måltidsfrågan och särskilda behov på grund av till exempel minnessjukdomar eller demensbesvär. Man kommer att kunna jobba bättre och mer förebyggande med fallolyckor och så vidare. Därför är satsningen på bemanning, där vi har avsatt 2 miljarder mer än oppositionen under mandatperioden, oerhört viktig för de här grupperna.

När det gäller bostäder har vi aviserat att vi avser att återkomma i budgetpropositionen med stöd till bostadsbyggande som också ska innefatta stöd till äldreboenden.

Anf. 139 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Alla pensionärer bor inte i särskilt boende. De allra flesta vill bo hemma så länge de bara kan med hjälp av hemtjänst. Det är de som kommer att drabbas, för de kommer inte att få del av den eventuella utökning som ni har aviserat inom äldreomsorgen. Man bor hemma så länge man kan, och så kommer det någon hem till en. Den höjda hemtjänstavgiften kommer att drabba de pensionärerna väldigt hårt. Det är de som kämpar och bor kvar hemma, antingen för att det inte finns plats på ett särskilt boende eller för att man helt enkelt vill bo kvar i sitt hem där man kanske har bott under lång tid.

Jag såg att Skattebetalarnas förening har tagit fram siffror som visar att med den rödgröna regeringens förmodade förslag om skattesänkning kommer ungefär var tredje pensionär att få *högre* skatt – eller bibehållen, för något vallöfte måste ju infrias. Men för ett antal pensionärer som tar ut tjänstepension under begränsad tid samt för vissa 65-plussare som fortfarande arbetar genom avtrappat jobbskatteavdrag kommer skattesänkningen som det flaggas för i höstbudgeten att innebära lika mycket i plånboken som i dag eller också att de får mindre tillbaka.

Jag tycker att exemplen som jag har visat på och räknat på för typ-pensionären visar att människor förlorar på er politik trots att ni kallar det för att sänka skatten. Det här kommer att bli otroligt bullrigt ute i landet. Det har man sett bara i veckans medieklipp i den här frågan. Det finns en stor oro. Många kommuner höjer priset på matlådorna, och nu kommer dessutom aviseringen om skattehöjningen på hemtjänst och särskilt boende.

Jag önskar att regeringen gör ett omtag och verkligen tänker till när svaren kommer in från remissen.

Anf. 140 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill bara påminna om att det var Alliansen som hade högre skatt för pensionärer.

Den här avgiften drabbar som sagt inte de pensionärer som har de lägsta pensionerna. Det här är ett resultat av en urholkning av avgiften,

som nu utgör en betydligt lägre andel än när man införde avgiften – 4 procent i stället för 5 procent. Vårt förslag och vår konstruktion kommer att gälla de pensionärer som har de högsta pensionerna. Det kommer inte att drabba dem som har de lägsta.

Sammantaget är jag glad och stolt över vår politik, som handlar om att avsätta 2 miljarder mer än oppositionen till bemanning i äldreomsorgen. Det kommer att vara ett oerhört viktigt tillskott för att få hög kvalitet i äldreomsorgen.

Vi kommer också inom kort att tillsätta en kommission eller en utredning som ska jobba med kvalitet i äldreomsorgen för att få fram en kvalitetsplan för den. Inom ramen för bemanningssatsningen kommer vi att kunna jobba med många vardagliga frågor som rör äldre med behov av äldreomsorg när det gäller måltider, att förebygga fallolyckor, att jobba med demensbehov och så vidare.

Jag ser att vi har en väldigt bra politik på äldreområdet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:522 om investeringsstöd för trygghetsboende

Anf. 141 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat bostads-, stadsutvecklings- och it-ministern om investeringsstödet för trygghetsboende kommer tillbaka samt om regeringen har utvärderat effekten av stödet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Äldrepolitiken ska skapa förutsättningar för jämlikhet, delaktighet och trygghet och stimulera att äldre kvinnor och män kan leva ett aktivt och gott liv efter arbetslivets slut. För att kunna göra det är tillgången till ändamålsenliga bostäder för äldre en viktig fråga. Regeringen har som målsättning att det ska byggas minst 250 000 nya bostäder till 2020 och har aviserat en satsning för att stimulera bostadsbyggandet. En del i detta kommer att vara ett nytt och mer effektivt stöd till byggande av äldreboende. Regeringen avser att återkomma om utformningen av stödet.

Utöver detta pågår det en utredning om en förbättrad bostadssituation för äldre, som den 1 oktober 2015 ska lämna förslag på åtgärder som förbättrar och underlättar äldres bostadssituation. Syftet med utredningen är att kunna tillgodose äldres bostadsbehov på den ordinarie bostadsmarknaden i alla delar av landet.

Investeringsstödet och dess effekter har utvärderats av Boverket 2013. Utvärderingen visar att närmare 90 procent av dem som beviljats stöd för nybyggnad av trygghetsboende ansåg att stödet hade stor eller avgörande betydelse för tillkomsten av bostäderna. Samtidigt visar utvärderingen att

det även har tillkommit ett stort antal trygghetsbostäder utan hjälp av investeringsstödet.

Anf. 142 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Trygghetsboende är, som jag ser det, en del av bostadspolitiken. Det var därför jag ställde interpellationen till bostadsministern. Att bostäderna är tillgängliga för och anpassade till äldre och funktionsnedsatta kan jämföras med att vi bygger specifika ungdomsbostäder som är anpassade till unga. Därför tycker jag att detta är en bostadspolitisk fråga snarare än en äldrepolitisk.

De olika termerna för olika boendeformer är ganska trassliga för alla, även för oss politiker och inte minst för dem som står i begrepp att förändra sitt boende och kanske funderar på att sälja villan eller den alltför stora lägenheten.

Trygghetsboende är till för pensionärer som är för friska för äldreboende men som vill ha mer trygghet och social samvaro än vad de kan få i sitt nuvarande hem. Termen trygghetsboende kom till 2008 – den är fortfarande ny. Utbudet är fortfarande begränsat, även om jag kommer att nämna exempel som är oerhört goda.

Fler och fler servicehus omvandlas i dag till trygghetsboenden. Det som är bra med trygghetsboende är att det inte krävs något biståndsbeslut. Det är dessutom en väldigt bra form för den kommunala ekonomin. Man hyr eller köper sin bostad på eget initiativ. Till skillnad från hur det är i ett särskilt boende ingår varken mat, service, omvårdnad eller sjukvård. Däremot är det ett krav att bostäderna ska vara funktionellt utformade och att boendet ska ha gemensamhetslokaler för måltider, samvaro, hobby och rekreation. Och det ska finnas personal, en bovärd eller bovärdinna på angivna tider.

Det finns något som har varit oerhört bra med trygghetsboenden. På många håll i landet är byggnationen ganska marginell. Det byggs inte mycket. Jag kommer från Flen, mitt i Sörmland. Det är en kommun där det byggs väldigt lite, men vi har begåvats med två trygghetsboenden – det andra står snart färdigt.

Jag tycker att detta också framgår väldigt väl i svaret från ministern:

”Investeringsstödet och dess effekter har utvärderats av Boverket 2013. Utvärderingen visar att närmare 90 procent av dem som beviljats stöd för nybyggnad av trygghetsbostäder ansåg att stödet hade stor eller avgörande betydelse för tillkomsten av bostäderna. Samtidigt visar utvärderingen att det även har tillkommit ett stort antal trygghetsbostäder utan hjälp av investeringsstödet.”

Det skulle jag vilja kommentera. Först och främst är detta anmärkningsvärt. Om 90 procent av dem som har fått stödet och som byggt trygghetsboenden anser att det var stödet som gjorde att man byggde är det väldigt dålig politik att upphöra med stödet – det upphörde den sista december.

Detta har lagt en våt filt över hela byggnationen av trygghetsboenden. Byggherrar och fastighetsförvaltare är i vänteläge, för de vet inte vad ni

kommer att komma med. Byggnation som skulle ha påbörjats har stannat av.

Det är 90 procent som anser att byggandet kom igång tack vare det här stödet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man inte lät det fortsätta. Varför fortsatte man inte? Detta är väl en av de få framgångsrika politiska reformer som har gjort ett tydligt avtryck i bostadspolitiken och i äldrepolitiken. Min fråga är: Varför rullar man inte på när det har varit en sådan succé?

Anf. 143 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Vi i regeringen har aviserat att vi vill öka bostadsbyggandet – 250 000 bostäder fram till år 2020. Den totala satsningen på 6,7 miljarder per år består av en stimulanssatsning på 3,2 miljarder. Inom ramen för den kommer även en satsning på äldreboenden att ske. Inom ramen för denna vill vi ge stimulans till kommuner för ett ökat byggande, en effektivare handläggning, en energieffektivisering av miljonprogrammen och också äldreboender.

Vi tror att den satsningen kommer att vara väldigt viktig. Vi kommer också att motta en utredning om trygghetsboenden för att se vilka förslag som kan finnas ytterligare.

Dessutom måste jag säga en sak: I går lade Moderaterna fram sin budgetmotion. I den pratar man ganska mycket om att bostadssubventioner är ett ineffektivt och kostsamt verktyg för att öka byggandet, som riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn. Men det gäller då inte här.

Anf. 144 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! När det handlar om trygghetsboenden är det inte så konstigt att subvention stimulerar till byggnation. Där finns det nämligen gemensamhetsytor. Kostnaden för dem skulle annars ligga på hyran, och då skulle väldigt få vanliga pensionärer ha råd att bo där. Den hyran skulle nämligen bli väldigt hög.

Det handlar inte om att subventionera vanliga bostäder utan specifik riktning mot en viss grupp. Jag tycker att det är fel att göra det när det gäller ungdomsbostäder också. Men nu håller vi oss till trygghetsboenden. Då blir det väldigt effektivt. För att man skulle kunna få de här bidragen, stimulansmedlen, för trygghetsboende krävdes det att man skulle ha gemensamhetsytor och dessutom personal.

Det är klart att det krävs stimulansmedel för att det ska bli intressant för en kommunal eller privat hyresvärd eller fastighetsägare att bygga de här bostäderna.

Tack vare stimulansmedel har byggnationer, som jag sa tidigare, kommit igång i orter och län där det inte byggs så mycket som i Stockholm, till exempel. Jag nämnde min kommun Flen, där vi faktiskt snart har två trygghetsboenden.

Det finns en demografisk utmaning i många kommuner. Vi måste helt enkelt få till en bra och positiv flyttkarusell. Äldre människor kan sälja

villor och lägenheter och sedan flytta in i detta trygghetsboende innan de kanske måste bo i ett särskilt boende. Det är en sorts mellanboende. Det är otroligt populärt bland dem som har flyttat in.

Jag har besökt det som är färdigt i min kommun Flen. Men jag har också besökt en privat fastighetsägare i Umeå, som jag gärna rekommenderar för ministern. Den fastighetsägaren håller nu på att starta sitt tredje bygge och undrar också: Hur kommer det att bli med detta? Det fanns 108 lägenheter i det trygghetsboende som jag besökte.

Det är kö till dessa trygghetsboenden. Människor har frigjort villor. Man kan ju sälja sin villa och lägenhet och flytta till ett trygghetsboende. Det är precis den flyttkarusell som vi behöver i Sverige. Det är därför jag säger att trygghetsboenden är en viktig del i den bostadspolitiska debatten och i reformarbetet.

Om man får till många fler av den här sortens boenden i kommunerna och i länen kan man frigöra villor och lägenheter för att på så sätt få bostäder till människor som kommer inflyttande. När man får en större familj behöver man kanske ha en villa i stället för den lägenhet man har haft.

Men nu är det alldeles passivt. Det är ett vänteläge. Det finns många fastighetsintressenter som vill bygga trygghetsboenden. Men de vet inte om de vågar göra det. Det är viktigt att regeringen kommer med ett besked väldigt snart.

Jag undrar: Varför ska man utreda detta när Boverket har gjort en utvärdering av reformen 2013 och funnit att 90 procent av dem som beviljats stödet inte hade byggt trygghetsboenden utan stödet? Varför utreda igen? Vad är det ni inte vet utifrån Boverkets utvärdering?

Anf. 145 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag håller med om att frågan om äldres boenden är väldigt viktig. Det är en fråga som ofta kommer upp när jag träffar pensionärsorganisationer och äldre på äldreboenden ute i landet. Det är också väldigt viktigt att stimulera så att det finns boenden som äldre har råd med.

Det finns en rad strukturfrågor som bland annat handlar om de pensioner vi har och det faktum att det finns stora skillnader i inkomster bland äldre. Kvinnor har till exempel bara drygt 60 procent av mäns pensioner, vilket påverkar deras möjlighet när det gäller bostäder.

Därför har vi i regeringen sagt att vi ska återkomma med stimulans också när det gäller äldreboenden.

Dessutom kommer vi att ta emot en utredning som handlar om den boendeform som finns mellan detta – innan man blir biståndsbedömd och behöver bo på äldreboende – för att se hur detta ytterligare kan stimuleras. Det har helt enkelt byggts väldigt lite, och det finns inte tillräckligt mycket hyresrätter som människor har råd att betala för.

Vi har dock, tycker vi, ett bra paket med stimulans till byggande som vi kommer att sätta igång med och som vi har stora förhoppningar med. Där kommer äldreboenden att ingå.

Anf. 146 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag får fortfarande inte riktigt svar på frågan varför man måste utreda igen. För varje månad som går nu håller man upp spaden i luften i stället för att sätta ned den i jorden och fortsätta att bygga trygghetsboenden.

Den mellanform som ministern talar om är precis detta. Det handlar om mellanformen när man bor i den egna villan eller den alltför stora lägenheten och vill komma till ett boende som är enklare att sköta och hantera och där det finns gemensamhetsutrymmen. Så kan man vara en aktiv pensionär när man är årsrik, som Barbro Westerholm så väl uttrycker det.

Det finns också en samhällsekonomisk del för kommunerna. Detta är en kostnadseffektiv lösning. Det vi har sett i de trygghetsboenden som finns är att man dessutom skjuter upp tiden för när man behöver ha hemtjänst. Man behåller det friska mycket längre. Man bor kanske också på lagom många kvadratmeter i stället för att sitta kvar i sin villa. Det särskilda boendet blir nästa steg, efter trygghetsboendet.

Detta är alltså en bra sak för kommunerna avseende just hemtjänst och särskilt boende, som ju kostar en hel del för kommunerna om vi nu ska prata i pengar när det gäller de äldre.

Därför är jag förvånad över att man inte lät denna framgångsrika subvention fortsätta. Boverket visar att 90 procent säger att de aldrig skulle ha byggt något trygghetsboende utan subventionen. Därmed skulle den flyttkarusellen ha stannat upp eftersom det skulle ha blivit färre villor och lägenheter lediga för dem som är i behov och befinner sig i de åldersgrupper där man kanske behöver bo på ett större utrymme, i större lägenheter eller större villor.

Därför är min vädjan: Sätt fart snart, och ta fram subventionen igen!

Anf. 147 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Som jag har sagt har vi satt igång, och vi har redan aviserat att vi återkommer i budgetpropositionen med förslag om hur man kan stärka stimulanssatsningar till detta. Vi jobbar vidare med denna angelägna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:517 om Sveriges psykologiska beredskap

Anf. 148 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Sotiris Delis har frågat mig hur jag bedömer Sveriges psykologiska beredskap för att möta underrättelsehotet och informationskrigföringen från Rysslands sida.

Regeringen ser allvarligt på det ökade underrättelsehotet mot Sverige. Flera länder bedriver olaglig underrättelseverksamhet i Sverige, bland dem Ryssland.

Regeringen delar bedömningen att den ryska statsmakten aktivt försöker påverka medierapportering, debatt och opinion gällande utvecklingen i Rysslands närområde. Det gäller såväl inom Ryssland som i andra länder. Som tidigare har sagts här i kammaren avser regeringen som ett svar på denna utveckling att bland annat öka Sveriges bilaterala stöd till oberoende massmedier och ett fritt civilsamhälle i Östeuropa, liksom stöd för demokrati och mänskliga rättigheter i Ryssland.

I den breda försvarsöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna är vi överens om bilden av en påtaglig försämring av omvärldsläget under de senaste åren. Vi är också överens om att detta ställer förändrade krav på totalförsvaret, det vill säga både på det militära försvaret och på det civila försvaret.

Det försämrade läget aktualiserar behovet av ett psykologiskt försvar anpassat till dagens förhållanden. Psykologiskt försvar syftar fortsatt till att så långt det är möjligt under störda förhållanden säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. Detta är en del i det civila försvaret.

Påverkanskampanjer pågår i dag mot Sverige och andra länder. Påverkanskampanjer utgör ett brett spektrum av olika verksamheter som kan användas såväl i fredstid som i krig och som berör flera svenska myndigheters ansvar och roller. I försvarsöverenskommelsen anger vi att Sverige ska kunna identifiera och möta påverkanskampanjer och neutralisera propagandakampanjer. Dessa aktiviteter måste med respekt för den grundlagsskyddande tryck- och yttrandefriheten kunna hanteras av berörda myndigheter och aktörer såväl under fredstida förhållanden som vid höjd beredskap.

Flera myndigheter, inklusive Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), rättsvårdande myndigheter och försvarsmyndigheterna har i detta sammanhang viktiga uppgifter. För att på bästa sätt utnyttja redan existerande resurser hos myndigheterna måste bland annat samverkan mellan myndigheterna utvecklas.

I MSB:s uppgifter ingår bland annat att stödja medieföretagens beredskapsplanering och att fördela medel för att säkerställa distribution av etermedier vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. MSB upprätthåller dialog och samverkan med medieföretagen i forumet Mediernas beredskapsråd. Inom området bedrivs ett viktigt utvecklingsarbete.

Jag och andra berörda statsråd avser att noga följa arbetet med att utveckla Sveriges förmåga till psykologiskt försvar.

Anf. 149 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Starten på min fråga kom när jag läste i den svenska säkerhetspolisens årsbok för 2014 under avsnittet Händelser 2014, där det bland annat helt öppet redogörs för ryska olagliga underrättelseoperationer mot vårt land. De har dessutom ökat i anslutning till krisen i Ukraina.

Tanken med frågan är också att ta pulsen på statusen på vår psykologiska beredskap. Enligt min bedömning, fru talman, är det så att ju bättre denna är och ju högre befolkningens försvarsvilja är, desto starkare är dess motståndskraft mot påtryckningar och psykologisk krigföring från motståndaren.

Samordningen och planeringen för det psykologiska försvaret i vårt land har varit en civil myndighetsuppgift sedan 50-talet. Arbetet syftade till att så långt som möjligt under extrema förhållanden säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle där upplysta medborgare fattar kloka beslut.

Statsrådet redogör för hur han bedömer att Sveriges psykologiska beredskap ser ut. Det är korrekt. Däremot säger inte statsrådet i sitt svar så mycket mer om hur han tänker gå till väga för att förbättra den. Statsrådet ger med andra ord inget svar i en sådan allvarlig fråga i en sådan allvarlig tid som den vi lever och verkar i. Det vore därför intressant att få lyssna på statsrådets tankar om hur han ämnar göra för att förbättra Sveriges psykologiska beredskap.

FOI har nyligen publicerat en initierad rapport med titeln *War by non-military means – understanding Russian information warfare*. Denna typ av cyberkrigföring är numera mycket aggressiv, enligt min bedömning. Mer konkret, fru talman, indelas en informationsattack eller informationschock i tre steg, enligt den ryske majoren general Ivan Vorobev, en grå eminens inom området. De är

1. informationspsykologiska attacker, desinformation i akt och mening att förvirra motståndaren
2. psykotropiska attacker, det vill säga påverkan på motståndarens psyke med användning av speciella medel och
3. dataattacker genom att infektera motståndarens datasystem, särskilt inom områdena kontroll och/eller ordergivning.

Denna lilla exposé av de möjligheter som den tekniska utvecklingen globalt erbjuder skapar nya och mycket krävande utmaningar. I vårt globala informationssamhälle behöver man numera inte skicka en grupp specialiserade kommandosoldater för att skapa oreda i till exempel våra trafiksystem. På säkert avstånd och bakom ett tangentbord kan motståndaren stoppa snabbtåget som jag åker minst två gånger i veckan mellan Stockholm och Jönköping.

Påverkanskampanjer, fru talman, är ett komplicerat område som kräver resurser. Såvitt jag vet har regeringen minskat anslaget till MSB. I statsrådets svar lyser också oviljan att informera om huruvida Sverige framöver kan tänka sig att samarbeta med EU i dessa synnerligen resurskrävande problemområden. Har regeringen blivit inbjuden till att

samverka inom ramen för liknande EU-aktiviteter? Har regeringen accepterat inbjudan? Arbetar regeringen med att finna andra kompletterande fält med ambitionen att Sverige ska vara psykologiskt rustat när vi fullkomligt cyberbombarderas?

Jag skulle välkomna statsrådets kommentarer om detta.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 150 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det Sotiris Delis säger.

Samtidigt måste vi göra en distinktion mellan det psykologiska försvaret – det vill säga Sveriges förmåga att möta påverkanskampanjer med syfte att förvrida bilden av motståndaren eller av ett händelseförlopp, eller med syfte att minska vår försvarsvilja – och rena cyberattacker. Om sådana skulle göras av en främmande stat för att exempelvis försena, förhindra eller växla om Sotiris Delis tåg vore det en ren krigsattack. Det vore en attack med cyber som vapen, inte en del av någon psykologisk krigföring även om det naturligtvis – precis som en bomb, en terrorattack eller ett väpnat angrepp – skulle få även psykologiska effekter.

Det var många frågor på slutet; låt mig börja med den om EU. Självklart ska vi samarbeta med EU i de här frågorna. Europeiska rådet har också uppmärksammat medlemsländerna på den här frågan och uppmanat dem att titta på den. Det är alltså självklart en del av vårt arbete.

När det handlar om det civila samhällets förmåga att motstå cyberattacker har MSB ett uppdrag, nämligen det nationella CERT-uppdraget. FOI har en stor och bra övningsverksamhet när det gäller att motstå den här typen av attacker. Det kvarstår dock ganska mycket att göra. Den Riksrevisionsrapport vi nyligen har fått och som vi har kommit med en skrivelse om till riksdagen visar att vi har brister i vår it-beredskap. Det kanske skulle kunna vara förlåtet, men problemet är att vi har samma brister i it-beredskapen som vi hade för sex sju år sedan.

Det beror tyvärr på att den tidigare – moderatledda – regeringen negligerade de här frågorna, fru talman. Annars hade det inte varit möjligt för Riksrevisionen att ett antal år senare lämna exakt samma kritik. Detta måste vi nu ta tag i. Vi måste bygga upp en obligatorisk incidentrapportering så att berörda myndigheter har tillgång till det. Vi måste klargöra myndighetsstrukturen och vidta ett antal andra åtgärder för att komma till rätta med detta.

När det gäller själva det psykologiska försvaret är det delat mellan MSB, alltså Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, och naturligtvis Säkerhetspolisen. Det finns självklart även en militär del. Det stämmer att MSB har fått minskade resurser, men inte i de här delarna. Det hade kanske varit klädsamt för Sotiris Delis att delge kammaren att neddragningen i precis lika hög grad kom i den alliansbudget som blev kammarens beslut.

Anf. 151 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Till att börja med har regeringens företrädare satt i system att skylla allt som inte gjorts av den nuvarande regeringen på den tidigare regeringen. Jag vill informera statsrådet om att ni sitter vid makten nu.

När det gäller EU kan jag konstatera att regeringen i sitt svar på en skriftlig fråga, 2014/15:181 om EU och rysk informationskrigföring, bland annat uttalade följande: ”EU:s svar på denna utveckling har hittills varit otillräckligt. Regeringen har därför konsekvent verkat för att EU:s institutioner bör förstärka sina insatser och ta en tydlig, ledande roll för att – tillsammans med medlemsstaterna – proaktivt sprida korrekt information om EU:s politik och dess bevekelsegrunder samt korrigera felaktigheter.”

Nu finns det möjlighet för Sverige att aktivt delta i detta arbete. Enligt en artikel i nättidningen Euobserver vill EU:s utrikestjänst anställa en handfull ryskspråkiga ”mythbusters” för att motverka rysk påverkan på och propaganda i medierna. På den frågan svarade statsrådet lite allmänt att man är positiv. Men det finns fakta – Sverige har fått en inbjudan.

På en punkt är vi dock överens, nämligen att vår psykologiska beredskap är bristfällig och måste kompletteras väldigt snabbt inför de system som finns. Jag skulle dock hemskt gärna vilja höra statsrådet säga att han är beredd att delta i just det av EU:s utrikestjänst initierade projektet, för att bredda och komplettera Sveriges initiativ när det gäller att förstärka Sveriges psykologiska beredskap.

Anf. 152 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! När det gäller den frågan får jag faktiskt ta och återkomma, för jag känner inte till detaljerna om detta. Jag känner inte till om Sverige har gett ett svar på den frågan eller inte, så jag ber att få återkomma i en annan ordning.

När det gäller vilka som sitter i regeringen lovar jag Sotiris Delis att han inte behöver upplysa mig om att det är vi som gör det och att det är jag som är minister. Anledningen till att jag tog upp det var naturligtvis att Riksrevisionen 2007 lämnade förödande kritik mot Sveriges it-beredskap och vår förmåga att stå emot de attacker Sotiris Delis med rätta intresserar sig för, engagerar sig i och tycker att Sverige ska ha en bra kapacitet att bemöta.

Sedan går det sju år innan Riksrevisionen gör en förnyad granskning. Under alla dessa sju år har vi en moderatledd regering med moderata ministrar, och efter de sju åren kommer Riksrevisionen fram till exakt samma kritik. Ingenting har alltså hänt på sju år för att förbättra Sveriges it-säkerhet. Då är det kanske ändå rimligt att man riktar kritiken mot den regering och det parti som under hela denna tid har suttit vid makten utan att vidta några åtgärder för att förbättra Sveriges it-beredskap.

Nu har vi en ny regering, och nu vidtar vi de åtgärder den moderatledda regeringen skulle ha vidtagit för att stärka vår it-beredskap. Nu kommer den obligatoriska incidentrapporteringen på plats. Nu lever vi upp till EU:s NIS-direktiv. Nu tydliggör vi myndigheternas ansvar för it-säkerhet och var gränserna ska gå. Nu uppmanar vi de statliga myndigheterna att återkomma till regeringen med rapportering om hur de har byggt upp sin

it-beredskap. Nu går myndigheterna igenom kommun efter kommun för att kolla hur it-beredskapen är. Nu sker revisioner av de mest säkerhetskritiska myndigheterna för att se hur it-beredskapen ser ut där.

Det här är sådant Riksrevisionen nämnde för den borgerliga regeringen 2007, men i stället för att leda till handling hamnade det längst ned i byrålådan.

Jag ska även återkomma till frågan om den psykologiska beredskapen och det civila försvaret. De här frågorna kommer regeringen att återkomma till i inrikespropositionen och i det försvarspolitiska arbetet, och då är tanken att vi ska göra det i bred politisk enighet. De här frågorna fick ju faktiskt ganska bra uppmärksamhet i Försvarsberedningen, och jag vet att de har varit föremål för diskussioner inför försvarsbeslutet.

Jag välkomnar att vi nu tillsammans ska kunna gå fram och stärka Sveriges försvarsförmåga i det här viktiga avseendet, och jag är tacksam för att Moderaterna är en del av det arbetet.

Anf. 153 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Jag vill också välkomna de initiativ statsrådet aviserar ska tas på just detta område. På en punkt delar jag dock inte statsrådets beskrivning.

Det är nämligen så att regeringen har axlat ansvaret för Sveriges framtid, och jag har i kammaren ofta hört att regeringen har en enkel förklaring så fort den misslyckas med att åstadkomma saker och ting på den ambitionsnivå regeringen har. Jag tycker inte att medborgarna förtjänar att regeringens representanter, statsråd, riksdagsmän och riksdagskvinnor gång på gång hänvisar till att Alliansen gjorde så, att Alliansen gjorde så och så vidare. Jag tycker inte att det är vare sig politiskt hedervärt eller lämpligt.

När man sitter i regeringsställning tar man tvärtom fullt ut ansvar för det man har lovat svenska folket efter att ha axlat manteln att leda detta land.

Anf. 154 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag delar Sotiris Delis uppfattning att statsråd har det fulla ansvaret för de beslut man fattar och inför den svenska befolkningen. Men det måste gälla även tidigare regeringar och inte bara nuvarande regeringar.

Det är angelägna frågor som Sotiris Delis tar upp i sin interpellation. När inrikespropositionen har kommit och när våra partier och ett antal andra partier tillsammans har arbetat fram förslag och tagit ansvar för Sveriges försvar är min förhoppning att vi kan stå starkare i de här frågorna. Jag välkomnar Moderaternas bidrag till den diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:530 om MSB och den civila krisberedskapen vid tågstopp

Anf. 155 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig om jag har för avsikt att ge kompletterande uppdrag till MSB att granska den civila krisberedskapen utifrån de upprepade tågstopp som skett i Sverige under de senaste veckorna – det ska för protokollets skull sägas att det var ett tag sedan interpellationen skrevs – och hur dessa hanterats av både drabbade passagerare och myndigheter.

Den grundläggande strukturen för samhällets krisberedskap baseras på ansvarsprincipen, vilket innebär att den som bedriver en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar även under krissituationer. I ansvaret ingår att vidta de åtgärder som krävs för att kunna förebygga, motstå, hantera, återställa och lära från olyckor och kriser och därigenom skapa både robusthet och krishanteringsförmåga.

Inom transportsystemet finns en stor mängd aktörer. Roller som är centrala för krisberedskapen innehas av såväl statliga myndigheter och kommuner som statliga, kommunala och privata företag. Transportstyrelsen och Trafikverket är två av de transportmyndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och höjd beredskap.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i uppgift att stödja och samordna berörda aktörers krisberedskapsarbete. MSB har också i uppgift att följa upp och utvärdera samhällets krisberedskap. Eftersom det finns myndigheter med ett utpekat ansvar för krisberedskapen inom transportsektorn bör en eventuell granskning i första hand hanteras av dem. Jag bedömer därför att det i dagsläget inte finns behov av att ge MSB i uppdrag att granska samhällets krisberedskap utifrån de upprepade tågstoppen.

Anf. 156 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, herr statsråd!

För att det inte ska råda några som helst tveksamheter vill jag inledningsvis säga att jag tycker att det är bra att vi har en försvarsuppgörelse som fem partier har tecknat. I den står det också rätt många kloka saker om aktiv cyberförmåga. Det är en distinkt satsning på försvarsunderrättelseverksamhet.

Skälet till att jag nämner detta, fru talman, är att en del av det jag kommer att säga nu kommer att ha bäring på detta. Jag vill verkligen understryka att statsrådet och jag som oppositionsföreträdare tycker lika, nämligen att försvarsuppgörelsen är bra. Jag tror dessutom att den är i landets och i vår försvarsförmågas intresse.

Fru talman! Jag är ledamot av försvarsutskottet. När vi ibland vaknar på morgnarna lyssnar många av oss på *Ekot*. Då hör man först en liten signal och sedan kan det vara en nyhet om tågstopp på grund av signalfel eller urspåret tåg. Några hemsidor kan plötsligt ha släckts ned så att man inte kan beställa till exempel SJ-biljetter på nätet, och radio- och tv-

sändningar kan ha avbrutits. Då blir jag alltid misstänksam och ställer kontrollfrågan till mig själv: Vad beror detta på? Är det bara tillfälligheter, tekniskt strul, misstag, eller ligger det någon form av systematik och kanske till och med illvilja bakom?

Jag tror, fru talman, att det är klokt av oss i Sverige att inte vara aningslösa. Varje gång vi hör den här typen av större systemförsämringar eller system som ligger nere ska vi kritiskt ställa följdfrågan: Beror detta på misstag, på mänskliga faktorn, eller finns det någonting bakom?

Nu har jag möjligheten att också ställa den här typen av frågor till ansvariga myndigheter som arbetar med försvars- och säkerhetsunderrättelser, och de brukar oftast ge rätt lugnande svar. Men jag tror att det är viktigt att vi hela tiden ställer den här typen av kontrollfrågor.

Då kommer jag in på det som min interpellation handlar om. De senaste veckorna har det varit rätt omfattande tågstopp, irriterande för passagerarna, inte minst här i Storstockholmsområdet. Människor har plötsligt kunnat bli sittande i en, två och tre timmar utan att de uppfattat att de fått relevant information. De vet inte riktigt vad som händer. Plötsligt blir de utfösta på stationsområdet. Det kanske kommer ersättningstrafik, och ibland kommer ersättningstrafik. Men det finns också ett stort mått av rykesspridning. Folk vet inte vad som gäller.

Då är min fråga till statsrådet: Skulle inte till exempel MSB kunna titta på hur man hanterar större systempåfrestningar som inte minst den här typen av tåghaverier utgör?

Vi ser hur människor hanterar bristen på information men också hur de kanaliserar sin upprördhet. Om vi någon morgon vaknar till *Morgonekots* signal och hör om den här typen av systemhaveri och börjar ställa frågan om det är med avsikt eller av misstag och vi besvarar frågan med att det kan finnas en avsikt bakom, då kan det vara klokt att vi har börjat kartlägga och fundera igenom hur vi hanterar den här typen av information. Hur hanterar vi den när det finns tiotusentals människor kvar på perrongerna därför att tågen inte har gått? Då handlar det inte om att tågen inte går på grund av signalfel efter tekniska fel utan därför att någon medvetet har saboterat och förstört.

Skulle det inte vara en klok idé för en progressiv minister att låta myndigheten undersöka den här typen av saker, inte minst för framtida bruk?

Anf. 157 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Hans Wallmarks beskrivning av försvarsuppgörelsen. Jag tror inte att det bara är viktigt utan nödvändigt för Sverige att i en turbulent tid kunna möta hot från vår omvärld i enighet. Samtidigt tror jag att det är viktigt för det politiska systemet att man kan vara oöverens.

Hans Wallmark säger, och det tycker jag är riktigt, att man ska vara kritisk och ställa kritiska följdfrågor som: Finns det något bakom? Vad beror det på? Finns det en systematik? Finns det illvilja?

Låt mig svara på frågorna. Det är nämligen så att Gunnar Alexandersson precis har utrett detta. Svaren är två. Det beror på kraftig underfinansiering – en slutsats som jag förstått att Moderaterna nu i opposition i alla fall instämmer i – eftersom ni skar ned på underhållet av järnvägen i den höstbudget som nu gäller. Nu vill ni i vårbudgeten plötsligt satsa 1,4 miljarder, i och för sig inte finansierade.

Det andra skälet är ett sammanbrott i organisationen av järnvägssystemet i Sverige. Gunnar Alexandersson, som för övrigt kommer från de privata tågoperatörerna, har utrett det här och är skoningslös i sin kritik. Om man vill hitta ansvariga får man gå till Torstensson, Elmsäter-Svärd och Borg.

Då har vi rätt ut vad det beror på.

Den andra frågan var: Finns det systematik? Ja, systematiska privatiseringar och konkurrensutsättningar som inte gynnar resenärerna. Finns det en illvilja? Nej, skulle jag svara. Jag tror faktiskt att när man gjorde de här sakerna ville man resenärernas bästa, men man förstod inte vidden av vad man gjorde.

Det är lätt att ställa den kritiska följdfrågan: Fanns det någonting bakom? Det fanns säkert en vilja att göra det bästa för resenärerna. Men avregleringar och privatiseringar i kombination med en mångårig underfinansiering har lett till det kaos som nu drabbar Sveriges resenärer.

Detta ska vi nu möta med satsningar på järnvägen och på järnvägsunderhållet. Inom Moderaterna verkar ni i opposition i alla fall vara överens om att det behövs satsningar nu. Sedan gäller det bara att hitta ett sätt för Moderaterna att klara av att finansiera dem i sin budget.

Anf. 158 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Nu vaknade den lilla ideologen till liv. Det gläder mig denna sena eftermiddag så att vi hittar också det som vi är oöverens om, för att citera statsrådet.

Det var egentligen bra att statsrådet försökte sig på denna lilla ideologiska utveckling. Det finns nämligen en likhet mellan infrastrukturen och försvaret. Vi talar om decennier av underlåtenheter. Under de socialdemokratiskt styrda åren, under 1990-talet och i början av 2000-talet, var svensk försvarspolitik detsamma som förbandsnedläggning – år av neddragningar och år av avvecklingar. Det är delvis det vi nu har att hantera.

Herr talman! Jag är väldigt glad att vi och Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna nu kan se det som beskrivs som ett trendbrott med försvarsuppgörelsen.

Det är bra, för regeringens egna tankar med försvarsuppgörelsen var att försvaret skulle få 6,2 miljarder i extra pengar. I en socialdemokratisk värld är det dock inte värt 6,2 miljarder eftersom där finns en dubblering av ungdomsarbetsgivaravgiften och ett ökat avkastningskrav på Fortifikationsverket som gör att 6,2 miljarder egentligen bara var värt 4,5 miljarder.

Tack vare att vi deltog i detta blev det 10,2 miljarder, så vi har i praktiken varit med och dubblerat. Det måste glädja statsrådet, som nu hyllar denna försvarsuppgörelse.

Det finns en stor likhet mellan detta och det eftersatta underhållet av infrastrukturen, och det är att det här är något som politikerna under många år inte har tagit på tillräckligt stort allvar. Jag vill dock hävda att alliansregeringsåren innebar rätt kraftiga investeringar och upprustningar på detta område.

Men det var inte riktigt detta interpellationen handlade om, och det var inte heller det statsrådet svarade på i sitt första inlägg. Jag ska därför ge honom chansen att i sitt andra inlägg komma in på att besvara den fråga jag faktiskt ställde. Det är glädjande att se statsrådet ångerfull. Jag hoppas att vi kan få se det återkommande i kammaren.

Det vi ser är ändå denna typ av systempåfrestningar, och jag hävdar att de större tågstopp som vi har iakttagit är intressanta alldeles oavsett om vi avför dem som oavsiktliga och beroende på tekniska misstag. Vi kan träta om huruvida det beror på socialdemokratiska regeringar eller alliansregeringar, men låt oss bortse från det nu.

Det handlar om brist på information och hur medborgare hanterar stora utmaningar där de inte vet vad som gäller. Kommer det ersättningstrafik? Kommer jag hem på utsatt tid? Kommer jag till mitt arbete på utsatt tid? Det uppstår ryktesspridning. Någon påstår att det kommer en ersättningsbuss här, och någon påstår att det finns en ersättningsbuss där.

Allt detta är kolossalt intressant och borde utredas strukturerat. Det skulle vi kunna ha nytta av i större påverkanslägen där systemkollapsen kanske inte beror på tillfälligheter utan på att det finns organiserad illvillighet bakom från länder eller grupper som vill skada oss.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap skulle kanske kunna ha ett visst värde av det så att vi som politiker, oavsett om vi är socialdemokrater eller moderater, skulle kunna ha nytta av det när det gäller samhällsplanering.

Herr talman! Efter statsrådets och min ideologiska utveckling och utväxling kanske vi kan landa i den konkreta frågan.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 159 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag i min iver att föra en ideologisk tågdiskussion inte hann med att svara på Hans Wallmarks egentliga fråga.

Innan jag gör det, låt mig säga ett par ord om försvarsuppgörelsen. Det stämmer att Moderaterna genom skicklig förhandling fick oss att höja anslaget till försvaret avsevärt. Men i ödmjukhetens namn hade det kanske varit värt att notera hur mycket vi höjde det i förhållande till de pengar som den moderatledda regeringen lade på försvaret. Det är nu den stora höjningen har skett. Jag är därför glad att Hans Wallmark i opposition var

en mycket skickligare förhandlare än vad han var i majoritet. Det ska nog hela Sverige vara tacksamt för.

Det finns en poäng i att det kan finnas ett värde i att låta MSB granska stora systemkritiska händelser, oavsett om det ligger illvilja eller inte bakom. Det finns en psykologisk mekanism i sådana händelser som det är värt att dra lärdom av.

Vi har dock den ordningen att det i första hand är de två myndigheter som ansvarar även i höjd beredskap, Transportstyrelsen och Trafikverket, som ska göra detta arbete. Men gör de inte det eller om det behövs studier på en mer aggregerad nivå är jag inte främmande för att låta MSB göra det. Men i första hand är det som sagt Trafikverket och Transportstyrelsen som ska göra det.

Herr talman! Vi var överens om underlåtelseerna i försvaret, oavsett hur många år det rör sig om. Vi är överens om underlåtelseerna i järnvägsinvesteringarna, oavsett hur många år det rör sig om. Vi lyckades komma överens om att bryta den dåliga utvecklingen i försvaret. Låt oss då hoppas – nu när Moderaterna har höjt sitt bud i opposition, precis som i försvarsdelen – att vi också kan komma överens om att satsa mer pengar på svensk järnväg och svenskt järnvägsunderhåll. Då kanske vi i framtiden kan slippa studier av varför folk springer efter ersättningsbussar som inte finns och står och fryser på perrongerna.

Anf. 160 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag kan av förståeliga skäl inte kommentera statsrådets recension av den moderata förhandlingssegern. Men jag noterade vad statsrådet sa.

Det är bra att ni öppnar för denna typ av utredning. Jag delar den åsikten. Det finns andra myndigheter, inte bara MSB, som man kan peka på. Men jag tror att vi ska följa upp detta strukturerat och tillgodogöra oss de erfarenheter vi kan dra.

Herr talman! Jag tror att det behövs satsningar på både svensk infrastruktur och svenskt försvar. Jag är glad över att i den del som gäller försvaret kunna medverka till det.

För att använda statsrådets ord är vi oöverens när det gäller finansieringen. Här har vi olika profiler. För mig är det viktigt att vi har en finansieringsprofil som inte slår mot jobb och tillväxt. Men skattedebatten får vi i ideologiskt nit ta vid ett annat tillfälle.

Herr talman! Det är bra att vi kan enas om att det är viktigt att vi hittar strukturer för att följa upp och granska de påfrestningar som människor utsätts för när saker och ting inte fungerar. Tågen är kanske det mest påtagliga, för det föder en sådan frustration när man blir lämnad kvar på en kall perrong. Men det handlar också om nätsidor som läggs ned, om att inte kunna beställa biljetter, om tv- och radiosändningar som inte fungerar och andra former av påfrestningar.

Det mesta talar för att det beror på tillfälligheter. Det handlar om teknik, fel och misstag, och det finns ingen struktur. Men i de oroliga omvärldsvillkor vi lever under måste vi alltid ställa oss den kritiska frågan:

Kan det vara avsiktligt? Det är viktigt att vi inte är aningslösa. Därför bör vi på alla sätt förbereda oss för risken att det kan vara organiserat.

Anf. 161 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Vi är ett litet land i en stor värld, längst upp i norr på jordklotet. I alla fall är det så vi lär oss i skolan att jordklotet ser ut. Det svävar ju fritt i rymden, så det är svårt att veta vad som egentligen är upp och ned. Alla ni som tvivlar på det påståendet kan lägga er ned en natt och titta på stjärnhimlen och fundera på om den är ovanför eller nedanför er. Det är ett filosofiskt experiment som jag rekommenderar.

Denna debatt visar styrkan i det svenska parlamentet. I detta lilla land i den väldigt stora världen har vi inte råd att vara oöverens om allt. Vi har inte råd att bråka om allt. Vi har inte råd att göra försvaret av vårt land till en käbbelfråga. Vi har kanske inte heller råd att låta infrastrukturen förfalla medan vi bråkar om vem som har ansvaret,

Vi har en levande politisk debatt. När vi har skilda uppfattningar kan vi, precis som nu, ta en hård och ideologisk debatt. Men i slutet av dagen kan vi också se till det som är bäst för Sverige, vilket vi har gjort i försvarsfrågan och vilket jag hoppas att vi kan göra även i infrastrukturfrågan.

Jag tackar Hans Wallmark för hans viktiga bidrag i detta och instämmer i att vi måste bli bättre på att möta sådana här sårbarheter, oavsett om det ligger illvilja i form av främmande makt eller en hackergrupp bakom eller om det handlar om sjabbel och olyckor. På det sättet kan vi göra ett bra land bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:546 om konsekvensanalys för Säkerhetspolisens informationsinhämtning

Anf. 162 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Roger Haddad har, mot bakgrund av de möjliga konsekvenser som eventuella förslag från den pågående utredningen Genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (Ju 2014:26) kan få, frågat mig om jag och regeringen kommer att genomföra en konsekvensanalys av Säkerhetspolisens möjligheter att inhämta information från Försvarets radioanstalt, FRA. Han har även frågat om jag och regeringen avser att ge utredningen tilläggsdirektiv alternativt be en ny utredning att se över Säkerhetspolisens framtida möjlighet att använda information från FRA i förebyggande syfte.

Som jag nämnde i ett frågesvar den 22 april 2015 är kampen mot terrorism en prioriterad fråga för regeringen. Terrorism utgör ett allvarligt hot mot vår säkerhet och mot våra medborgerliga fri- och rättigheter.

Terrorismens utveckling ställer nya krav på myndigheternas agerande. För att bekämpa terrorism krävs ett långsiktigt arbete med fokus på samverkande insatser från många aktörer.

Terrorismbekämpningen måste alltid ske i enlighet med våra grundläggande fri- och rättigheter. Inom Regeringskansliet pågår nu arbete med att ta fram en ny nationell strategi mot terrorism.

Som jag också redogjorde för i frågesvaret antog FN:s säkerhetsråd i september 2014 en resolution om bland annat åtgärder för att motverka att personer reser utomlands i syfte att begå terroristhandlingar.

Den nämnda utredningen har fått i uppdrag att analysera behovet av lagändringar för att Sverige ska leva upp till de krav på straffrättslig reglering som ställs i resolutionen och lämna de lagförslag som är nödvändiga.

I uppdraget anges särskilt att det bör beaktas hur utformningen av förslag till kriminalisering och avgränsningarna av det straffbara området påverkar möjligheterna för bland annat ansvariga myndigheter att bedriva ett effektivt arbete för att förebygga och förhindra att personer reser utomlands i syfte att delta i terroristhandlingar eller terroristträning.

Säkerhetspolisen, som har det huvudsakliga ansvaret för terrorismbekämpningen i Sverige, deltar med en expert i utredningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 juni i år. Först när utredningen har lämnat sitt betänkande vet vi hur eventuella förslag ser ut och hur de kan påverka myndigheternas arbete. Det är för tidigt att säga vilken eventuell ytterligare analys som kan behövas. Jag avser därför inte att i nuläget vidta några åtgärder.

Anf. 163 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag tackar inrikesminister Anders Ygeman för svaret.

För några år sedan höjde Säkerhetspolisen hotnivån och beredskapen efter händelserna på Bryggargatan/Drottninggatan i Stockholm. Den senaste tiden har vi också i vårt geografiska närområde i norra Europa och Skandinavien noterat attentat i terrorismens namn – i Bryssel, Paris och Köpenhamn.

När det gäller svenska deltagare finns det åtminstone 130 bekräftade personer som har rest från Sverige till konfliktområden i Mellanöstern för att i terrorismens namn döda med hänsynslösa metoder. Överlevande som återvänder till Sverige utgör ett indirekt eller direkt hot.

Enligt Säkerhetspolisens information kan den siffran stiga till uppemot 300 personer eller ännu fler. Folkpartiet välkomnar därför förslaget att kriminalisera resor från Sverige till konfliktområden. I dag är de tyvärr inte det.

Säkerhetspolisen är en av de polismyndigheter som ligger under justitieutskottet och regeringen. Säkerhetspolisen ska bedriva kontrapionage men också kontraterrorism och skydda vår demokrati. I detta viktiga uppdrag ingår att kunna beställa signalspaning genom Försvarets radioanstalt, FRA.

Folkpartiet har försökt bringa klarhet i detta. Jag är lite besviken på att jag får ungefär samma svar nu av inrikesministern som i det skriftliga svaret av den 22 april.

Jag vet att det finns en utredning, jag vet att den kommer den 18 juni, jag vet att det sitter en representant för Säkerhetspolisen i utredningen och jag vet att det pågår ett arbete med en nationell strategi mot terrorism som kommer om några månader.

Utredningen, som är omfattande och som ska titta på FN-beslutet och se hur det ska in i svensk lagstiftning när det gäller kriminalisering av resor, får konsekvenser.

Det framkom tidigt i processen att man, när man kriminaliserar terrorismresor, terrorhandlingar eller förberedelser till terrorism, måste gå in med en förundersökning redan vid misstankenivå, juridiskt sett.

Säkerhetspolisen menar att när en förundersökning påbörjas upphör deras rätt att ta del av signalspaning via FRA.

Folkpartiet anser att det vore mycket olyckligt om Säkerhetspolisen, som kanske är det absolut viktigaste instrumentet när det gäller att signalspana utanför rikets gränser, skulle påverkas negativt av en annan och i sig positiv reform, nämligen att kriminalisera terrorismresor.

Jag vill därför höra hur inrikesministern ser på detta och om han tänker agera nu när vi känner till denna information.

Anf. 164 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Roger Haddad frågade mig hur regeringen tänker agera. Det enkla svaret är att regeringen har agerat.

Det kan tyvärr inte sägas om den regering som Roger Haddad stödde. Ni hade tid på er. Inget av de två problemkomplexen var okända under den tid som den moderatledda regeringen satt vid makten.

Vi hade resor till terror och krig, men det togs inga initiativ för att utreda eller kriminalisera dem. Vi kom till ett rent bord. Vi tog i december initiativ till en snabbutredning som ska redovisas den 18 juni. Jag för min del tänker vänta tills resultatet av den utredningen blir känt.

Utredaren ska titta på både huruvida vi behöver ytterligare kriminalisering för att leva upp till FN:s resolution 2178 och vilka följdverkningar detta skulle få.

Låt mig också säga att inte heller FRA-problemet, som Roger Haddad uttryckte det, var okänt under den moderatledda regeringens tid. Det diskuterades. Vi har den begränsningen att signalspaning inte får inriktas på personer utan bara på företeelser.

Justitieministern uttalade tydligt under den tid vi hade en moderatledd regering, som Roger Haddad stödde, att signalspaning inte skulle få användas parallellt med förundersökning, exempelvis vid terrorbrott.

Därför går min fråga tillbaka till Roger Haddad. Om han nu, innan utredningen och analysen är klara, är bombsäker på hur problemet ska lösas vore jag tacksam om han kunde delge kammaren hur Roger Haddads lösning ser ut.

Ni hade åtta år på er att agera och gjorde ingenting. Nu kräver ni att regeringen ska agera. Fine! Den 18 juni kommer utredningen. Sedan ska vi beskriva vår handlingslinje. Vi kommer att lägga fram en proposition för kammaren efter sommaren som får behandlas av höstriksdagen mindre än ett år efter att regeringen tillträdde, inte efter åtta år med armarna i kors.

Roger Haddad! Hur ser Folkpartiets lösning på detta problem ut? Ni hade åtta år på er att hantera det men gjorde ingenting.

Anf. 165 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Till skillnad från inrikesministern har jag haft förmånen att jobba i Rikspolisstyrelsen och i justitieutskottet i fyra år.

Historiebeskrivningen är helt felaktig. Det var Alliansen och Folkpartiet som införde FRA-lagen, det var Alliansen som tillät Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen att åter få beställa signalspaning.

Det var vi som lämnade en handlingsplan mot terrorism, som statsrådet just nu tänker revidera. Den kommer kanske i sommar. Det var vi som i olika omgångar gav Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen i uppdrag att kartlägga och ta fram underlag när det gäller olika typer av extrema miljöer – autonoma miljöer, högerextrema miljöer och även våldsbejakande islamistisk extremism.

Den sista åtgärden inom detta paraply var att den dåvarande alliansregeringen sommaren 2014 utsåg Mona Sahlin till att jobba med det förebyggande stadiet.

Kom inte och säg att vi inte gjorde någonting under de åren!

Som jag sa tidigare, herr talman, välkomnar vi en kriminalisering av terrorismresor, men när vi satt i regeringen 2006, 2007 och 2008 var detta inte ett lika stort problem, åtminstone inte vad jag vet. Annars hade väl rikspolischefen eller den dåvarande socialdemokratiska ordföranden i justitieutskottet påpekat att vi hade 200, 300 eller 400 resande. Men vi hade inte det då.

Det är andra faktorer i vår omvärld och numera tyvärr i vårt närområde som gör att vi och ni tvingas agera. Hittills har vi försökt ha en samsyn om

FRA, Säkerhetspolisen och skyddet av vår demokrati. Det är detta vi diskuterar.

Redan 2008 och 2009, när den dåvarande regeringen lät utreda Säkerhetspolisens möjligheter till signalspaning för polisiära behov, framfördes vikten av att Säkerhetspolisen skulle kunna signalspana både generellt och efter att förundersökning inletts. I den delen är det ingen ny information.

Det görs olika avvägningar. Det är svåra beslut. Men nu ser vi – det är en tydlig konsekvens – att om man kriminaliserar resande och om man öppnar förundersökningar finns det en risk att Säkerhetspolisen kan tappa viktig information.

Jag står inte här och säger att jag är expert eller att jag tycker att detta är en enkel lagstiftningsfråga, utan det krävs självklart juridisk expertis, och man behöver se på integritetskonsekvenser. Men hur skulle man kunna göra, om det är välmotiverat av åklagare och domstol, i brottsbekämpande syfte – inte minst när det gäller terrorism? Nu pratar vi ju om terrorism, inte om böter eller att någon smugglar in sprit från Tyskland, utan vi pratar om terrorism. Hur ser statsrådet på den frågan?

Vi kan vänta tills utredningen kommer den 18 juni. Men redan för en månad sedan och redan i yttrandet över utredningen 2008 eller 2009 pekade Säkerhetspolisen just på detta. Därför tar vi upp frågan igen.

Anf. 166 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det stämmer att Roger Haddad har suttit i Rikspolisstyrelsen i fyra år och i justitieutskottet i fyra år. Det stämmer att den borgerliga regeringen antog en nationell strategi mot terrorism. Men det stämmer också att de tog upp problemet med terroristresor i den nationella strategin utan att göra något för att kriminalisera det.

Det stämmer att du har suttit i riksdagen i fyra år, Roger Haddad, utan att ta upp det här problemet, utan att se problemet. Ingen såg problemet, säger Roger Haddad. Jag bara tittar på talmannen som sitter här. Han skrev som socialdemokratisk ledamot debattartiklar om att kriminalisera detta, så det var känt – men kanske inte i Folkpartiet eller i regeringen.

Jag ska inte raljera för mycket om detta. Problemet är: Vi har tagit tag i frågan. Vi har beskrivit hur vi tänker agera. Roger Haddad hör ett radioinslag där Säkerhetspolisen intervjuas, och så skriver han en interpellation. Men han har ingen egen tanke om hur detta ska gå till. Det är ju det som är slutsatsen.

Jag ställer frågan: Hur vill Roger Haddad göra det? Han har fyra minuter på sig. Det blir inget svar. Trots fyra år i justitieutskottet och trots ett antal år i Rikspolisstyrelsen blir det inte mer än så här.

Man hör ett radioinslag. Man skriver en interpellation. Man hoppas på det bästa.

Roger Haddad, det håller inte!

Anf. 167 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag tycker inte att det är ett problem att den här regeringen tar tag i frågan, för det är precis det vi vill.

Besluten när det gäller Försvarets Radioanstalt, Säkerhetspolisen, höjd nivå och så vidare avgörs ofta av det säkerhetspolitiska läget, i det här fallet underrättelseläget och – tyvärr – de hemska attentat som vi har sett de senaste månaderna och det senaste året bara i vårt närområde.

Återigen: Vi har inte haft – vad jag vet i alla fall – 130 stridande i Syrien och Irak, där några har avlidit och några har rest tillbaka. Vi har inte – vad jag vet – haft en situation där vi snart är uppe i 300 personer, kanske 400, varav många ungdomar från svenska städer, som reser ned i terrorismens namn. Det är klart att det är därför frågan blir extra aktuell.

Jag har själv, herr talman, stått här och sagt: Jag är inte juridisk expert. Jag har inga exakta lösningar. Men det är oppositionens roll att lyfta upp frågor. När vi besöker verksamheter och har dialog med verksamheter är det viktigt att vi lyfter upp och diskuterar frågorna.

Jag har fått ett svar i dag. Det är att den här regeringen tänker avvakta utredningen i juni, trots att vi redan för en och en halv månad sedan – de som sitter i Regeringskansliet har säkert känt till detta ännu tidigare – fick indikationer om att en konsekvens av FN-beslutet om kriminalisering skulle kunna bli att Säkerhetspolisen inte får inhämta information under förundersökning.

Vi får följa det här ärendet och se om Anders Ygeman och regeringen så småningom är beredd att ge sig på denna möjlighet när det blir dags.

Anf. 168 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag vill bara notera att vi inte vet om Roger Haddad vill ge Säkerhetspolisen den här möjligheten eller – om han skulle ge dem den möjligheten – hur det i så fall skulle gå till. Inget av det har vi fått något svar på i den här interpellationsdebatten.

Det stämmer att vi, när Roger Haddad utgjorde regeringsunderlag och vi hade en moderatledd regering, inte hade 130 utländska stridande, utan vi hade 100. Men det är en klen ursäkt för att inte agera.

Vi har agerat. Vi har tillsatt en snabbutredning om att kriminalisera. Vi gjorde det i december. Den 18 juni kommer utredningsförslaget. Jag tror att detta är ett av flera problem som vi kommer att vara tvungna att hantera efter utredningen.

Låt mig för att problematisera ta upp ett annat. Om vi väljer att ytterligare kriminalisera kommer vi att försvåra för den förebyggande verksamheten.

I dag är vi beroende av tips och information. Det kan vara en anhörig som är orolig för att ett barn ska åka och strida. Uppemot hälften av dem som åker och strider dör – de kommer aldrig tillbaka till Sverige. Men det är självklart att om det är en brottslig verksamhet att åka iväg minskar det viljan hos anhöriga att anmäla till polis eller säkerhetspolis att ens man, son eller dotter är på väg för att strida. Det är också något som vi kommer att vara tvungna att hantera när utredningens förslag kommer.

Att kriminalisera är en bra åtgärd. Jag tror att den är rätt och riktig och tror inte att det finns något alternativ. Men det är ingen enkel väg, inget quickfix. Vi kommer att få hantera ett antal svåra frågor när utredningens resultat väl ligger på regeringens bord och när remissinstanserna har fått säga sitt. Då välkomnar jag Roger Haddads bidrag till den debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:510 om bredbandsutbyggnad på den svenska landsbygden

Anf. 169 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig om det är min ambition att pengarna som i dag satsas på bredbandsutbyggnad inom Landsbygdsprogrammet i framtiden ska gå till andra ändamål.

Tillgång till bredband med hög överföringshastighet är en förutsättning för den ökade it-användningen i samhället och för att Sverige fortsatt ska vara en framstående it-nation. Eftersom tillgången till bredband med hög överföringshastighet är ojämnt fördelad både över landet och mellan tätort och småort samt områden utanför tätort och småort, prioriterar regeringen att kunna ge stöd till utbyggnad i områden där marknaden inte anser det vara lönsamt att bygga ut.

Regeringen har därför en hög ambitionsnivå och har avsatt 3,25 miljarder kronor för bredbandsutbyggnad inom ramen för Landsbygdsprogrammet till och med 2020. Utöver det finns även satsningarna på bredbandsinfrastruktur inom ramen för regionalfondsprogrammen under samma period i de nordliga delarna av landet som uppgår till 1,2 miljarder kronor inklusive medfinansiering.

Regeringen har även förstärkt budgeten för stödet till ekologisk produktion i Landsbygdsprogrammet med ca 200 miljoner kronor jämfört med det ursprungliga förslaget, som den tidigare regeringen överlämnade till kommissionen i juni förra året. Denna satsning har dock genomförts utan att budgeten för bredbandsutbyggnad har påverkats.

Anf. 170 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Bakgrunden till min interpellation är en skrift som släpptes av Miljöpartiets språkrör under Almedalsveckan 2014. Där menade man att de 200 miljoner i Landsbygdsprogrammet som lades på utbyggt bredband i stället skulle läggas på andra ändamål. Det gjorde mig självfallet något orolig, och vi var flera som undrade över vad detta exakt skulle innebära för utbyggt bredband på landsbygden.

Därför gläder det mig att det av statsrådets svar framgår att man inte har gjort på det sätt som Miljöpartiet före valet sa att man skulle göra.

Lite oroväckande är dock när man försöker se statsrådets it-politik i ett större sammanhang. Ambitionen verkar vara något oklar. Därför kvarstår

egentligen min fråga. Nu har man inte gjort förändringen så här långt, men finns det fortfarande en ambition från miljöpartister i regeringen att den här förändringen ska göras, det vill säga att detta inte längre ska ingå i Landsbygdsprogrammet?

Anf. 171 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Erik Ottoson för uppföljningsfrågan.

Bakgrunden är följande: Miljöpartiets förslag från Almedalen, som Erik Ottoson refererar till i interpellationen, handlar om att man i stället för att finansiera hela bredbandssatsningen på landsbygden genom Landsbygdsprogrammet skulle satsa 200 miljoner årligen på landsbygdens bredband utanför Landsbygdsprogrammet. Det skulle ha inneburit att 200 miljoner inom Landsbygdsprogrammet frigjorts från den tidigare regeringens budgetförslag och i stället använts för att ställa om jordbruket runt Östersjön till 100 procent eko.

Miljöpartiet har alltså inte föreslagit mindre pengar till bredband. Tvärtom satsade Miljöpartiet extra i budgeten redan inför 2014. Det var sedan mycket positivt att även den dåvarande regeringen till slut såg behovet av mer pengar till bredband i landsbygd.

En fråga som lyfts fram här av Erik Ottoson handlar om vad det generella arbetet med it-politik i grunden riktar in sig på. Då kommer vi antagligen att pröva gränserna för vad denna interpellation kommer att handla om, och jag är inte särskilt ovan vid denna situation. Jag ska försöka mig på en överblickande genomgång.

Först och främst handlar det om att det arbete som den tidigare regeringen hade gjort uppfattades som lite halvdant när det gäller Landsbygdsprogrammet, alltså de 3,25 miljarder kronor som ska gå till bredbandsutbyggnad i de områden där marknaden inte klarar av att bygga ut det. Man kan säga att det snarare är områden där marknaden väljer att låta bli att bygga ut, eftersom man klarar av att bygga ut men att man inte får någon lönsamhet i detta.

Då är ingången att det underlag som jag har efterfrågat och fått handlar om att det hade tagits fram ett underlag till kommissionen för godkännande, men att detta underlag inte var berett i den omfattning som kommissionen krävde. Det har gjort att vi under detta halvår har fått komplettera detta på ett sådant sätt att det verkar som om man till slut kommer att godkänna Landsbygdsprogrammets användning för bredband.

Om man är välvilligt inställd, vilket jag vill vara och är, kan man säga att vi tog vid ett arbete som vi nu har fört i mål. Förhoppningsvis kommer vi att få ett besked under sommaren. Det handlar alltså om EU:s regler som gäller för statsstöd till bredbandsutbyggnad, så det är inget specifikt för Landsbygdsprogrammet som detta handlar om.

It-politik generellt handlar om många olika frågor. Det statsråd som debatterade här tidigare har hand om it-säkerhet och svarar på frågor om det, medan it-politik generellt är mitt fögderi. Där är grunden att vi som nation ska fortsätta att vara ett av de länder som går främst när det gäller digitaliseringens möjligheter. Det är också viktigt att vi bibehåller denna

tätposition – vi ska helst vara etta – i olika rankningar, eftersom det också skapar en möjlighet att ha bredd inom politiken. Digitaliseringen är nämligen så funtad att för att kunna ha en spets där nya företag skapar möjligheter och utrymme att utvecklas och utveckla behövs det en bra bredd.

Tidigare politiker – långt före både Erik Ottosons och min tid – tog viktiga steg på denna utvecklingstrappa. Hem-pc-reformen var en reform. En annan är utbyggnaden av bredband i hela landet. Detta spår kommer vi genom mig och Anders Ygeman att jobba vidare med.

Anf. 172 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Statsrådet får förstå den förvirring som ibland uppstår när man läser regeringens vårproposition, där man får leta med ljus och lykta efter begreppet bredbandskoordinatorer, som är en nyckel i just utbyggnaden av bredband på landsbygden. Statsrådet har tidigare meddelat till riksdagens trafikutskott att detta är någonting som man vill arbeta vidare med och få på plats. Det var någonting som vi initierade i regeringsställning och som vi inte hann föra i mål före valet. Man kan säga att olyckan slog till.

Man kände sig något lättad ända till ändringsbudgeten lades fram, där det verkar som om bredbandskoordinatorerna är bortplockade. Men det är mycket luddigt uttryckt i budgeten. Precis den summa som avsåg bredbandskoordinatorer har inte riktigt följt med.

Då blir min fråga till statsrådet: Avser man att fortsätta satsningen på bredbandskoordinatorer? Kommer den att verkställas, eller har statsrådets och regeringens ståndpunkt i frågan skiftat sedan statsrådet var i trafikutskottet?

Anf. 173 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Erik Ottoson för att han lyfter upp mycket viktiga frågor. Detta är frågor som för oss innebär en partipolitisk obundenhet såtillvida att det är frågor som nästan alla partier i den här riksdagen har i princip samma uppfattning om när det gäller riktning och hastighet.

Bredbandskoordinatorer är oerhört viktiga, och detta arbete kommer att fortsätta. Det är ingenting som vi kommer att ta bort. Däremot tror jag att arbetets fokus behöver vara tydligt när det gäller vad som ger långsiktig effekt. Enbart bredbandskoordinatorer innebär ingen snabblösning. Bredbandskoordinatorer är den funktion som skapar kopplingen mellan riksnivå, regional nivå och lokal nivå. Vårt fokus kommer att fortsätta att ligga på flera olika delar. En av dem är bredbandskoordinatorer.

En annan del handlar om att se till att det som tidigare kallades för grävdirektivet, som egentligen betyder att det förhoppningsvis kommer att grävas mindre, blir ett lagförslag. Det bereder vi i Regeringskansliet. Det kommer att innebära att när det grävs för att man ska lägga ned fiber kommer man att vara tvungen att redovisa det till en myndighet – vi har ännu inte satt ned foten när det gäller vilken myndighet det blir, men det

ligger nära till hands att det är PTS som får detta uppdrag – för att senare nedläggning av andra typer av infrastruktur i mark ska kunna ske i samma rör.

Detta öppnar upp ett antal olika frågor som har lyfts fram när vi har diskuterat och berett frågan. För min del är det i grunden en möjlighet att lägga ut fiber i de delar av landet där behovet är som störst, inte på grund av att det bor många människor där utan för att det är de som faktiskt är mest utsatta vid utglesningen av offentlig service. Den fick vi se mycket av under den förra och förförre mandatperioden när människor flyttade från områden frivilligt eller ofrivilligt beroende på egna preferenser eller känslan av att de hade blivit lämnade åt sitt öde.

Där har regeringen, genom att ha landsbygdsministern, infrastrukturministern, närings- och innovationsministern och mig som är bostads-, stadsutvecklings- och it-minister på samma departement, tagit ett helhetsgrepp på stad och land. Där är bredbandsutbyggnaden en oerhört viktig del. Bredbandskoordinatorer är alltså en del av detta pussel som ska till för att vi fortsatt ska vara världens bästa land i it-hänseende. En annan är utbyggnaden, där upp till 95 procent av kostnaden för bredbandsutbyggnad är grävkostnader.

Detta är en fråga som möjligtvis kan ha undgått någon under den förra och förförre mandatperioden. Men nu undgår den inte regeringen. Vi kommer att lägga fram ett lagförslag, och jag hoppas att Erik Ottoson och hans parti kommer att se välvilligt på denna proposition.

En annan ingång när det gäller bredband handlar om det mobila nätet. En stor del av utbyggnaden bör och kommer nämligen att ske med fiber. Men det kommer också att finnas alternativa utbyggnadslösningar. Utöver dessa har vi en utredning som Post- och telestyrelsen, alltså expertmyndigheten, jobbar med. Den handlar om att se de kapillärer ute i nätet som inte kommer att nås av någon av dessa lösningar. Då måste vi också kunna vara öppna för till exempel det som heter samhällsmaster. Det ska alltså inte finnas ett enda hushåll i Sverige som känner att det är utlämnat åt godtycke, eller för den delen marknadens möjlighet att bygga ut på affärsmässiga grunder. Det är det som vi står för och det som vi borgar för.

Anf. 174 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag upplever en tydlig diskrepans mellan vad statsrådet meddelar i dag och vad som de facto står i regeringens vårproposition. Där avfärdar man mer eller mindre bredbandskoordinatorerna och låter frågan mer eller mindre bero. Det är en kort och näst intill avfärdande arrogant formulering i vårpropositionen, vilket gör mig orolig. Sedan är det bra att statsrådet har en välvillig inställning i kammaren. Frågan är om det räcker hela vägen till regeringssammanträdet.

Statsrådet är inne på något annat viktigt för bredbandsutbyggnaden på landsbygden, nämligen den trådlösa täckningen av 4G. Där finns ett förslag vad gäller samhällsmaster, där jag med ljus och lykta försökte hitta statsrådets ställningstagande. Det kan vara så att jag är dålig på att leta,

men annars kan statsrådet gärna i sitt sista inlägg få upplysa mig om samhällsmasterna. De är neutrala master som placeras på strategiskt viktiga punkter där alla teleoperatörer kan få tillgång till den täckningen för sina abonnenter. Är regeringen och statsrådet villiga att verka för detta i alliansregeringen anda?

Anf. 175 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Ottoson, för uppföljningsfrågan!

Generellt sett får vi en gång per år möjlighet att staka ut de stora linjerna som ska räcka från år till år. Den andra gången är på våren då vi ändrar på mindre saker. I år är det naturligtvis annorlunda. Det känner Erik Ottoson till eftersom han var med och röstade igenom oppositionens förslag. Det kanske han inte var. Han skakar på huvudet. Då får jag be om ursäkt. Men Erik Ottosons parti, de ledamöter som var i kammaren, röstade igenom ett förslag till budget tillsammans med Sverigedemokraterna. Det är den budget vi styr med i dag, och utifrån den situation vi har är det inga stora ändringar som sker med utgångspunkt i de grundläggande idéerna i höstbudgeten.

Vi jobbar nu med att sätta en budget för 2016, och i den kommer närmare detaljer för exakt hur vi kommer att hantera frågan.

En viktig fråga är vad jag aviserade i början av mars. Regeringen kommer att genomföra en översyn av bredbandsstrategin för att säkerställa att den fortsätter att vara relevant och framåtblickande. Erik Ottoson måste också acceptera att den gamla strategin naturligtvis har några år på nacken, och det är ett område som går fort framåt i utvecklingen. Därför är det viktigt att hela tiden se över och inkludera både mål och fokusområden.

Sedan var det frågan om samhällsmaster. Jag försökte vara tydlig i mitt tidigare inlägg att det är en fråga som finns med i den pott som PTS jobbar med. Det är en av de frågor som finns och som kan hanteras utifrån en möjlighet till utbyggnad. Vi vet att enligt PTS senaste bredbandskartläggning var det endast ungefär 300 hushåll och företag som helt saknade tillgång till bredband förra året.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:514 om nedläggningshotet mot Bromma flygplats och konsekvenserna för Tvärbanans utbyggnad

Anf. 176 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig om jag tidigare varit medveten om vilka konsekvenser som nedläggningshotet mot Bromma flygplats har fått för utbyggnaden av Tvärbanan till Kista och om jag avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att Tvärbanans Kistagren kan börja byggas utan fördröjning i samband med utredningen om Bromma flygplats framtid.

Kollektivtrafiken inom Stockholms län är ett ansvar för Stockholms läns landsting, och utbyggnaden av Tvärbanans Kistagren är för närvarande inte föremål för regeringens överväganden.

Anf. 177 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret, även om det nog var det kortaste svaret på en interpellation jag någonsin har hört. Jag kan väl ha en del synpunkter på det.

I det ögonblick som regeringen fattade beslut om att tillsätta en förhandlingsperson – samordnare, koordinatör, eller vad titeln nu var, det har varierat lite över tid – med ansvar för att se över huruvida Bromma flygplats ska läggas ned fick det konsekvenser för Stockholmsregionen. Det lägger en våt filt över utvecklingen och förnyelsen av Bromma flygplats eftersom man inte vet om flygplatsen ska vara kvar. Om flygplatsen inte ska vara kvar ska man inte investera nytt och försöka modernisera. Om den ska vara kvar ska man göra det.

Då finns ett kollektivtrafikprojekt som håller på att byggas ut i anslutning till Bromma flygplats. Det kommer att vika av från den nuvarande Tvärbanans Solnagren bort mot Kista och göra att Bromma flygplats blir en flygplats med en spåranknytning. Jag som gillar tåg – statsrådet är välkommen till mitt kontor för att titta på min modellsamling om han är intresserad – tycker att det är helt fantastiskt. Det möjliggör för miljösmygga transporter till och från flygplatsen – dessutom kapacitetsstarka transporter till och från flygplatsen – samtidigt som man knyter ihop Kista på ett bra sätt med resten av länet på tvären.

Regeringen har ett ansvar för de beslut man fattar. Jag vet att regeringen för ögonblicket inte fattar beslut om Kistagrenen på Tvärbanan, men däremot har man fattat beslut om att tillsätta förhandlingspersonen, och det beslutet påverkade förutsättningarna för Stockholmsregionens fortsatta infrastrukturutveckling. Det bär regeringen ett ansvar för.

Det är klart att man kan adoptera en syn på att sitta i regering som innebär att man tar på sig skygglapparna, tittar bara på sitt eget hägn och struntar i vilken effekt det får för regionerna runt om i landet. Jag vill inte tro att statsrådet har den synen på att regera eller att den så kallade samarbetsregeringen har det heller. Men något samarbete har definitivt inte förevarit med någon som har ansvarat för denna fråga när man fattade beslut om att lägga denna våta filt över Bromma flygplats.

Stockholms läns landsting har vid upprepade tillfällen varit tydlig med att man tycker att Bromma flygplats är en viktig flygplats. Jag har själv jobbat med frågorna i ett tidigare skede, och jag är, som statsrådet och herr talman hör, uppslukad av och engagerad i frågan. Därför skulle jag önska lite mer engagemang från regeringen för de konsekvenser som regeringens beslut får än tre rader i form av en mening i ett interpellationssvar, där regeringen avfärdar att man över huvud taget har något med konsekvenserna av sina beslut att göra.

Anf. 178 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Ottoson, för uppföljningsfrågan!

Jag vet inte i vilken ände jag ska börja.

Själva grunden för utbyggnaden av kollektivtrafikanläggningar är inte reglerad i lag. Ansvaret för själva kollektivtrafiken åvilar kommuner och landsting, i Stockholms län entydigt Stockholms läns landsting. När det gäller utbyggnad av anläggningar är praxis sådan att specifika kollektivtrafikanläggningar beslutas och bekostas av kollektivtrafiksamordnaren. Det finns dock flera exempel på att staten både medverkat till finansiering och tagit initiativ till utbyggnad av kollektivtrafikanläggningar.

Med detta sagt vill jag också lyfta fram Trafikverkets ingång i detta. Trafikverket är som bekant en till staten kopplad oberoende myndighet. I länstrafikplanen för Stockholms län 2014–2025 finns 628 miljoner kronor avsatta som bidrag till finansiering av tvärsparvägens Kistagren. Det är naturligtvis väl känt för Erik Ottoson.

Trafikverket har under hand också meddelat landstinget att finansieringen kvarstår så länge projektets trafiknytta är densamma men att ett nytt underlag kan behöva lämnas in om och när förändringar görs i projektet. Det här är grundläggande fakta som inte borde ha undgått en så engagerad riksdagsledamot som Erik Ottoson.

Att försöka koppla ihop detta med uppdraget för samordnaren för Bromma flygplats är verkligen att tänja på principen om vad själva grundfrågan är och var konfliktytan finns. I detta fall är frågan tydlig. Regeringen har utsett en samordnare, Anders Sundström, som nu tittar på möjligheterna att flytta flygtrafik från Bromma flygplats till andra flygplatser i regionen. Om och endast om denna möjlighet finns kommer samordnaren att rekommendera tillvägagångssätt. Först då kan regeringen tillmötesgå Stockholms stads rödgrönrosa majoritets önskemål om att bygga bostäder på Bromma flygplats.

För vår del är grunden naturligtvis inte det som Erik Ottoson försöker göra detta till.

Erik Ottoson tar upp frågan som om den skulle handla om att lägga ned en flygplats eller inte. Regeringen ser inte tillsättandet av en samordnare som ett nedläggningsshot.

En utredning av den framtida flygtrafiken i Stockholm innebär naturligtvis förändrade planeringsförutsättningar för alla som är verksamma i regionen. Detta är ställt utom allt rimligt tvivel. Men för att kunna se det här i ett större perspektiv måste man se stadsutvecklingsområdets begränsningar och möjligheter. I det här fallet finns det pengar för att bygga ut Kistagrenen. Trafikverket har meddelat detta. Det ligger dessutom under infrastrukturminister Anna Johanssons fögderi.

Att på det här sättet försöka koppla ihop två vitt skilda områden på ett konstruktivt sätt är naturligtvis möjligt. Den möjligheten ska Erik Ottoson som riksdagsledamot använda sig av. Men ibland blir det väldigt konstruktivt, och då blir jag tvungen att försöka svara med de underlag jag

har. De berättar att Kistagrenen har finansieringsförutsättningarna och att frågan om ansvaret för utbyggnad av kollektivtrafikanläggningar entydigt ligger hos Stockholms läns landsting.

Anf. 179 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Finansieringen finns på plats – det är det som är så retsamt.

Regeringen fattade beslut om att tillsätta samordnaren och tog då upp frågan om Brommas framtid och dess vara eller icke vara. Säg vad man vill, men det råder osäkerhet om huruvida Bromma flygplats ska finnas kvar eller inte. Varken statsrådet eller jag kan svara ja eller nej på den frågan i dag.

Detta påverkar hur man ska dra sträckningen av Kistagrenen. Tanken var att det skulle komma till stånd ganska snart. Byggstart 2016 var planen när jag lämnade mitt jobb på trafikroteln med ansvar för de här frågorna. Det kommer inte att kunna komma på fråga – med eller utan pengar, herr talman – eftersom regeringen har skapat osäkerhet kring förutsättningarna för den här satsningen.

Beslut man fattar i regeringsställning i en fråga kan få konsekvenser på en rad andra områden. Varje ansvarstagande regering, varje ansvarstagande statsråd, måste göra en konsekvensanalys av de beslut man är på väg att fatta. Om man inte gör det och det får oönskade konsekvenser måste man vara beredd att ta ansvar för de beslut man fattar och de konsekvenser de får.

Mycket konkret handlar det här om huruvida spårvägen ska gå längre till vänster eller längre till höger, beroende på vilket håll man tittar från, där det i dag står byggnader som kan behöva flyttas. Är det så att man inte ska lägga ned flygplatsen kan man investera i detta och göra det på ett sätt som förutsätter att flygplatsen är kvar. Ska man göra tvärtom behöver man göra på ett annat sätt. Det påverkar verkligheten vilka beslut man fattar i regeringsställning.

Det är absolut så att det här är en fråga som ligger i knät på Stockholms läns landsting. Det är ett bekymmer som regeringen har skapat och lagt i knät på Stockholms läns landsting, ett reellt bekymmer för utbyggnaden av Kistagrenen. Man kan inte börja med någon partiell trafikstart någonstans längs den här sträckan eftersom det här är en sådan avgörande del av sträckningen som i princip knyter ihop resten av utbyggnaden med resterande tvärbanesystem. Det här är alltså ingenting man kan avvakta med för att statsrådet och regeringen behöver ha någon form av betänketid och tillsätta en samordnare för att ta reda på detta. Man skulle egentligen ha behövt ett besked i går.

Det är ganska enkelt, herr talman, för den här riksdagen har vid två tillfällen varit tydlig med att den inte vill ha någon samordnare och att den vill ha kvar Bromma flygplats. Det finns en tydlig majoritet i kammaren för det.

Mehmet Kaplan sitter i regering med ett parti, Socialdemokraterna, som är splittrat i frågan men som i huvudsak – tidigare, åtminstone – har

varit för att Bromma flygplats ska vara kvar. Kvar blir då Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Enkel parlamentarisk matematik säger oss att statsrådet har uppförtsbacke vad gäller att lägga ned Bromma flygplats.

Om man vill ha en attraktiv Stockholmsregion och ha kvar möjligheterna till snabb tillväxt och korta distanser till resten av världen men också möjligheter för resten av landet att mata trafik mot Stockholm och sedan vidare ut i världen, då är inte bara Bromma flygplats viktig. Även Tvärbanan till Kista är viktig, för den skapar en spärkoppling mellan Bromma flygplats och Arlanda. Man skulle approximativt kunna ta sig mellan de två platserna på mellan 30 och 40 minuter – med ett byte i Helenelund där man kan välja att åka pendeltåg, ska tilläggas så att statsrådet är med på vad det här handlar om. Det är ytterligare en viktig satsning som Alliansen i Stockholms läns landsting har genomfört för att skapa en bättre möjlighet till tillväxt i Stockholmsregionen, som är dragloket för svensk ekonomi.

Anf. 180 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, Erik Ottoson, för uppföljningsfrågan! Den är egentligen ganska enkel – den handlar om vad samordnaren ska göra och inte göra. Då är vi plötsligt inne i en annan interpellationsdebatt. Den interpellationen får Erik Ottoson gärna ställa i nästa omgång.

Grundfrågan här, som handlar om konsekvenserna för Tvärbanans utbyggnad, tycker jag att vi har lyckats reda ut rätt så bra. Erik Ottoson är troligtvis inte nöjd. Själva grunden för en riksdagsledamot är att ifrågasätta statsråden men också att fråga statsråden och regeringen om deras utövning av regeringsmakten.

I det här fallet handlar det om två saker. Den ena är om en samordnare bör eller inte bör hantera den här frågan. Enligt de experter på grundlagsområdet som har varit hos konstitutionsutskottet i en utfrågning – det protokollet finns tillgängligt på ett sätt som Erik Ottoson lätt skulle kunna ta del av – framgår det tydligt att en regering har att bereda förslag på ett bra sätt så att alla olika infallsvinklar belyses.

När man fattar beslut om att utse en samordnare kan det naturligtvis få en del följdverkningar på andra områden. Men om det nu är så att Erik Ottoson med sin expertis och sitt kunnande vet att Bromma flygplats är den perfekta flygplatsen i fråga om plats, i tid och rum och i evighet, är det någonting jag är lite förundrad över. Det har aldrig framkommit i tidigare undersökningar, utan själva grunden för att vi har fattat ett beslut om att utse en samordnare är att den samordnaren ska se om det går att flytta trafiken från Bromma till andra flygplatser och regioner med bibehållen god konnektivitet med resten av landet så att Stockholmsområdet fortsatt ska kunna vara en tillväxtmotor för hållbar tillväxt för Sverige.

Den typen av underlag låter sig inte göras i en handvändning, och därför är det viktigt att en person som har så bra grund som möjligt inom näringslivet och åtnjuter stort förtroende inom politiken kan göra ett bra underlag. Men som sagt, nu är vi återigen inne på ett område som handlar om Bromma flygplats.

I det här fallet är det Tvärbanans utbyggnad som är grundfrågan. Erik Ottoson förundrades över att det var ett kort svar på interpellationen. Jag har hört kortare svar, så det behöver inte Erik Ottoson bekymra sig om.

Det är viktigt att det är tydligt var ansvaret ligger. För den som lyssnar på den här debatten kan det verka som att ansvaret för kollektivtrafik inom Stockholms län skulle vara ett eget ansvar för staten. Så är det inte. Där-
emot ska staten se till att skapa goda förutsättningar, och det har staten gjort. Trafikverket har också mycket tydligt fastställt och underhand meddelat landstinget – det här är uppgifter som Erik Ottoson mycket väl känner till – att finansieringen på 628 miljoner kronor kvarstår så länge projektets trafiknyttor är desamma.

Det här är en fråga som lär debatteras om och om igen, men för att vara tydlig: Att utse en samordnare innebär inte ett fait accompli. En samordnare ska göra det en samordnare är bäst på, nämligen att samordna de olika intressena för att kunna ha ett underlag för ett bra och gott beslut som gynnar näringslivet och människorna i Stockholmsområdet och i resten av landet.

Anf. 181 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Statsrådet är ju expert på att tala i cirklar kring det ansvar han bär. Det är helt uppenbart.

Man bär ansvar för de beslut man fattar i regeringsställning, till exempel beslutet att tillsätta en samordnare. Man bär ansvar för de konsekvenser de beslut man fattar får. Jag hör vad statsrådet säger att avsikten var med detta beslut. Konsekvensen är dock en annan. Vi vet nu att vi inte kan vara säkra på huruvida Bromma flygplats ska vara kvar eller läggas ned.

Hade vi haft en alliansregering hade detta inte varit ett problem, för då hade ingen samordnare tillsatts. Då hade detta över huvud taget inte varit en fråga på dagordningen.

Det är ganska uppenbart för undertecknad och även för statsrådet, tror jag, att med de tre landningsbanor som finns på Arlanda och med den som finns på Bromma blir det fyra, och tar man bort Bromma blir det bara tre kvar. Vill man ha en utveckling för, som hans majestät brukar säga, Sverige i tiden även i nästa tid när Stockholm har fortsatt att växa med över 40 000 invånare varje år och när Stockholm har utvecklats till att bli ett ännu starkare draglok för det här landet kommer man ganska lätt fram till slutsatsen att vi kommer att behöva göra ytterligare satsningar på flygtrafiken.

Bland annat Tvärbanan till Kista, via Bromma flygplats, kommer att vara en viktig del i detta. Vi kan diskutera det i en annan interpellationsdebatt. Men det som bekymrar och oroar mig och många andra är att statsrådet nu har lagt en våt filt över Bromma. Därmed har han också skapat en oro i fråga om vad man ska göra och hur man ska bygga ut Tvärbanan till Kista. Då spelar det ingen roll om finansieringen står kvar. Man kan inte använda den, för man vet inte var spåren ska gå, var

man ska lägga sliprar och var tågen till slut ska gå. Det är ett problem, herr talman.

Anf. 182 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Ottoson, för uppföljningsfrågan! Det är uppenbart att vi pratar om två helt olika saker och att själva grunden för den här interpellationen snarare handlar om att försöka koppla ihop två saker som inte direkt hör samman. Vi skulle säkert ha kunnat koppla ihop fler saker. Nu sträckte sig Erik Ottosons fantasi till den här sidan.

På det sättet menar jag att jag är väldigt noga med vad regeringen har gjort i det här fallet, nämligen utsett en samordnare. Samordnarens uppgift är inte att lägga ned någon flygplats, däremot att se om flygtrafiken går att flytta till andra flygplatser i regionen. Endast om det går, vilket jag naturligtvis kan upprepa, kommer regeringen att se om det finns underlag för att tillmötesgå Stockholms stads majoritet – flygplatsen ligger de facto i Stockholm.

Man måste veta – och det är väl Erik Ottoson väldigt medveten om – att de borgerliga partierna förlorade valet i Stockholms stad också. Det har medfört att det är en ny majoritet som styr Stockholms stad. Det är medborgarnas vilja som har lett till detta. Om en sådan majoritet, dessutom i landets största kommun, önskar ett ställningstagande som de kommer att kunna göra utifrån deras vilja att utveckla Stockholm – ambitionen är att vara en världsstad med goda transportmöjligheter och goda kommunikationer med resten av landet och resten av världen – är det oerhört viktigt att det går att tillmötesgå. Men för att kunna göra det behöver vi ett bra, djupt och brett underlag. Det underlaget jobbar Anders Sundström med, som samordnare, utsedd av regeringen. Det tror jag kommer att glädja alla dem som vill ha en bred och objektiv syn på frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2014/15:99 Vårändringsbudget för 2015

2014/15:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

2014/15:3089 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD)

med anledning av prop. 2014/15:100 2015 års ekonomiska vårproposition

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP)

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M)

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD)

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C)

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD)

§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 maj

2014/15:452 Rekrytering av familjehem

av *Thomas Finnborg* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:459 Utvärdering av vindkraften

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2014/15:458 Bensinskatten

av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:442 Miljardlöften som är miljoner

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:462 Omfördelning av tidigare satsningar på äldrepolitiken

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:463 Nedläggning av Skatteverkets kontor i Lycksele

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2014/15:467 Brott som begås av djurrättsaktivister

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:468 IKFN och marinens förmåga till ubåtsjakt

av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:469 Frånvaro av äldreprioriteringar

av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:475 Yttrandefrihet

av *Karin Svensson Smith* (MP)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:471 Problemen med oseriösa så kallade asfaltläggare

av *Pia Hallström* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:473 Nätlångare

av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 19.03.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.55,
av talmannen därefter till och med § 11 anf. 113 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 157 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Svar på interpellation 2014/15:504 om laddstolparnas framtid	3
Anf. 1 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	3
Anf. 2 RICKARD NORDIN (C)	4
Anf. 3 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	4
Anf. 4 RICKARD NORDIN (C)	5
Anf. 5 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	6
Anf. 6 RICKARD NORDIN (C)	7
Anf. 7 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	8
§ 3 Svar på interpellation 2014/15:521 om klimatinvesteringar i kommuner och regioner	8
Anf. 8 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	8
Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M)	9
Anf. 10 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	10
Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M)	11
Anf. 12 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	12
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M)	13
Anf. 14 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	14
§ 4 Svar på interpellation 2014/15:300 om gemensam europeisk Ukrainastrategi	14
Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	14
Anf. 16 HANS WALLMARK (M)	16
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	17
Anf. 18 HANS WALLMARK (M)	18
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	19
Anf. 20 HANS WALLMARK (M)	19
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	20
§ 5 Svar på interpellation 2014/15:396 om konsekvenser av försämrade diplomatiska relationer	20
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	20
Anf. 23 KARIN ENSTRÖM (M)	21
Anf. 24 VALTER MUTT (MP)	22
Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S)	23
Anf. 26 HANIF BALI (M)	24
Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	24
Anf. 28 KARIN ENSTRÖM (M)	25
Anf. 29 VALTER MUTT (MP)	26
Anf. 30 HILLEVI LARSSON (S)	26
Anf. 31 HANIF BALI (M)	27
Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	27
Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M)	28
Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	29
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:439 om det palestinska fördömandet av utrikesministerns agerande	30
Anf. 35 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30

Anf. 36 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	30
Anf. 37 HILLEVI LARSSON (S)	31
Anf. 38 HANIF BALI (M)	32
(forts. § 8)	33
Ajournering	33
.....	33
Återupptagna förhandlingar	33
.....	33
§ 7 Statsministerns frågestund	34
.....	34
Anf. 39 TALMANNEN	34
<i>Natomedlemskapet för Rysslands grannländer</i>	34
.....	34
Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M)	34
Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M)	34
Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
<i>Regeringens äldrepolitik</i>	35
.....	35
Anf. 44 MATTIAS KARLSSON (SD)	35
Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
Anf. 46 MATTIAS KARLSSON (SD)	36
Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Regeringens arbetsmarknadspolitik och ungdomsarbetslösheten</i>	36
.....	36
Anf. 48 ANNIE LÖÖF (C)	36
Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
Anf. 50 ANNIE LÖÖF (C)	37
Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Åtgärder mot otrygga anställningar</i>	38
.....	38
Anf. 52 JONAS SJÖSTEDT (V)	38
Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
Anf. 54 JONAS SJÖSTEDT (V)	38
Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Regeringens politik och arbetslösheten</i>	39
.....	39
Anf. 56 ERIK ULLENHAG (FP)	39
Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
Anf. 58 ERIK ULLENHAG (FP)	40
Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Den ideella sektorn</i>	41
.....	41
Anf. 60 EMMA HENRIKSSON (KD)	41
Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
Anf. 62 EMMA HENRIKSSON (KD)	41
Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Blocköverskridande överenskommelser</i>	42
.....	42

Anf. 64 TOMAS ENEROTH (S)	42
Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Klimatutmaningarna och sysselsättningen</i>	43
Anf. 66 JONAS ERIKSSON (MP)	43
Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Statsministerns information om vägslitageavgift</i>	44
Anf. 68 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	44
Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>ROT-avdraget</i>	44
Anf. 70 ANNIKA QARLSSON (C).....	44
Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Utbildningsinsatser för arbetslösa</i>	45
Anf. 72 TERESA CARVALHO (S).....	45
Anf. 73 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>En svensk livsmedelsstrategi</i>	46
Anf. 74 ÅSA COENRAADS (M)	46
Anf. 75 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
<i>Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland</i>	46
Anf. 76 BIRGER LAHTI (V).....	46
Anf. 77 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47
<i>Frågan om mänskliga rättigheter vid statsministerns besök i Kina</i>	47
Anf. 78 KARIN ENSTRÖM (M).....	47
Anf. 79 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47
<i>Innovationsrådets roll i klimatomställningen</i>	48
Anf. 80 MATILDA ERNKRANS (S).....	48
Anf. 81 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48
<i>Försvarets personalförsörjning</i>	48
Anf. 82 ERIK EZELIUS (S)	48
Anf. 83 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	49
<i>Försäljningen av paracetamol</i>	49
Anf. 84 HANIF BALI (M)	49
Anf. 85 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	49
Anf. 86 TALMANNEN.....	49
§ 8 (forts. från § 6) Svar på interpellation 2014/15:439 om det palestinska fördomandet av utrikesministerns agerande.....	49
Anf. 87 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	49
Anf. 88 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	50
Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S).....	51
Anf. 90 HANIF BALI (M)	52

Anf. 91	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	52
Anf. 92	CARL-OSKAR BOHLIN (M)	53
Anf. 93	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	53
§ 9	Svar på interpellation 2014/15:456 om fredad zon för de kristna folkgrupperna i Irak	54
Anf. 94	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	54
Anf. 95	ROBERT HALEF (KD)	55
Anf. 96	HILLEVI LARSSON (S)	56
Anf. 97	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	57
Anf. 98	ROBERT HALEF (KD)	58
Anf. 99	HILLEVI LARSSON (S)	59
Anf. 100	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	59
Anf. 101	ROBERT HALEF (KD)	60
Anf. 102	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	60
§ 10	Svar på interpellation 2014/15:459 om statsministerns besök i Kina	61
Anf. 103	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	61
Anf. 104	KARIN ENSTRÖM (M)	62
Anf. 105	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	62
Anf. 106	KARIN ENSTRÖM (M)	63
Anf. 107	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	63
Anf. 108	KARIN ENSTRÖM (M)	64
Anf. 109	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	64
§ 11	Svar på interpellation 2014/15:462 om att kalla Kina diktatur	65
Anf. 110	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	65
Anf. 111	ROBERT HANNAH (FP)	65
Anf. 112	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	66
Anf. 113	ROBERT HANNAH (FP)	67
Anf. 114	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	68
Anf. 115	ROBERT HANNAH (FP)	68
§ 12	Svar på interpellation 2014/15:512 om förnekandet av folkmordet seyfo	69
Anf. 116	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	69
Anf. 117	ROBERT HANNAH (FP)	70
Anf. 118	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	71
Anf. 119	ROBERT HANNAH (FP)	72
Anf. 120	PYRY NIEMI (S)	73
Anf. 121	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	73
Anf. 122	ROBERT HANNAH (FP)	74
Anf. 123	PYRY NIEMI (S)	74
§ 13	Svar på interpellationerna 2014/15:437 och 538 om avskaffandet av fritidspeng	75
Anf. 124	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	75
Anf. 125	HELENA BOUVENG (M)	76
Anf. 126	SOFIA FÖLSTER (M)	77
Anf. 127	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	78
Anf. 128	HELENA BOUVENG (M)	79
Anf. 129	SOFIA FÖLSTER (M)	80
Anf. 130	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	80

Anf. 131 HELENA BOUVENG (M)	81
Anf. 132 SOFIA FÖLSTER (M).....	82
Anf. 133 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	82
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:447 om avgiftshöjningar	
för pensionärer	83
Anf. 134 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	83
Anf. 135 LOTTA FINSTORP (M).....	83
Anf. 136 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	84
Anf. 137 LOTTA FINSTORP (M).....	85
Anf. 138 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	85
Anf. 139 LOTTA FINSTORP (M).....	86
Anf. 140 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	86
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:522 om investeringsstöd	
för trygghetsboende	87
Anf. 141 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	87
Anf. 142 LOTTA FINSTORP (M).....	87
Anf. 143 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	88
Anf. 144 LOTTA FINSTORP (M).....	89
Anf. 145 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	90
Anf. 146 LOTTA FINSTORP (M).....	90
Anf. 147 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	91
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:517 om Sveriges	
psykologiska beredskap	91
Anf. 148 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	91
Anf. 149 SOTIRIS DELIS (M)	92
Anf. 150 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	93
Anf. 151 SOTIRIS DELIS (M)	94
Anf. 152 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	94
Anf. 153 SOTIRIS DELIS (M)	95
Anf. 154 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	95
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:530 om MSB och den	
civila krisberedskapen vid tågstopp	96
Anf. 155 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	96
Anf. 156 HANS WALLMARK (M)	96
Anf. 157 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	97
Anf. 158 HANS WALLMARK (M)	98
Anf. 159 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	99
Anf. 160 HANS WALLMARK (M)	100
Anf. 161 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	100
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:546 om konsekvensanalys	
för Säkerhetspolisens informationsinhämtning	101
Anf. 162 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	101
Anf. 163 ROGER HADDAD (FP).....	101
Anf. 164 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	102
Anf. 165 ROGER HADDAD (FP).....	103
Anf. 166 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	104
Anf. 167 ROGER HADDAD (FP).....	104
Anf. 168 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	105
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:510 om	
bredbandsutbyggnad på den svenska landsbygden	105

Anf. 169 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	105
Anf. 170 ERIK OTTOSON (M).....	106
Anf. 171 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	106
Anf. 172 ERIK OTTOSON (M).....	107
Anf. 173 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	108
Anf. 174 ERIK OTTOSON (M).....	109
Anf. 175 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	109
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:514 om nedläggningshotet mot Bromma flygplats och konsekvenserna för Tvärbanans utbyggnad.....	110
Anf. 176 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	110
Anf. 177 ERIK OTTOSON (M).....	110
Anf. 178 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	111
Anf. 179 ERIK OTTOSON (M).....	112
Anf. 180 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	113
Anf. 181 ERIK OTTOSON (M).....	114
Anf. 182 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	114
§ 21 Bordläggning	115
§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor	115
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 19.03.	116